5000102842O
Bibl. General i Historica

4/1111

D 569452
L 1028420

ESPILL

DE BEN VIURE

Y PER AJUDAR Á BEN MORIR,

EN LO INCÈRT DIA Y HÒRA DE LA MÒRT.

ORDENAT

PER FRARE JAUME MONTANYÉS,

VALENCIÁ Y RELIGIÓS DE LA VÈRGE MARÍA DEL CARME.

SEGONA IMPRESSIÓ

DE LA PRIMERA QUE ESTAMPÁ LO GERMÁ DEL AUTOR FRARE VICÈNT, RELIGIÓS AGOSTINO, EN L'ANY 1559, Y ARA

AB LES LLICÈNCIES NECESSARIES

EN VALENCIA: PER D. BENÉT MONFÒRT.

ANY 1827.

ADVERTÈNCIA PRELIMINAR

QUE PODRÁ SERVIR COM Á DEDICATÒRIA PER'ALS VALENCIANS.

Entre tants de llibres com se han imprés en llengua Valenciana, ningú á mon entendre tenia tanta necesitat de ques reimprimira com aquest ESPILL DE BEN VIURE: Y PER AJUDAR Á BEN MORIR: ORDENAT PER FRARE JAUME MONTANYÉS, y estampat en esta mateixa Ciutat de Valencia lo any 1559. Ell es un llibret que sa fet tan raro, que apenes sen encontra un exemplar sanser. Y se devia aver tengut ab gran pèrdua quels Valencians quedaren sens este tan excelent Espill; especialment despues de una exaltació de opinions tan desenfrenada, y de aver corre-

gut una multitut de llibres tan mals que mereixen cremarse. Nols nomenaré, perque son indignes de quels tingam en la nòstra memòria: majorment quant ya les verdaderes autoritats han posat remey pera que se repleguen; y molt particularment lo present Senyor Archibisbe Don Simó Lopeç, que ha procurat, per mitg de les sues exhortacions pastorals, arrancar de totes mans els folletos y llibres de ponçonya solapada, y quen tanta manera han estragat les conciències. Este llibret pues se devia renovar; y en lo dia mes que en altre temps, se deu posar en mans de tots.

La veritat es, que ha fet tal estrago en les ánimes la lligènda dels llibres que han corregut en lo temps de la llibertat de imprenta, que se me figura que á la Sancta Esglesia nòstra mare li pasa lo que li sosuhí á una mare en un fill que molt ama-

ba. Caygué este en una gran cequia plena de tarquim; y la carinyosa mare no contenta en traurel del fangar en que habia caygut, lo llavá, l'enixugá, é lo mudá deròba neta. La Sancta Esglesia ha vist cayguts á sons fills los cathòlichs christians en uns deliris, y en unes tan diabòliques doctrines, que sòls un perdó general per lo carinyo que té de la salvació de les ánimes per amor y matjor honra de Jesu Christ, ha segut capaç de que sapiadara lo seu pastor universal Lleó XII. (que dignament la gobèrna en lo dia) nos traguera per mitx del sanct Jubilèu, de les maldats en que erem cayguts, nos llavara y mudara ròba neta, facultant als confesors y ministres seus, per mitx del sacrament de la penitència. Res menys podiem esperar de nòstra carinyosa mare la Sancta Esglesia Cathòlica Apostòlica Romana; pero crech que'n cara falta alguna'ltra còsa.

Aquella mare de que per semejança en l'òra diem, demprés de haberlo rentat, enixugat, y mudat ròba neta á son fill, se me figura que no queda á plaer contenta sobre la salut del chich: y que li ordena y mana que prenga alguna beguda cordial saludable, per rahó de que son fill sa sustá de la cayguda en la'cequia. Pues així entench que en lo dia convé molt publicar llibres piadosos y christians, pera que segons la doctrina del evangèli, fassen pasar el susto de les males doctrines; y tot christiá aborrixca aquells llibres que han estragat les conciències.

Per çò pues, seguint lo consell de Sent Pau que diu: que procurem fer be, no sòls davant de Deu, sino també davant los hòmens, pera edificarlos, guanyarlos y donarlos motiu pera que alaben á Deu; ma determinat á publicar renovada esta obreta: en la que ma paregut anya-

dirli á hu que altre nòm ó vèrp antiquat, lo llemosí corrent del dia, en lletra bastardilla pera matjor claretat.

Conténtense pues los llegidors valencians de esta mia bòna empresa. Aprofítense de aquest Espill. Nol deixen de les mans, y aborrirán com se dehuen los llibres que han corregut plens de vanitat y mentires, que yo acabaré esta advertència com Davit acabá lo segon Salm, dient: *Servite Domino in timore: et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via justa. Cum exarcerit in brevi ira ejus, beati omnes, qui confidunt in eo.* Que será dir: *Serviu al Senyor* en vida espiritual cuidadosament tenint temor de caure en algun mal pensament ó còsa lletja del mon, del dimòni y de la carn. Á la manera que un criat va molt apparellat, cuidadós y solicit de

agradar al seu amo; així deu ser lo nòstre viure en Jesu Christ. Com este Senyor es la summa y complement de tots los bens: el que lo servix, te verdadera pau, goig y delectació, y encara que *tremolant de oféndrelo*, podem alegrarnos en ell, per lo gran amor que te de les nòstres ánimes. *Abracém correcció* deprenint be esta puríssima doctrina, que es en la que vòl ser servit el Fill de Deu: y adelantem en ella, pera no pèdre el bòn camí començat; no siga que se *enuje el Senyor*, si nos veu apartats de la guia, que es Jesu Christ, á qui debem oyr, imitar y seguir. Va molt en asegurarse ab este camí, perque si se arriba á enujar lo Senyor, no acertarém ningun bòn pas en esta vida, tan plena de perills. *Benaventurats serán*, y se podrán tindre per dichosos, tots los que confien y tenen fixa la esperança en sòls Deu.

PRÒLECH DEL AUTOR,

en lo qual se mòstra breument la molta necessitat que yha d'esta òbra pera la salud de les ánimes.

Encara que (segons lo philòsoph en lo tercer llibre de les ètiques) la mes espantable de les còses terribles, sia la mòrt : empero en ninguna manera se pòt acomparar á la mòrt del ánima : perque segons diu Sent Agostí: que matjor dampnació es la perdició de una ánima sòla, que de mil còses. Així mateix ho pròba açò Sent Bernat, dient que tot aquest mon corporal nos pòt estimar tant quant es lo prèu de una ánima. De manera, que tant es mes espantable la mòrt del ánima, quant ella es mes noble y preciosa que lo còs. Y com la ánima sia de gran valor,

lo dimòni treballa y procura si la podrá girar á condempnació perdurable, temptant á qualsevòl en la darrera y última hòra de la mòrt, ab moltes y grans tentacions. Per tant es còsa molt necessaria que cada hu proveixca, y se aparelle pera tal pas y agonía si desija voler ser dels salvats, portant davant los ulls aquestos dos Espills de ben viure, y de ajudar á ben morir: y tenirlos ben estudiats y emprentats en la memòria. La primera part de aquest tractadet, tracta del primer Espill, y va per capitols, segons veurán per la taula á la fi. La segona part tracta del segon Espill pera ajudar á ben morir en aquell dia y hòra de la mòrt: per los quals la mia intenció es estada ordenar aquest tractat ajustant en ell de altres llibres: pera que en aquest mes breu se tractás, y lo que mes fa al cas pera tal pas y agonía de la mòrt. En lo qual so estat en

acabarlo del tot, lo pòch que es, mes de tres anys: principalment per glòria y alabança de Jesu Christ salvador nòstre, per qui principalment se han de fer totes les còses. Segonament, per provehir de un tan gran socorro y ajuda á les ánimes en tan gran agonía, perill y necessitat, com es la de la mòrt. Tercerament, per provocar als sacerdòts á que tinguen gana y amor de estar y ajudar á qui es vòl morir. Lo quart, perque los devòts accepten y tinguen aquest llibre així com un devocionari, llegint y mirantse en ell com en espill de cada dia, per pòch que sia: y así fassen en vida lo que voldrien obrar en lo dia de la mòrt. Pense dònchs (*pues*) cada hu en son còr moltes vegades en la última malaltia, de la qual ha de morir. Perque com diu Sent Gregòri, que molt se ocupa la persona en bòna òbra, qui sovint pensa en la fi que ha de fer:

empero molt pòques vegades se dispònen los christians pera morir be si la mòrt los pren de rebato sobtadament (*repentinament ó descuidats*) perque pensen estos tals viure molt, no crehent que han de morir tan prest (*pronte*): lo qual es còsa molt manifesta y cèrta que es engany del dimòni. Y per çò molts christians per una tan falsa esperança resten (*queden*) enganyats, y mòren malament. Y per çò en ninguna manera deuriem donar molta esperança al malalt, dientli que ha de tenir y cobrar salut. Perque segons diu un gran doctor molt famós de París, que moltes vegades per aquella tan falsa consolació y dissimulada confiança de salud corporal ve la persona á perdres, donantse á entendre que no ha de morir de aquella malaltia: y així deixa de fer lo que es obligat com á christiá. Y en especial en aquestos nòstres temps perillosos,

en que per los nòstres peccats hay (*ya*) molt gran descuyt casi en tots. En fi, lo verdader aparell pera ben morir, es viure be. Y lo qui cada dia s'esforça á viure y obrar be, cada dia se aparella pera morir be. Y puix (*pues*) es així que lo bòn viure es aparell pera ben morir, treballe ara cada hu per ser qual voldria trobarse en tal pas y agonía. Ara es lo temps de fer penitència y bònes òbres, que aprés de mòrt no sab ningú lo que podrá ni ahon yrá (*anirá*) ni quant se ha de despedir, ni com donará la ánima. Y per çò, ó christians y germans meus amats en Jesu Christ, nons adurmam nins detingam en los regals y passatemps de aquesta trista vida breu y perillosa. Recordemnos cada dia que vivim en aquest mon, que la vida nòstra sens ha de acabar molt prest, y quant menys nos ho pensarem la mòrt será ab nosaltres. Ó dia de la mòrt tan

cèrt y tant no se quant. Ó dia tan memorable y en tanta manera oblidat. Ó dia de la mòrt tan trist y maleyt pera qui tostemps aná tras los apetits desordenats, y tras les consolacions y honres de aquest mon: puix (*pues*) lo fill de Deu diu en lo sant evangèli: Ay de vosaltres richs, que açí en lo mon teniu vostres consolacions. Ó dia de la mòrt perals justs preciòs en los ulls del Senyor, com dix (*diu*) lo real propheta Davit, puix (*pues*) sellavos (*entonces*) los serán manifestades les grandeces y precioses riquees pera que foren criats, per les quals menysprearen les nonaderíes, regals y honres de aquest mon miserable, fals y penós, breu y variable.

Yo com á indigne religiós y peccador davant Jesu Christ salvador del mon me prostre per tèrra, y davant la sua bondat me presente: y á la sua omnipotència me acomane: y

á la sua clemència offerixch tot lo que en aquest tractat diré y escriuré: puix (*pues*) ningú verdaderament pòt dir còses altes de Jesu Christ, ni sentir de Jesu Christ, si en ell no está, ó pròp dell. Finalment, qualsevòl christiá que desija y vòl morir be com á cathòlich, prepares ara y vixca be: y considere ab molta diligència lo que en estos dos Espills veurá y trobará, y tindrá gran socorro pera defensarse de les temptacions y enganys del dimòni. Y seguirá lo camí de la glòria, la qual nos vullga Jesu Christ omnipotent atorgar per la sua gran misericòrdia, lo qual reyna en unitat de essencia y trinitat de persones per tostemps sens fi.

FI DEL PRÒLECH.

á la sua clemencia offerixch tot lo que en aquest tractat dich y escriure: puix (pués) ningú verdaderament pót dir cóses altes de Jesu Christ, ni sentir de Jesu Christ, si en ell no está, ó prop dell. Finalment, qualsevol christiá que desitja y vól morir be com á cathólich, prepares ara y vixca be: y considere ab molta diligencia lo que en estos dos Capítols veurá y trobará, y tindrá gran socorro pera defensarse de les temptacions y enganys del diable. Y seguirá lo camí de la gloria, la qual nos vullga Jesu Christ omnipotent atorgar per la sua gran misericordia, lo qual reyna en unitat de essencia y trinitat de persones per tostemps sens fi.

FI DEL PRÓLECH.

CAPITOL I.

Que pera seguir lo camí de Jesu Christ nons (no ens) *havem de detenir en començarlo: ni en donar escuses.*

Lo camí de Jesu Christ, christians, no se ha de seguir de mala gana, ni ab temor, sino ab molt ferm y determinat prepòsit, ab tot lo nòstre còr, y ab ánimo molt confiat, y havem tostemps de estar armats y aparellats pera sufrir qualsevòl adversitat ho injuries, ho pèrdua, y dany dels bens temporals, y si es menester la vida també per amor de Jesu Christ. No siam com lo pereós que vòl y no vòl, y tot lo temps sens ne va ab desigs y bòns prepòsits, dels quals lo infèrn está plé, segons diu Sent Bernat. Y per una part voldrieu ser bòns y per altra sabnos mal tenirhi les mans. Dònchs (*pues*) lo reyne de Deu no se ha de guanyar dormint: miren los que comencen á servir á Deu nols detinga la affecció y amor de les còses que amen, encara que sien los fills. Nols enganye

lo mon ab los llaços, y grans perills que ya. Ab molta rahó dich açò, perque ya moltes persones, y també religiosos, y de qualsevòl gènero, que pera eixir y dexar los vicis cerquen (*busquen*) mil escuses de dia en dia, y nunca acaben de determinarse de servir á Deu: y així á molts, primer sels acaba la vida. Y vòlen saber lo parer de uns y altres pera si farán la bòna òbra ó no, y fan tantost (*en lòra*) un conte dient: en ser fòra destos cuidados que ara tinch entre mans: y en acabar tal y tal negòci que he començat, tantost (*en lòra*) vull desembaraçarme de tot. ¿Ó quina horadura (*locura*) es esta tan gran: y si hui Jesu Christ te demana la ánima, y la vida se te acaba, qué será de tú? ¿Y cóm no saps tú que de un negòci naix un altre, y sen venen á travar altres quatre? ¿y que un vici pòrta per convidat un altre? No ya dònchs (*pues*) mes de dos camins, la hu que seguint les affeccions y apetits desordenats, nos pòrta á perdre, y á perill de la mòrt perdurable. Y l'altre que resistint per la mortificació de la carn, nos posará en salvo. Ningu-

na companya yha entre Deu y lo dimòni. Nos pòt servir á dos senyors com dix (*diu*) Jesu Christ. Y menys dificultat ya en servir á Jesu Christ, que no al mon y al dimòni. Y per çò lo fi de totes nòstres òbres, oracions y devocions, sia sòlament Jesu Christ. Mes val saber pòch, y amar molt á nòstre Redemptor Jesu Christ, que molt saber y amarlo pòch. Lo temps es breu, christians, de esta vida miserable. Diu lo Apòstol Sent Pau, que tan pòca affecció y amor posem en lo que tenim así en lo mon, que no façam cas de res com de còsa que val mol pòch. Los christians que fan oració á Deu y li preguen quels allargue los dies de la vida, molt millor seria si li demanassen á Deu, y encara ab llágrimes, quels allargás cada dia la gracia en la ánima, pera que tostemps ahon se vulla que la mòrt vinga de rebato nols trobás mal aparellats. ¿Nunca penses tú en esmenar la vida, y pregues á Deu que not vinga la mòrt? Per cèrt no es altra còsa pregar á Deu quet' done vida, sino quet' deixe peccar llarch temps. També ni ha alguns que pòrten ab sí

alguna oració ó recepta pera no morir en peccat mortal. No pense yo, ni crech que altra oració es trobe, sino una, que es procurar de viure molt be, llançant als enemichs nòstres: çò es, lo mon y la carn: y abraçar les virtuts: es á saber, charitat, humilitat, castedat, paciència, obediènceia, misericòrdia, almòyna (*limosna*) oració, pura intenció, netedat de còr, pobrea de'sperit, menysprèu del mon, mortificació dels apetits, y negarnos á nosaltres mateixos. Paraules y consells son estos, y avisos de Jesu Christ. Esta es la verdadera oració pera no morir en peccat mortal. Acuses te tú també de les tues culpes als pèus del sacerdòt, que es un hòme: dònchs (*pues*) mira molt be com te acuses davant Deu: perque la acusació verdadera pera ab Deu, no es altra còsa sino aborrir dins la tua ánima los vicis. Molts ya que pensen y crehuen que ab una bulla, ó una estació que fan, son ya del tot llavades y perdonades totes les sues culpes sens tenir molt verdadera contritrició dels peccats, molt van fòra camí. Perque així com la plaga del vici está

allá dins, es necessari que la medicina es pòse y ques senta allá en lo interior. Molts peccats li foren perdonats á María Magdalena, pero perque amá molt á Jesu Christ. Y per tant, quant mes tú tendrás la affecció y amor en Deu, tant mes aborrirás los teus vicis, perque tras lo amor de Deu, y desig de volerlo servir, ve tantòst (*en lòra*) lo aborrirte á tú mateix, y de tots los teus peccats: així com vem que darrere del còs va la sombra. Mes val que una vegada del tot y ab ferma fe, y ab veritat, aborrixques los vicis que tens, y en especial lo vici que mes te danya dins la tua ánima, que dèu vegades ab sòla la llengua los confessasses als pèus del sacerdòt, encara que açò no se ha de deixar. Si ab aquest capitol, y tots los demés que trobarás en aquest Espill conformes les tues òbres en Deu, estarás y acabarás en ell, deixant los vicis y lo que mes te danya y pòrta á perill. Y not vulles detenir en lo voler servir á Deu, ni cerques (*busques*) en donar escuses, puix (*pues*) lo temps que está per venir nol tens cèrt de viure, així com lo

passat nol pòts cobrar. Examinat á tú mateix, y not' contentes, ni te adòrmes en estar satisfet de la vida que fas, tostemps trobarás algun vici en tú, procura deixarlo, y abraça totes les virtuts que pugues, pera agradar sòls á Jesu Christ. D'esta manera no errarem lo camí y senda que Deu nos mana seguir. No yhaurá còsa ninguna de les que farém: es á saber, en òbres en servici de Deu: ni de les que sofrirém en la nòstra vida: çò es, adversitats y penes, que tot no sia aparell pera possehir en aquest mon la gracia, y en l'altre aprés (*despues*) la glòria.

CAPITOL II.

En lo qual tracta com havem de ser cegos en los ulls exteriors, pera millor contemplar á Deu en los interiors.

Tres pòrtes principals té lo nòstre còs que son los ulls, les orelles y la boca: y per les dos primeres, que son los ulls y les orelles, comunament no pensen

sino en lo que veurém, ó en lo que oyrém. La tercera pòrta, que es la boca, dona llòch á que llance fòra lo que te en lo còr, dient tot lo que vòl y pòt: y no pòt llançar sino de la abundancia que te dins, de lo qual entra per les dos pòrtes primeres: les quals tres còses son tan necessaries pera ser una persona bòna y espiritual, com les tres virtuts theologals pera ser christiá: y com los tres vòts principals pera ser religiós. La còsa mes delicada que tenim son los ulls nòstres, y per çò han de ser guardats ab mes solicitut y cuidado. No siam dònchs (*pues*) christians tan negligens que tancam los ulls quant fa pols, y nols volém tancar á les còses quens poden danyar la nòstra ánima. No vulles mirar lo que no t'es llicit, perque segons diu lo sabi, ningú deu alçar los ulls á les riquees que no pòt alcançar. Guardant los teus ulls, guardarás la tua ánima, la qual per ells se desmanda hi se derrama perdent lo be que tenia replegat. Los ulls dels horats (*locos*) diu lo sabi, van fins al fi de la tèrra. Ó quant guanya en ferse rica la nòstra ánima, quant los ulls exteriors

no la gasten, ni la destruyxen y ròben? Pòsa còbro y diligència en la tua vista, y molta guarda, y guárdala molt: perque segons lo sabi diu, que per la vista es coneix la persona quasi qui es. Y per çò los que ab los ulls de la ánima voldrán veure á Deu, sòlament los basta que ab los ulls del còs miren ahon pòsen los pèus. Perque segons lo Sabi no deuriem veure sino lo que está fronter de nosaltres: ni deuriem mes obrir los ulls de quant solament bastás pera regir los pèus com anám. Y perque sabia Deu omnipotent quánt aprofita guardar la vista, y quánt danya no guardarla, manava en lo llibre dels números que los sacerdòts se posassen cèrts senyals en la ròba, y dona la causa de açò dient, que no seguixcam les nòstres cogitacions, y los nòstres ulls que van fornicant per diverses còses, sino que tenint mes memòria dels manaments de Deu, los posassem per òbra en guardarlos. Los que vòlen decorar alguna còsa tánquense en part secreta y fosca, perque los ulls nos puguen derramar en còses que torben la memòria. Perque segons

diu lo Sabi, que lo derramar y exalçar los ulls es distracció del còr, y tant quant allargám la vista, tant exquexam (*escoriam*) lo còr. Abaxa dònchs (*pues*) ab molta vergonya los teus ulls, no sies com lo aguacil, que anant á traure penyores en la casa hon va quant ya en ella casi tot ho mira. Nunca los ulls se farten de mirar, y tot ho vòlen veure. Y voler la persona mantenir á qui nunca es farta, es gran treball, y juntament horadura (*locura*) del qual á la fi no sen espera res. Ó si nosaltres per lo millor nos fessen (*ferem*) cegos apartant la vista, ho com qui non veu, quantes burleríes y horadures (*locures*) curiositats, y desonestats deixariem de veure, y de quants enugs y ocasions, perills y grans treballs nos estalviariem y perdriem? Si fente tú cego perdesses (*perderes*) lo delit (*dany*) que havies de rebre en veure les còses gentils, també perdries de veure lo que la vista aborrix. Son tans los que s'an perdut per la vista, que ab brevetat nos podria escriure, perque los ulls son principi de tot mal. Y si la nòstra mare Eva no mirara curiosament

la gentilea de la fruyta vedada, no allargara la ma á ella. Si Olofèrnes no mirara la gentilea de Judich, no perdera tan miserablement la vida. Y si Davit no mirara á Bersabé, no perdera en aquell instant la ánima. Y si als ulls de Sansó no agradara la filla dels Filistèus, nol hagueren fet cego. Ó en quants perills y juhins temeraris, y en quantes ocasions de mala conciència nos pòrta la vista de aquest nòstre còs? Puix (*pues*) essent açó veritat, fes diligencia en tú mateix de ferte cego en lo de fòra, pera tenir en lo de dins ab los interiors ulls mes clara coneixènça de les còses. Perque si segons se diu, que'l que pèrt la un ull veu mes agudament ab laltre: lo qui dels dos se farà cego, mes veurá dònchs (*pues*) ab los altres dos ulls del ánima: perque la llum que de fòra falta se anyadix á la de dins. No dich que faces com un philòsoph nomenat Demócrito, que ell mateix se tragué los ulls, per no veure ab ells moltes còses que á son parer li impidien la verdadera vista. Nosaltres al menys façamnos (*femnos*) com á cegos que no veem res, ni vullam

mirar lo que no debem, puix (*pues*) tants escandals y mals nos pòrten estos nòstres ulls. Pren tú exemple dels animals que son de caça que porten los senyors, los quals tenen cubèrts los ulls perque tinguen mes quietut. Esforçat á cubrir los teus ulls ab la honestat y vergonya fente cego en lo de fòra, si en lo de dins vòls veure mes que águila. De altra manera, gran temor has de tenir, perque sino guardes la tua vista exterior pera millor interiorment veure á Deu; Jesu Christ apartará los seus ulls de tú, que son mes clars que'l sòl, é illumena al qui'l mira. Y si Jesu Christ aparta de tú los seus ulls, així com ho amenassa per lo propheta Isaíes, restarán los teus ulls del ánima ab gran fosquetat de tenebres, y será senyal de gran aborrició, de la qual son dignes los que no afilen, ni alcen la vista 'spiritual pera contemplar á Deu.

CAPITOL III.

De com havem de ser sorts en esta vida, pera millor oír á Deu en lo interior.

Ací sens amonesta que siam sorts, y no donem les nòstres orelles á cada vent que pasa, ni les tingam ubèrtes á totes les nòves y paraules sense fruyt que dona lo mon. Y si la primera pòrta del nòstre còs, que son los ulls, ya la tancarem, nons deixem la segona ubèrta, que son les orelles: les quals si les tancám escusarem lo camí de molts mals: y escusarem mil enugs, mentires y errors, les quals entren per les orelles, y van tantòst (*tan pronte*) al còr. Encara que nons fessen (*ferem*) sorts, sino sòls per evitar de oyr lisongeríes y murmuracions del pròxim ho deuriem fer, perque son tan grans mals estos, que segons diu Sent Bernat: No es facil còsa determinar qual peca mes, lo que es lisonger, ó lo qui ab cara molt alegre hòu la murmuració y lisònja no fent resisten-

cia. Així dònchs (*pues*) com al benaventurat Sant se li fa dificultós justgar qual d'estos peca mes, així també pareix còsa molt escura coneixer qual sia matjor peccat. Estes dos còses murmuració y lisongería, donen delectació á les orelles, y estes dos còses maten al ánima, empero còsa mes dolça es la lisongería. Diu lo sabi Salomó, que si te pòrta la persona á les tues orelles estes còses (que son com beure llet) no consentes en ninguna manera: perque en lo consentiment está la mòrt. Y no sòls basta que estiga dins en lo teu còr lo no consentir á les vanes alabances que son dolces com la llet; empero has de mostrar de fòra fent lo sort, no volent hoiro: y mostrar que not'sab bona aquella llet de murmuracions y alabances. Y açò á exemple de aquell sant propheta Moysés, que sent de poqueta edat, que mamaba, menyspreá los pits de les Egypcianes, y no volgué d'elles rebre llet. Quant algú te alaba de alguna virtut, si la tens, has de mostrar y manifestar sellavos (*entonces*) algun defècte dels molts que tens amagats. Quant algú te portará paraules

dolces de alabances y de vanaglòria, les quals son perilloses pera esvarar: recòrdat que diu la sagrada escritura que no han de ser lloades (*alabades*) les persones mentres en aquest mon perillós están, fins que allá en lo cèl se tròben. Recòrdat del mal senyal y rastre que deixares en tú mateix, dels mals costums y práctiques que eres inclinat. Molt hiha que dir del mal y grans perills, que consenten y guanyen los que ohuen murmuracions. Y es de creure, que si faltás persona, la qual no tingués gana ni voluntat de oyr murmuracions y mal del pròxim, faltaria y nos trobaria qui murmurás: conforme á lo que diu Sant Hieròni. Ningú parla ni conta de bòna gana al qui hòu de mala. Una persona murmuradora basta pera meçclar mal entre molta gent: y lo religiós, ó la mònja á tot lo convent: perque ab un amor y cèl fals que tenen, no sòlament murmuren en alguna còsa, que será no res, ó defècte flach en alguns, empero propheticen á bulto, á tòrt y al través, com dihuen, tots los mals que de allí es pòden seguir, dels quals ab

murmurar y justgar pensen ells remediar. Á estos tals, es menester en gran manera saber fer lo sort, en no creurerls ni consentir, encara que ells diguessen que son prophesíes quels ha revelat la experiència de còses semblants. Ya també alguns que nunca es cansen ni farten de oyr dir mal del pròxim, y en especial de aquells á qui tenen mala voluntat, y de sí mateixos estos tals no voldrien oyr mal ni una sòla paraula. Estos ajuden á cercar (*buscar*) espines que punchen be á la honra y orelles de altres: y en les sues no consenten que una sòla puncha sia posada en ells vent á Jesu Christ coronat despines. No vulles dònchs (*pues*) una lley pera tú y altra pera altres. Has de voler sofrir y oyr lo que altres molts sofrixen: es á saber: ser injuriat y tengut en pòch, y en alegrarte com murmuren de tú, perque á mal de ton grat haurás de pasar segons diu Jesu Christ: que per la medida que tú als altres medirás: y per lo juhí que tú als altres justgarás. Com ara, si murmures, serás murmurat. Si hous murmurar de alguns sense defensarlos, tam-

bé hoyrás murmurar de tú, y no yhaurá quit'defense. Açó vem que cada dia ho permet Deu: perque si tú parant la orella á oyr dir mal del pròxim, coneixent tú ser mal, has de rependre al tal, y si es menester ab la cara irada: y mostrant tú tristicia en la cara al murmurador, ell se vendria á corregir. Ó si pogueres acabar ab tú de caure en lo compte de quant mal et pot venir de oyr lo que no te's llicit ni convé. Perque si tú dones entrada als murmuradors nunca tendrás quietut ni lo repòs convenient, ans te destruyrán los bons prepòsits, concèptes y sants pensaments. Així que pera que la tua ánima se ajunte y sia espòsa de Jesu Christ, aborrix oyr lo vici de la murmuració y les tues alabances. Mira que si vols oyr de bona gana les còses mundanals, es senyal de fornicació y de gran cayguda de la tua ánima. Sent Agostí sobre Sent Joan diu: que puix (*pues*) Jesu Christ es la vida ab que havem de viure, es la veritat quens ha de valer, es lo camí per hon havem de anar, y á qui havem de oyr y seguir: preguemli dònchs (*pues*) ab los genols

per tèrra, y demanantli ab llágrimes quens encamine á oyr còses que sien á ell accèptes; perque siam cèrts que Deu omnipotent si nons te de la sua ma, lo mon ens fará caure, la carn estropeçar (*ó tombejar*) y lo dimòni en mal fi parar.

CAPITOL IV.

De com havem de ser muts en la llengua corporal, per donar llòch á la llengua del ánima.

Molt gran necessitat te qualsevòl persona que vòl esmenar la sua vida, refrenar primer la sua llengua: perque may se juntaren be en una persona, mala llengua y bòna conciència. Diu Salomó: *mors et vita in manibus linguae:* la mòrt y la vida está en mans de la llengua. En ninguna part del còs podien tenir en mes perill la mòrt y la vida que en la boca y en la llengua, puix (*pues*) per ells sens pòt acabar la vida sens parlar, y sen pòt entrar la mòrt sense cridarla: sòls les bònes paraules son tesòr de la persona bòna. Apren (*depren*) dònchs

(*pues*) de saber fer lo mut callant, perque no es menor ciència saber parlar que saber callar. Y lo saber callar fent lo mut, es còsa mes segura y sens perill, y mes llaugera de apendre. Perque callant no tindrás ocasió pera contar cuentos disoluts y fingir mentires, afeytant les paraules y ponderant les sentències de com ho parlarás ab estil que mes agradés á les orelles dels qui ohuen. Moltes persones ya que no parlar los es gran treball: així com los llauradors, que del costum que tenen del treball, los dies de Pasqua encara els es gran treball lo folgar, y per divertirse un pòch, com no treballen, salten y corren, juguen y ballen, y en açò dihuen ells que folguen, lo qual no deixa de ser treball. Així ni ha alguns tan acostumats á parlar y charrar, que lo callar los es grandisim treball. Estes tals persones charradores, dihuen que sels seca la boca de callar, y que sels pega la llengua al paladar no podent hi fer mes. Estes paraules dihuen los qui no coneixen lo fruyt ques trau de saber fer lo mut callant, y los danys de qui escapa lo que sab be fero. Perque co-

neixentho, lligarien la sua llengua ab lo silènci, per donar llòch á la llengua del ánima. La còsa mes perillosa de retenir, y lo mes perillós que nos deté es la llengua, la qual es molt presta en lo mentir, y molt breu en lo encobrir. Moltes persones yha que son molt mes infamades ab sòls paraules de desllenguats y maldients, que no de algunes males òbres que haurán fet. Declaradora es de tots los mals la llengua, la qual es la pijór còsa que la persona pòt tenir: y es la millor si es reputada per bòna, tenintla amagada y tancada dins la boca. Si tens alguna plaga en lo teu còs, ó algun mal sospitós (*sospechós*) fas tot lo posible per encobrirho, ¿y la còsa mes perillosa y desconcertada que es la llengua, no la vols cubrir y ferla muda? ¿Guardaries una cullereta que fos neta pera menjar, y la llengua que es cullera del ánima tua, ab que menja les alabances de Deu, no la guardarás? ¿Queixeste, y tens que dir perque murmuren de tú, y nunca reprens y castigues la tua llengua, que es la que mes te diffama? Cosa es cèrt de maravillar, que estarán secretes

les tues horadures (*locures*) y pòch seny (*sentit*) y per tenir mal veada la tua llengua, ella te descobrix. Si la llengua parla de la abundancia del còr, parme (*me pareix*) á mí que de tú es pòt dir y justgar, que quant calles, penses les vanitats que dius quant parles: de manera, que lo teu parlar vanament dona testimòni, y ve á descubrir lo que feyes (*fehes*) ó pensaves quant callaves. Si tingueres un moço que fos gran charrador, tantòst (*en lòra*) lo llançaries de casa: y no eres bò pera lligar la tua llengua, que moltes vegades diu lo que á vegades no fas? Guardemnos, diu lo Sabi, del molt parlar, perque may hi falta peccat. Mira que en lo molt parlar te mòstres ser atrevit y mal mirat, y si calles fent lo mut, atribuirtohan á prudència. Diu lo benaventurat Sent Agostí, que si en la sagrada scriptura y agués una mentira, tot se tendria per sospitós (*sospechós*). Desta manera donchs (*pues*) si en les tues paraules mescles mentires y vanitats, els que ohuen semblants còses no deixarán de tenirte per sospitós (*sospechós*) en les tues paraules y òbres,

per hon perdrás la auctoritat. Diu lo Apòstol Sent Jaume, que si alguna persona es pensa ser bòna, y no refrena la sua llengua, vana es la sua bondat, puix (*pues*) dexa de lligar lo que te mes necessitat: es á saber, la llengua. Molt de ponderar es, que lo Rey Davit no pregaba á Deu que li guardás la vida, ni li conservás la honra, ni li defensás lo regne, ni li exalçás los fills, ni li augmentás los bens, ni tampoch que li donás mes fama y honra, sino que no li deixás dir ninguna mentira: tenint ell per cèrt, que si en la ánima noy ha ninguna bondat, que nunca haurá en la boca ninguna, ó ben pòca veritat. Lo Rey Davit fent oració á Deu deya així: Puix (*pues*) yo, Senyor, me alegre de ser servent teu, y estich dedicat al teu servici, no permetes que lo meu còr pòse alguna maldat, ni dones llicència á la mia llengua, sino que parle veritat, puix (*pues*) la persona mentirosa no pòt ser á tú accepte. Oració es esta que tots haviem de fer, y petició es que tots haviem de demanar: es á saber, quens conserve lo Senyor en los nòstres còrs

la bondat, y que nons lleve de les nòstres boques la paraula de veritat: perque lo mentirós no pòt ser bòn christiá: y així tots los que parlen veritat tenen per Senyor á Jesu Christ: y los mentirosos tenen per patró al dimòni. Diu Sent Agostí que la condició del mentirós es, que tots tracten ab ell veritat, y ell sòls tracte ab tots mentira. Persones yha, que així com tenen per costum de menjar cada dia, están aveats á mentir cada hòra. Regla general es esta, que quant algú ab gran jurament aferma alguna còsa, es senyal que molt millor diu mentira sobre pensat. Gran treball tenim los christians en tenir los nòstres tesòrs dins aquest nòstre còs á tan flach: convé á saber: la fe, en lo enteniment: la charitat, en la voluntat: la coneixença, en los ulls: lo oyr, en les orelles: la pietat, en les mans: la abstinència, en la garganta: la castedat, en lo còs: lo amor, en lo còr: empero la vida, en la llengua. É molt gran perill está la nòstra vida, en estar com está depositada esta nòstra llengua, la qual com no tinga òssos ahon se detinga, ni nirvis ahon

se sostinga, ni tampòch sap dir lo que li manám, ni encara guardar lo que d'ella confiám. Sent Gregòri á este prepòsit diu: que diu lo Sabi: *Quod mors et vita in manibus linguæ:* es dir, que á uns son occació de mòrt alguna paraula mala: lo qual es açò ben facil de creure: puix (*pues*) que á un còr que es generós y valerós, mes lo llastima una paraula llastimera (*pesada*) y mala, que no á una persona rústica una lletja coltellada (*gavinetada*). Matjor peccat també feu Caym en lo que parlá, dient que matjor era la sua culpa que la misericòrdia de Deu, que no en matar á son germá Abèl: perque ab la llança llevá la vida á son germá: y ell mateix ab la sua llengua es llevá la sua vida. Peccar còsa lletja es, empero desesperar de la misericòrdia de Deu es còsa diabòlica: perque mes offensa se li fa á Deu en infamarlo de rigurós, que no cometre contra ell algun peccat. Gran peccat es lo de la llengua mala y pervèrsa, puix (*pues*) tanta culpa es dona, als que ab les llengues blasfemant de Deu lo crucifiquen, com als que en la creu lo cruci-

ficaren. Diu lo benaventurat Sent Agostí sobre el psalm 63: (*Exaudi Deus orationem meam.*) *Rei enim magis fuerunt crucifixores linguam, quam crucifixores clavorum.* Dir Sent Agostí que foren mes culpats los que posaren en Jesu Christ les llengues, que no los que posaren en ell les mans, pareix molt clar en que Jesu Christ pregá estant en la creu per los Juèus, á causa que no sabien lo que fehen: empero no pregá per los Hebrèus que sabien molt be lo que demanaven. No deixá de ser així mateix gran mistèri, que aquell rich avar malaventurat, de ninguna còsa tant se clamava y sentia, ni tant dolor passava, com en la llengua, que demanava sòls una gota de aygua que la llengua se li cremava: empero perque havia negat al pòbre les miques de la sua taula, la rècta justicia de Deu nol volgué oyr, ni consentir á lo que volia: y era còsa justa que li fos negada la aygua que demanava: y la causa de açò fonch, perque eren molts mes los peccats ab que havia offés á Deu parlant, que obrant. ¡Ó si plagués á Deu, que als que parlen y murmuren

molt, los castigás en la llengua, així com castigá als de la torre de Babylònia! los quals digueren que volien fer una torre molt alta, la qual aplegás fins al cèl, ahon se defenssasen de altre diluvi: tenint ells per molt cèrt que en les sues mans era lo poder fugir la mòrt: y no que era en la ma de Deu llevarlos la vida. Es ací de notar, que no volgué nòstre Senyor castigarlos en les persones, ni destruirlos los bens, ni assolarlos les tèrres, ni tampòch llevarlos la vida, sino que sòlament los castiga en les llengues, de hon podem collegir y creure, que nos'enujá tant Deu de la torre que edificaren, quant de les paraules supèrbes que parlaren. Si desta manera fossen castigats los charradors, murmuradors, mentirosos ab dany del proisme, y llevadors de fama: yous jure á mí peccador que mes de tres se refrenassen de peccar, y que no goçassen tant parlar.

CAPITOL V.

De quánt gran perill es tractar y comunicar ab persones charradores y malicioses de mala llengua.

Molt difficil còsa es guardar y tenir regla en la llengua: la qual, com diu lo Apòstol Sent Jaume, es un mal tan desasossegat, ple de mortal verí, que es mes dur y difficil de refrenar que ninguna altra còsa: ni crech tampòch que sen pòden ben guardar, sino aquells que tenen ab sí mateixos la presència del Esperit Sant, per la qual coneixen y saben de paraula en paraula com les han de pronunciar de manera que puguen penetrar los còrs dels oydors. Diu Sent Jaume, qui en lo parlar no estropeça, es persona perfècta. Qui repren, ó desija corregir, y que faça fruyt al proisme (*pròxim*) la sua correcció y reprehenció, arranque primer de sí mateix lo vici mal que te, y lo mal viure. Lo qui te la llengua mala, les còses que veu bò-

nes calla, y no diu sino lo mal que sap. Dònchs (*pues*) si plagués á Deu sòlament ho digués, empero nòu anás pregonant com á trompeta de ça y d'ellá. Així que en ser desllenguat, ni lo que ell mateix fá sab callar, ni lo que veu en los amichs sab dissimular, perque la mala llengua te esta propietat, que nunca para de parlar, nis'cansa de murmurar. Séneca, escrevint á Lucillo, diu: En venint la nit los pardals descansen en los nius, y los animals en les còves, y les persones que son prudentes y sabies se retrauhen (*retiren*) en ses cases: y sòlament la persona de mala llengua es la que nunca para ni descansa, la qual moltes vegades se adòrm parlant, ys ve á desdejunar murmurant. Còsa es de advertir, que naturalea ens ha donat dos pèus, dos mans y dos orelles, y no mes de una llengua, de hon podem inferir, que tenim llicència pera veure molt, pera oyr y obrar molt, y pera parlar molt pòch. De la persona cuerda es primer pensar que no parlar: y de persona horada (*loca*) es primer parlar que no pensar. Y per çò deya un philòsoph, que

quant la paraula no proceix del bòn pensament, tantòst (*tan pronte*) succeix (*se seguix*) lo arrepentiment. Plató en una comèdia diu, que com en un solemne convit, parlava molt un cuyner, desmandantse molt de llengua: dixli (*li va dir*) lo senyor que allí lo havia portat: Per ta vida Tirmo quens deixes á nosaltres un pòch parlar, y ten vages á cuynar, puix (*pues*) not'haven llogat la llengua pera que parlares, sino les mans pera que cuynares. Plutarco diu de Tulio, que ab ser tan gran orador y retòrich com era, los amichs seus que li lloaven (*alabaven*) la sua eloqüència, no gosaven confiar de la sua llengua ninguna còsa de gran importancia, dient que ahon ya sobrada eloqüència, sòl haver falta de constancia y prudència. Diu lo sabi Salomó en los provèrbis, que lo sabi tenia la llengua en lo còr, y que lo horat (*el loco*) tenia lo còr en la llengua: en lo qual sens dona á entendre, que sellavos (*entonces*) te hu lo còr en la llengua, quant no sap lo ques diu: y sellavos (*entonces*) te la llengua en lo còr quant sap lo que parla. Sent Agostí

diu que no ya en lo mon verí tan ponçonyós, que no si aja trobat contra ell algun remey, exceptuant á la llengua murmuradora, contra la qual ningú ha pogut, fins lo dia de hui, trobarli traça. Sent Bernat á este propòsit també diu, que moltes provincies ya que no saben quina còsa es verí, empero de males llengues noy ha rincó de que no estiga ple tot lo mon. Sent Isidoro en les sues ethimologíes diu, que ningun animal que tinga ponçonya mòrt á altre animal que sia ponçonyós, sòls la persona charradora y maliciosa, la qual folga mes pèrdre un amich, que un mal parlar. Un philòsoph nomenat Brias deya: que totes les persones vicioses se deleytaven ab sos vicis, empero los que eren maldients, desbocats, charradors, dels quals com de pestilència fugien tots, perque volent ells saber totes les còses, ningú confia d'ells còsa ninguna. En lo capitol 24 de Sent Joan dix (*diu*) Jesu Christ als seus deixebles (*disipuls*) amats y Apòstols: *Ipsi de mundo sunt, et ideo de mundo loquuntur.* Nous maravilleu, dix (*diu*) nòstre Redemptor, que los del

mon parlen còses del mon: hi que los de Deu, parlen còses de Deu: perque la bondat ó malicia del ánima en ninguna còsa mes se coneix que en la llengua. Ó quin avís es aquest tan gran que dona Jesu Christ! qu'ens diu en qué coneixerém á una persona bòna ó mala: es á saber: en les paraules que diu, y no en les vestidures, ni en los habits que pòrta. Perque així com les ròbes son les que còbren (*cubrixen*) y tapen lo còs: així les paraules son les que descòbren y manifesten lo còr. Lo supèrbo (*el sobervió́s*) parla de ambicions y honres. Lo envejós de malicies y rancòrs. Lo irát de vengança y malicia. Lo golós de glotoneríes y borracheríes: de manera, que en lo que mes cada hu ama, en allò mes que en altra còsa parla. Com no sia altra còsa la llengua sino lo que lo còr li mana: indici es de molta cordura lo pòch parlar: é indici es també de molta horadura (*locura*) lo molt parlar. Noy ha en esta nòstra ciutat de Valencia veynat tan perillós, com tenir per vehí una persona de mala llengua: perque si parlau y conversau ab ella, amostraus á

murmurar, á justgar y á mofar: y si d'ella hos voleu apartar y mudar tantòst (*en lòra*) vos ha de infamar. Sent Gregòri en los morals diu: no tinch per persona de bòna conciència á la persona de mala llengua. Per qué si Jesu Christ diu que havem de donar conte de tota paraula ociosa, ¿no la donarém mes estreta de la paraula maliciosa? Lo real propheta Davit deya: *Cum sancto, sanctus eris:* Si ab lo sant, serás sant, ¿no serás també desllenguat ab lo desllenguat? ¿Y maliciós ab lo maliciós? Si volem dònchs (*pues*) diu Sent Gregòri, viure be, apartemnos y fuixcam del qui parla mal, perque molt facilment se corromp la bòna vida, ab la amistat y companya de una mala llengua. Lo prior en lo seu monestir podrá sufrir als seus súbdits alguna flaquea, exceptuant al frare de mala llengua, al qual no deuria perdonar ni una sòla paraula: que puix (*pues*) lo tal frare desllenguat, murmurador y gran revolvedor, te conte ab totes les vides agenes, que tots la tinguen també ab ell de les sues culpes pròpies. Condicions ya

de persones tan charradores, que si prenen entre mans una práctica, ni saben seguirla, ni vòlen acabarla, fins tant quels oydors se adòrmen de cansats, ho se aparten de avorrits: y per çò es còsa molt cuerda en lo que la persona propòsa, ser molt breu en lo que diu, perque si ell te mala gracia en lo parlar, ab brevetat de paraules ho remediará, y si la te bòna deixarlos ha lo sabor en la boca als oydors, pera que agen (*tinguen gana*) de oyr altre dia de bòna gana. També vehem per discurs de temps que á una persona totes les còses se li fan velles, salvo lo còr y la llengua, que cada dia mes y mes li ve á brotar: y lo que es pijor y mes mal, que quant mal lo còr pensa, á la hòra la llengua ho pregona. Fonli demanat á un philòsoph (Pitágoras) que perque en la sua casa y escòla per espay de temps de dos anys guardaven los seus deixebles (*disipuls*) tant silènci? Respongué ell: no sens causa y molta rahó los avehe yo á parlar, y ensenyels á callar, perque noy ha en lo mon tan alta philosophía com saber la persona refrenar la sua llengua.

Y no sòlament sab philosophía qui la sab refrenar, empero molt alta theología: puix (*pues*) vem (*vehem*) per experiència quels mes treballs que succehixen á les persones es, no per lo que òhuen ni vehuen, sino per lo que malament parlen, murmuren, justguen y diffamen. Placia (*tinga á be*) la inmensa bondat de Deu obrirnos camí, y de tal manera los ulls de les nòstres ánimes, y orelles y retentiva en la llengua, que puix (*pues*) totes les còses nos manifesten la sua summa bontat, que en totes elles lo vejám, y vehent lo oixgám, y hointlo el cregám, y crehentlo lo amem tan entranyablement, que ninguna altra còsa vullám, ni mirém ni oixgám, ni parlém, ni desigém, ni finalment, amém, sino sòls á Jesu Christ: puix (*pues*) ell sòls es la vida del ánima: á ell siha la glòria pera tostemps. Amen.

CAPITOL VI.

Tracta quánt breu es esta vida miserable, y quánt cèrta la mòrt: y quánt gran perill es no saber si tendrém temps pera arrepentirnos.

En lo que mes deu qualsevòl christiá recordarse y estar sobre avís ab totes les forces es, cóm podrá guardarse perfèctament en no fer ofensa á Deu ni anar contra la sua voluntat. Lo peccat per la matjor part está en los nòstres membres corporals, als quals inclina mes al mal que no al be: de hon si mirám molt be trobarém quel nòstre cap se inclina á amostrar presumpció. Los ulls á veure còses curioses y males, ans que no les honestes y sanctes. Les orelles están mes prest (*pronte*) aparellades á oyr còses vanes y sens fruyt, que á oyr sermons ni còses de Deu, y tots los demés inclinats á tot mal. Ó quant nos convé tenir memòria y pensar cóm estám subjectes á tantes misèries y perills en esta vida

miserable: y quánt aparellada está la mòrt tostemps pera dar sobre nosaltres. Dònchs (*per quant*) puix (*pues*) es així, que ningú en esta vida no te seguritat de viure un memènto de la vida: ¿quí es lo mal christiá y obstinat en lo peccat mortal ques pòsa en tan gran perill de tenir tal estat tan desastrat de vida, ahon si la mòrt lo pren de rebato, així com ho sòl fer á dalguns, sens dupte será perdut pera sempre? Ó quánt mal es despendre (*gastar*) y deixar passar lo temps de la nòstra vida sense fer alguna penitència: considerant entre tanta multitud de gent entre'ls christians quánts pòchs son los que verdaderament y del tot tenen dolor y arrepentiment dels peccats. Diu lo Sabi: en totes les tues òbres recòrdat en que has de venir á parar, y may peccarás. Ó christians amats en Jesu Christ, lo queus poria (*podria*) dací dir y escriure nos pòt dir ab paraules, sino ab gran consideració de cada hu: y es que si ara per aquest breu espay de temps no fem tal vida y obres que mereixcam alcançar la glòria perdurable, ¿qué será de nosaltres? Diu

Sent Pau de les dònes viudes que vihuen ab delits en aques mon, que vivint están mòrtes. De la mòrt etèrna diuse en lo evangèli de Sent Lluc: Mòrta y sepultada está en lo infèrn la persona rica: es á saber: lo avariciós llogrer, y lo qui no usa be de la sua riquea. En un psalm diu Davit parlant dels peccadors obstinats en lo peccat: Vinga la mòrt sobre ells, y abaixen vius al infèrn. Tres maneres de mòrts ya, la una del còs, laltra del ánima, la tercera de les dos juntes: ço es, còs y ánima en lo infèrn. Y per ço es diu la mòrt dels peccadors pèssima, que es nòm superlatiu: segons la qual se dirá mala la mòrt corporal, y pijor la'spiritual, y pèssima la infernal. Ó mòrt quánt amarga es la tua memòria, quánt prest la tua venguda, quánt secrets son los teus camins, quánt incèrta la tua hòra, no ya còsa que te escuse ni te aparte, ninguna pòrta se te tanca, ningun llòch te es contrari, per tot passes, y tot ho vences, y tot ho pots, los poderosos not poden fugir, los sabis not saben evitar, los que son fòrts ab tú perden les fòrces:

pera tú ningú es tròba rich, puix (*pues*) no pòt ningú comprar la vida; de ninguna gentilea (*ó hermosura*) te agrades, ningun delit (*deleit*) te contenta, ni gòig te dona plaer, ningun sabor te pòssa apetit, ni jòyes te donen codicia: enemiga eres mòrt de les còses quantes ya en lo mon, ninguna d'elles te ama, de tots eres resistida, y ab tots pòrtes guèrra. Ó mòrt que no perdones al manso, ni lo brau tampòch te espanta: ningú tròba ab tú misericòrdia: venceres al vencedor de totes les còses Jesu Christ, lo qual essent lo mes fòrt dels hòmens, lo feres suar sanch, no tenint temor á ningú. Tots tremòlen de tú: es á saber: les edats de totes les gents, y los temps, los reynes y ciutats, los llinatges y nacions: per tot passes, tot ho rodeges, tot ho destruixes: en qualsevòl part del mon te tròbes present, tots te tenen tanta temor que ningú es pòssa forçosament contra tú, ningú et pòt tancar lo camí, ni ya llòch ni recó (*rincó*) que tú no sapies: á chichs y á grans coneixes, sense ells voler de tú ser coneguts. Á tots en general los pòrtes per un rasér, no mi-

rant mansuetament los princeps y senyors, á tots en fi els vòls y tels tragues sense may restar (*quedar*) satisfeta. Ó mòrt quanta temor derrames, enemiga eres de plahers, y amiga de discòrdia, lligadora de baralles y rencilla, y enemiga de tota pau y sosiego: tú posses en rebòlta totes les còses: y no pòsses menys diligència en matar un animalet, que matar al Papa ni al Rey. No entres per altra causa, ni vas per totes les parts de les tèrres, sino á matar, puix (*pues*) eres mòrt: per enveja entrares en lo mon, y á tots la tens en tanta manera, que may te contentes fins queròbes la vida á tot quant ya. Ó mòrt quanta discòrdia pòsses entre'ls casats, y opinions entre'ls sabis: á ningú perdones la vida, puix (*pues*) á ningú la concedixes: entre parents pòsses desamistat, pòsses guèrra entre germans, y descontentació entre'ls amichs, y gran supèrbia (*sobèrbia*) entre'ls senyors. Pòsses moltes maneres de parers en los que rigen (*govèrnen*) y en los metges còses molt desatinades: tú pòrtes la vellea y les pestilències, y causes que vinga fam: mòus guèrres continues

perque se acabe mes prest (*pronte*) la vida natural de les persones. Si tú, ó mòrt, me dius que yo ço lo teu enemich, per çò dònchs (*pues*) dich tan mal de tú: mira que diu Sent Bernat: Ó mòrt cruel y espantosa, no tens misericòrdia al pòbre, ni tens en alguna còsa les riquehes: no fas honra á la sabiduría, ni tens en res los bòns costums: no perdones á qui te pòca edat, ni tens empaig de les persones velles: no tens reverència á les dignitats, ni cortesía als senyors: nos tròba en fi entre'ls fills dels hòmens qui puga resistir á la tua ferocitat, puix (*pues*) al fill de Deu no volgueres perdonar. Ó quánt es amarch lo apartarse la ánima del còs, y ningú ho pòt fer sino la mòrt. Ó mòrt furiosa y molt aspra, que en la gentilea (*ó hermosura*) que solien tenir los ques mòren, els deixa tan lleigs, quels han de tapar la cara per no veurels, y los pèus se refreden tornantse èrts, les dents casi negres, afilas lo nas, los ulls resten (*queden*) cegos y entrats, la front se torna dura, cubèrta sòlament ab la pell, les orelles blaves y sordes, la llengua gròssa, aspra y negra, los

pits se alcen en alt, y estreta la garganta (*ó gola*) pèrtse la coneixènça, y te en sí gran pudor y corrupció ab gran espant que dona: ó qué grans treballs y agoníes que passa la ánima quant está pera eixir del còs. Diu Sent Crisòstomo: de pensar es quant la ánima peccadora comença á ser deslligada dels llaços de la carn, ab quant amarga terror tremola, y ab quants remordiments de la consciència está torbada: está pensant les còses vedades que cometé, y veu y coneix los manaments, los quals menyspreá de cumplir: te grandíssima dolor y pesar com ha gastat y despés (*perdut*) vanament lo temps que li fon concedit en este mon pera fer penitència. Plòra ab grans llágrimes de angustia ventse ya al darrer estrem, pensant lo gran compte y estret que ha de donar, voldria suplir y recuperar les còses perdudes, y no es oyda estant mirant deçá y dellá: mirant arrere veu tot lo discurs de la sua vida passada com passa de un breu camí: alça davant de sí mateix los ulls, y tròba com en un breu temps poguera guanyar y adquirir alegría y descans perdurable:

y així plòra la sua negligència pàssada. Ó mòrt, cóm no tens consciència de venir al millor temps, ni de destorbar los negocis endressat á be. Ròbes en un hòra lo ques guanya en molts anys, y á molts fas hòrfens y viudes : al millor temps vens quant menys eres desijada: lleves les bònes òbres començades, y les ques podrien començar, y les acurtes totes així com son, juntant lo fi ab lo principi, sens donar llòch als mèdis; y desfás les criatures de Deu. Eres tan mala ques'diu de tú, que not'feu qui feu totes les còses. Ó mòrt, galardó eres del peccat, y destrucció de naturalea, portada al mon per la ma del dimòni, enemiga del fill de Deu, destruidora del mon, martell que nunca cessa de ferir, llas ahon tots cahuen, presó ahon tots entren, mar molt peligrosa, pena que tots passen, tribut que tots paguen, casa sens eixida, y pòu que nos tròba fondo. Ó mòrt, tú finalment eres la còsa mes terrible que les persones pòden imaginar. Haveu vist dònchs (*pues*) christians alguns dels molts prolixos (*llarchs y pesats*) treballs de la mòrt corporal,

la qual entre totes les tres maneres de mòrts que diguí al principi del present capitol, esta es la menys mala, de hon sins parám á pensar podrém conjecturar les moltes y grans penes de la pèssima mòrt etèrna. La mòrt corporal, que es apartarse la ánima del còs, no es tan mala com nos pensám, perque tostemps ya manera pera ferla preciosa davant Deu: empero la mòrt pèssima en ninguna manera pòt ser bòna. Los mals y penes desta mòrt corporal, acábense: la mòrt pèssima es immortal, esta nos pòt estendre á matjor mal sòls de apartar lo còs del ánima, dich la corporal per algun temps. Y la tercera mòrt, que es la etèrna, esta apartas la ánima de la visió de Deu, lo qual es vida perdurable: y esta mòrt etèrna pòssa tal desconcèrt en lo còs y ánima, quels fa los matjors enemichs, que ho eren ans amichs, y causa en la mateixa ánima tanta pena é inquietud, que la mateixa ánima es pòt ser infèrn si altre llòch nos trobás ahon posarla. Lo benaventurat Sent Chrisòstomo, diu parlant de les penes del infèrn: Yous pregue, christians, que tostemps

entre vosaltres parleu de les penes del infèrn, y sufriu ab paciència la tristicia que de vosaltres naix, perque no sentáu en les còses que havem dit los turments, perque de totes maneres han de venir. Los mals christians que no guardaren los manaments, ni tampòch es volgueren convertir ni deixar los vicis, y les amigues, y finalment los que feren còses dignes de torment ningú els podrá lliurar. Per çò, segons diu Sent Chrisòstomo havem de pensar los torments del infèrn, perque allá nols sentám: lo qual se llitg que Sent Hieròny y Sent Agostí, benaventurats, los quals confessen haverse convertit á Deu per temor del infèrn: no menys nos convé á tots los peccadors.

CAPITOL VII.

En lo qual tracta de la memòria que havem de tenir de la mòrt.

La còsa que mes Jesu Christ renovava y tornava á repetir en los sermons, si

be hi miram tot lo discurs del Sant Evangèli fònch la sua preciòsa mòrt, de la qual parlava també moltes vegades particular y secretament á sos deixebles (*als seus dicipuls*) portantlosho á la memòria, pera donarnos á entendre en açò que nunca nosaltres la hauriem de apartar ni desviar de la nòstra memòria, sino mesclarla esta memòria de la mòrt en los nòstres pensaments y paraules y òbres, y en les nòstres festes y plahers, y en los nòstres secrets y consells; y finalment en totes les nòstres práctiques y en la vida, així com Jesu Christ nos doná eixemple. Diu un philòsoph, que la mòrt es la còsa mes terrible de la vida present, empero pòt tant la continua memòria d'ella, que fa facil lo que de sí es terrible, puix (*pues*) sabém que la continuació amansa totes les còses, y la familiaritat ques té de les còses fa pèdre lo temor d'elles, y que menys tinguen fòrces pera danyarnos. Diu Sent Gregòri que tingám memòria de la mòrt, perque quant ella vinga la tingám mitg patida y ab menys temor: perque lo torment de lo que havem de

passar en aquella hòra del morir, mes espanta que fatiga, lo qual es gran remey tenir ara en esta miserable vida memòria de la mòrt, la qual ens fará desijarla, lo que ans nos assombrava. Diu lo benaventurat Sent Cipriá, que de molt bòna voluntat començám á desijar lo martiri quant aprenem á no tenir temor á la mòrt, ans desijar morir per veure á Jesu Christ. Ó christians que si volém creure á Sent Gregòri, diu que esta vida en que vivim millor se pòt dir mòrt, de la qual dix (*digué*) Jesu Christ que haviem de passar á la vida etèrna per lo pas de la mòrt corporal: de hon conforme á daçò diu Sent Cipriá que á la immortalitat passém per la mòrt. Nons pòt rebre (*recibir*) la vida etèrna si de aquest mon no eixim fòra, y no es eixida, sino passada y corrent, y caminant de molt prest lo camí temporal, donám un salt á les còses etèrnes. La mòrt del christiá, segons aquest Sant ha dit que es un salt, si'l volém donar bò y molt llaugér, havémnos de dispondre y aparellar prenint ans la correguda pera saltar molt sense pena, y sellavos (*y si*

en aquell punt) nos disponém y estám aparellats, quant tenim memòria de la mòrt pera amarla y desijarla, pera anar á veure á Deu. Diu Sent Agostí, que fent lo christiá bòna vida ve acabar bé sos dies, y la mòrt nos manifesta ser nosaltres mals quant li tenim temor, y es còsa clara y molt coneguda que la mòrt es mes preciosa als justs y bòns christians, quant es pèssima y mala als peccadors obstinats en lo peccat: de hon ab molta rahó los que son mals christians li tenen temor, y los bòns la amen tenint d'ella memòria, com á còsa que molt estimen. De manera que la mòrt nos manifesta quí es cada hu: es á saber: que al qui no li té temor mòstras ser just: y lo qui la ama mòstras ser sant: y al qui li té temor manifesta ser mal, conforme á lo que diu Sent Cipriá: que tinga temor al morir aquell que no es senyalat ab la creu de Jesu Christ. Tinga temor al morir qui aprés de la mort corporal passa á la mòrt etèrna. Lo dia de la mòrt quant vindrá es incèrta, y no sabém quant estropeçarém en ella: perque com qui va á fosques anem tentant ab gran

avís y cuidado, segons lo que diu Sent Gregòri, que volgué nòstre Senyor que la última y darrera hòra nons fos manifesta, perque tostemps pogués ser sospitosa (*sospechosa*). Diu Sent Bernat, cèrta còsa es que has de morir, pero incèrt lo quant será, ó en quina manera, y ahon. Y perque la mòrt ahon se vulla te espera, tú també si eres sabi esperárlahas en tota part. Diu Sent Agostí que volgué Jesu Christ que un dia es ignorás, perque tots los altres dies se guardasen pera veure quánt haviem de estropeçar en la mòrt. Exemple de açò: si tú entrases en una casa de hon saberes de cèrt que hu de aquells dels que en la casa están te ha de matar, noy ha dupte sino quet' guardaries de tots y tendríeslos per sospitosos (*sospechosos*) á tots. La casa es aquest mon, y los questán en ella son los dies, empero la hu dells te ha de matar quant te se offerixca lo pas estret de la mòrt. Los avariciosos que en tanta manera amen les riquees que pareix no esperarne aprés (*despues*) de la mòrt altra còsa, á estos los es cosa molt amarga passar lo pas estret de la

mòrt per no deixar les eretats y bens que tenen replegats en este mon: y no sòlament estos senten gran pena en pensar morir, empero encara no poden sens' gran llástima pensar en aquell pas de la despedida del còs y ánima. Segons lo que diu lo sabi, ¡ó mòrt, quánt amarga es la tua memòria! Les persones avaricioses que están sossegades y contentes ab les sues riquees posseintles ab molt grant voluntad y lo amor y afecció en elles, diu lo Sabi que vihuen ab tanta solicitud y repòs en aquest mon, com si sòlament ells no hagueren de estropeçar en la mòrt: y la causa de açò es, perque de la altra vida perdurable no esperen bé ningú, y fan á manera de jornalers que menys treballen si ans los paguen.

CAPITOL VIII.

Tracta de aquell pas y agonía ques' passa en la última hòra de la mòrt.

Sabent lo dimòni que en la darrera y última hòra de la mòrt y á la fi de la

nòstra vida, tenim menys temps, treballa en gran manera de perseguirnos y enganyarnos en aquella hòra, perque sap lo dimòni que si sellavos (*entonces*) nos pèrt, nunca jamay nos podrá cobrar. Á la fi dels dies sesfòrça lo dimòni per no pèdre lo que ha treballat. Acompárense los dimònis als llops que van á les vesprades á fer ses preses, perque quant ve lo darrer dia d'estos que vivim fan ells caça. De manera que en lo estret pas y agonía de la mòrt nos aguarden los dimònis, així com l'angel á Balam en lo estret de dos parets, que son la ánima y lo còs: la qual estretura es la gran agonía de la mòrt: ahon los dimònis á uns amenacen ab la gran temor de les penes del infèrn pera que demasiadament tinguen temor. Á altres los anyadix molt gran desconfiança y fatiga de la malaltía corporal, la qual sellavos (*entonces*) es molt penosa pera mòurels á impaciència. Á altres representen los peccats ser molts, y lo juhí molt estret pera que desesperen de la misericòrdia de Deu. Y á altres los pòrten mil dubtes de la fe pera ferlos estar tibios, ó

no creure en ella. Y á altres que son mes ferms en la fe y molts constants, y son estats bons en la vida, sellavos (*entonces*) lo dimòni mes subtilment tenta de vanaglòria pera que pensen que Jesu Christ es injust si nols pòrta á la glòria. Y també á altres tenten los dimònis donantlos molt gran desitg de tenir y alcançar salut, en lo qual, so color que se'smenarán si salut còbren, no se aparellen pera morir de voluntat. De estes tentacions del dimòni en la segona part y Espill pera ajudar á ben morir es dirá mes llargament. De manera que ab la gran dolor que'l còs passa, y ab lo amor de les còses mundanes, y ab lo grandissim temor del juhí de Deu, y ab la esperança de mes viure y cobrar salut, ab estos quatre vents contraris combaten los dimònis, al qui está pera morir pera ferli pèdre còs y ánima, ho ques' torne contra Deu. Per estes vies y moltes altres molt mes subtils y secretes (segons se dirán en la segona part de aquest tractadet) se esfòrça lo dimòni á guardar aquest pas tan estret, representant á les vegades molts terribles y endiabla-

des figures, pera que ve'ntles lo malalt es tinga per condempnat. No sòlament christians Jesu Christ passá primer en lo morir, empero ara també cada dia va davant los ques mòren: que per çò combrega lo malalt, y reb á Jesu Christ ans que muyra, perque Jesu Christ sia la guia y capitá anant davant pera aparellar y assegurar lo camí, per ser lo pas tant estret y perillós. Anant dònchs (*pues*) nòstre Redemptor davant com á guia y verdadera llum, no es sino pera llevarnos la temor. Jesu Christ tingué temor pera que nosaltres ya no la tingám, perque ab les sues tentacions mitigá les nòstres: y ab lo seu temor llevá lo nòstre; y ab la sua mòrt feu que la nòstra fos molt dolça y desijada: perque així com ell muntant en la creu li llevá lo mal que ans tenia, així ell en morir llevá de la mòrt lo rigor y crueldat, per hon ans era tenguda ab gran temor: y en tanta manera, ques diga ya ser millor lo dia de la mòrt, que lo dia de la nativitat: perque lo dia de la naixènça ens pòrta á la mort; y lo dia de la mòrt nos pòrta á la vida. Y no sòlament lo

dia de la mòrt nos pòrta á la vida de gracia, com portava als pares antichs, empero pòrtans á la vida de glòria etèrna, y açò per causaro la mòrt de Jesu Christ, que morint ell, diu á cada hu dels christians: *Hodie mecum eris in paradiso.*

CAPITOL IX.

Ahon se tracta que á la mòrt no li havem de tenir temor, empero quant es còsa excellent la memòria della.

No tinga ya temor la tua ánima á la mòrt, la qual fonch als Sants Pares molt amable. Thobíes la demanava ab oracions. Helíes també la volía y cercava (*buscava*). Jonás propheta la desijava, encara que sabien que havien de anar als llims. Y tú que saps christiá que has de anar á Jesu Christ á veurel, no tindrás empaig de tenir temor á la mòrt? Recòrdat de Davit que á la mòrt diu: eixida de la presó. Y Sent Pau, ques deslliga la ánima. Y los Sants anaven á la mòrt com

á un convit. No la vulles dònchs (*pues*) tú avorrir, la que als altres es còsa tan amada. Los christians que tenen ferma fe, á la mòrt crídenla dientli amiga sua. Tant pòt creixer, diu un doctor, en nosaltres lo amor que tingám á la mòrt, que nons donará pena ni encara corporalment: encara que aquest amor tan gran nos diu, ni tampòch se creu haverlo tengut ningú sino María benaventurada vèrge y pura sense mácula ninguna: y Sent Joan també, los quals morint ningun dolor sentiren. No digám dònchs (*pues*) christians á la mòrt sino naixènsa y vida etèrna, y fi dels nòstres treballs y perills: dia de folgança y alegría: y any de jubilèu, en que les còses se restituixen á sos amos: es á saber: lo còs á la tèrra, y la ánima á Deu. Diu Jesu Christ que ell ha de venir á rebrens (*recibirnos*) en sí mateix pera nunca apartarnos de sí, còsa dònchs (*pues*) orada (*loca*) es tenir temor al pas ahon nos espera la mòrt, puix (*pues*) desijám anar á veure á Jesu Christ. Sent Agostí diu, que tostemps anám á la mòrt, puix (*pues*) partim quant naixém: y lo viure

de aquest mon no es perfèctament vida, sino mitg morir. Si los mòros tenen temor de morir nons havem de maravellar, perque no han rebut lo Sperit Sanct: y aixi los Apòstols ans quel rebessen (*recibiren*) fuixgueren de la mòrt, la qual cercaren (*buscaren*) quant á lo Sperit Sanct reberen (*recibiren*). Nosaltres per fernos Deu mercé, y voler usar de misericòrdia, en lo baptisme reberem lo Sperit Sanct: dònchs (*pues*) tenint tal companya, de qué tenim temor á la mòrt? Si los jueus tenien temor de morir, no es de maravellar, puix (*pues*) que gran part del galardó que'ls era promés per la guarda de la lley, consistia en viure molt sobre la tèrra: empero nosaltres que som christians, quens es manat menysprear esta vida nòstra, perque havem de tenir temor al morir, que sòlament la mòrt mata lo còs? Si lo molt illuminat propheta Rey Davit plorava mentres vivia lo fill que agué de Bersabé: y aprés de mòrt no volgué plorar, sino molt alegrarse: Be donava á entendre en açò que devem nosaltres tenir mes temor á la vida que vivim que no á

la mòrt quant ve, puix (*pues*) ve ella per principi de anar á la verdadera y segura vida. Si la oració del *Pater nòster* dius tú cada dia, recòrdet (*ó recòrdaten*) que pregues en ella á Jesu Christ ser feta la sua voluntat en lo cèl y en la tèrra, y així no tindrás per mal si ve la mòrt á la tèrra del teu còs, enviantla lo Pare Celestial. Demanes també en la oració cada dia, y cada vegada que la dius á Jesu Christ, que vinga á nosaltres lo reyne dels cèls. Y lo mateix Rey del cèl nos ensenya á tots á demanarlo, no fingidament, si tampòch sens la condició necessaria pera ell, que es venir primer la mòrt, á la qual devem ab gran desitg eixir á rébrela (*recibirla*) com á mensagera de tant be, y encara estrenarla de alegría, y no ferli mala cara, perque si li fem la cara trista y no alegra, enujárseha qui la envia, que es Deu omnipotent. Tingám per evident rahó, que la mòrt no ha de ser avorrida, sino lo mal estat, y vida mala en que pensám quens podrá pendre, la qual en tot llòch nos está aparellada. Lo que també sòlen rehusar alguns de morir no volent acceptar la

mòrt ab alegría, es una voluntat que per altra part senten de servir á Deu, la qual es de saber quens enganya, perque si vòlen servir á Deu en ninguna còsa lo podém mes agradar que'n voler morir per lo seu amor. Y seria còsa també mes sense sospita (*sospecha*) y millor desijar morir per no ofendre mes á Deu, que no desijar viure pera tornarlo á servir; perque còsa clara es que morint nol ofendrém, y vivint apenes lo tornám á servir. Y si be hi mirám noy ha ahon millor servixcam al Senyor que en lo cèl, ahon los que allá son lo servixen y nunca èrren en lo servici. La sagrada escritura diu que la mòrt es dels justs, y que los peccadors son de la mòrt: fent als uns posseydors y als altres posseits d'ella. De lo qual va molt en açò, perque gran diferència ya de tenir á ser tengut: y per ço les còses ya dites no convenen á tots, puix (*pues*) que uns son posseits y altres posseydors. Axí que á divèrsos, divèrses còses convenen: perque de una manera ha de tenir memòria de la mòrt un bòn christiá, y de altra manera lo qui está en peccat mor-

tal. Al primer convé lo que ya está dit: es á saber: lo amor y alegría que ha de tenir á la mòrt &c. Al qui está en peccat mortal dirém que tinga memòria de la mòrt per altres respèctes: perque si d'ella es recòrda despertará en sí lo temor de Deu, y despertará la perea y obstinació que té de eixir del vici en que está. També aprofitárliha pera no pecar mes recordarse que sòls per lo peccat vingué la mòrt. Així mateix la memòria de la mòrt provocarlo ha fer penitència com los Ninivitas, y plorará com Ecechiel sos peccats sentli anunciada la mòrt. També val la memòria de la mòrt pera provocarlo á fer bònes òbres: perque sis diu y es tròba que la ungla de la gran bestia lleva lo esmay del còr; també lleva la memòria de la mòrt que es ungla de la fera pèssima: que es la mòrt etèrna dels peccadors. Y mes diu Sent Hieròny, que ab la memòria de la mòrt es provocará lo peccador á menysprear totes les còses, si be mira y considera que la mòrt les hi ha de llevar de les mans. Molt val la memòria de la mòrt als mals christians pera menysprear los vicis y

plaers, y apartarse de la luxuria, la qual han de menjar cuchs. Y es també la memòria de la mòrt com qui ritg la vida: y es com á coa ab que llança los mals y pervèrsos pensaments, entre los quals nos provoquen á viure molts dies v'ent cada dia al contrari, y com nos anám morint tots pòch á pòch, y nons ne havem de portar de açí de aquesta miserable vida, sino les moltes ó pòques òbres flaques que farém, y la misericòrdia y almòyna (*limosna*) sòls resta ab los difunts com barjoleta (*alforjeta*) de camí. També aprofita molt pera fernos humils, que quant pensám en la cèndra que lo bufár de la mòrt desbarata, tantòst (*en lòra*) se seguix humilitat: y los peccats y vicis que son dolços com aygua, sis' còlen per esta cèndra de la memòria de la mòrt, tantòst (*en lòra*) amargarán com á lleixiu. Als mals christians que están endurits y obstinats en les maldats, y los amigats estánt en peccat mortal, no menys seria util lo desitg de la mòrt, perque al menys cessen de ofendre á Deu: y estos tals deurien cercar (*buscar*) per á sí mateixos grans pe-

nes y treballs cada hòra, perque millor los seria morir en peccat mortal que no viure en ell.

CAPITOL X.

Tracta del primer peccat mortal, que es supèrbia, y de la virtut de la humilitat.

En lo primer peccat mortal, que es supèrbia, tenta lo dimòni á qualsevòl de esta manera. Procura de haver y alcançar honres, no tingues tanta humilitat: no vulles acceptar obediència ninguna: sies vanagloriós: procura de fingir que eres bò, sant y just: sies porfiòs: y en les còses procura de eixir ab lo que vòls: sembra discòrdies; y esfòrçat á tenir amor y affecció á les còses nòves y mundanes. Lo principi de aquest vici, es donarse la persona á entendre y pensar que tot lo que té es de sí mateix, així com feu Llucifér. Quant á daçò, has de entendre, pensar y creure, que tot quant tens, así en lo còs com en la ánima, es de Deu, y de Deu te ve tot

sense tú meréixero de la tua part: y així no pòts gloriarte de la 'sciència y honra, bens, y qualsevòl còsa bòna que tingues. Gran horadura (*locura*) es gloriarse hu de lo que no es d'ell! Y si digueses, yo confesse que lo que tinch es de la ma de Deu, empero yo he procurat de guanyaro ab la mia propia industria y gran diligència: lo qual es fals açò; perque també la industria y esfòrs es y ve de Deu. Diu Sent Pau: ¿Qué tens tú que nou ages rebut de la ma de Deu? ¿Y si d'ell ho has rebut, perquet' exalses y penses ser còsa tua? Sòlament una còsa es pòt dir verdaderament nòstra: convé á saber: lo peccat y lo seu consentiment, del qual no traurém honra, sino vitupèri. Si volém christians despegar de nosaltres esta mala rail, la qual, segons diu Salomó, que lo fonament de tot lo nòstre mal fon la supèrbia: es menester de tot punt estar sobre'l avís tostemps, y ple de ulls per totes parts: perque la supèrbia es molt subtil, y coneguda de pòchs. Alguns ya que pensen saber lo que no saben, estos están tocats de aquest vici. Esta pervèrsa ponçonya de

la supèrbia, en totes nòstres òbres se entremet, en lo vestir nos incita anar també ó millor que altres: si parlám ens promou cercar (*buscar*) paraules adornades y gentils (*hermoses*): en lo menjar nos induix á menjars delicats y de moltes maneres: en lo còr nos sembra mil pensaments vans y de gran presumpció: en fi, que d'esta mala rail é virí, pòchs escapen de ses mans. ¿Pero qué dirém de aquells que de fer mal se alaben, ó se ensuperbixen, aixís com de haver enganyat al proisme (*pròxim*) y de haver comés adultèri? Estos se honren y alaben de lo que deurien tenir vergonya: empero es tanta la maldat de la supèrbia, que encara en lo peccat desija ella lo llòch mes alt. Hay (*ya*) també moltes persones supèrbes, les quals nunca fan còsa bòna, ni la feren, y búrlense d'els qui fan bònes òbres dientlos mil vitupèris, hipòcrits, santuaris: y que tot lo que lluix no es òr. Estos que tals còses parlen y pensen del proisme (*pròxim*) de ninguna còsa tenen vergonya, sino de fer be, y búrlense de quil fa. Empero mes ignocent (*danyós*) es y desfallit

(*dèbil*) lo qui per respècte dels tals supèrbos deixa de ben obrar y passar avant, tenint temor del escarni que fan, los que son dignes de tot escarni y pena. Nou feu així Jesu Christ, lo qual si aguera tengut temor á la vergonya y deshonra de la creu, nons aguera lliurat de la mòrt. Cada vici té sa virtut, empero aquest abominable vici de la supèrbia llança juntament totes les virtuts, puix (*pues*) sia veritat que de la virtut de la castedat y humilitat ens promòu á ensuperbir. D'esta bestial ponçonya de supèrbia, y rams d'ella com son: curiositat, pusilanimitat, alegría horada (*loca*) jactancia, presumpció, rebelió, y moltes altres, de les quals naix lo últim ram y lo pijor que es la obstinació y costum de peccar, lo qual sotèrra la ánima en lo infèrn. Estos rams d'esta verinosa y pervèrsa rail de la supèrbia, son contraris als rams del arbre de la vida, que es Jesu Christ, lo qual per confondre (*confundir*) tota supèrbia, volgué en la sua nativitat, en la sua vida y mòrt, ser molt humil y mansuet (*manso*) elegint tot alló de que lo supèrbo (*sobervió*s) se

aparta, y avorrint tot lo que lo supèrbo (*soberviós*) desija: de hon se collitg ser manifesta còsa aquest vici tan abominable ser vituperi, tant quant Jesu Christ es amable y digne de alabança. Aquest vici també es deixa coneixer en les persones 'spirituals: així com si hu d'ells digués, nom cure yo de tantes perfeccions ni sanctedats, no es ya temps de sants. Aquest no sòlament té supèrbia empero encara vòl detenirse y aturarse (*ó no moures*) en la sua supèrbia. Y si diu algú, yo no so supèrbo, sellavos (*entonces*) seria dobladament supèrbo. Y lo qui es molt escrupulós no está sense supèrbia, perque creu mes á sí mateix que als altres. Y si algú es tròba que ab paraules se abaixás fentse humil, y vituperantse á sí mateix, tenintse per molt baix y peccador: y aprés (*despues*) essent injuriat de algú, no sufrix la injuria ab humilitat y paciència, es senyal de ser fals humil y verdader supèrbo. Açò es quant á esta malvada y abominable supèrbia causadora, principi y fonament de tots los peccats: la qual fonch trobada del pervèrs Llucifér lo mes mal

de totes les criatures: llançada y abaixada per Jesu Christ lo mes bò de tots los hòmens, en lo qual están amagats tots los tresòrs de la divina sabiduría. Alaba tant la sagrada escriptura la vírtut de la humilitat, convidantnos á amarla, que per les sues nòves los sants se enamoren d'ella, y pera alcançarla pòssen totes ses fòrces: Jesu Christ es lo que mes á ella ens convida dient que deprengám d'ell. Diu Sent Agostí: lo que tú christiá has de apendre y procurar ab gran estudi, es alcançar humilitat de còr, y exercitarte de estudiarla y apendre (*dependre*) y açò será la guia, pera que entres en la benaventurança anant perseverant per lo camí de la humilitat: y essent tú humil serás de aquells, dels quals diu lo Real propheta Davit en un psalm: Condició y propietat es tua Senyor al que es humil de qualsevol tentació y perill ques' veu lliurarlo, y salvarlo della. Dos gracies ó privilègis te entre molts altres la persona humil, es á saber: honra y profit: profit en saber salvar la sua ánima, y honra en aquest mon. D'estos dos effectes, honra y glò-

ria, testimònis y exemples molt clars ya. Primerament Job, parlant del prèmi de la persona humil, diu desta manera: Molt segur pòt estar lo qui es humil, y persevera en tal virtut, perque á la fi de la sua vida alcançará la glòria. Açò mateix confirma lo Sabi Salomó en los seus provèrbis, que lo guió pera la glòria fonch, es y será la humilitat. Y la mateixa veritat, que es Jesu Christ nòstre redemptor, confirmant açò per la sua boca sagrada, diu: Aquell quis humiliará, y lo qui procurará ser humil, sapia que yol exalçaré, y li donaré llòch en la mia glòria. Molts senyals ya pera coneixer una persona ser humil perfet: entre les quals, si tú christiá desiges ser injuriat, y abaixat per lo amor de Jesu Christ, així com lo supèrbo desija ser exalçat, serás humil. Y si tú et delites (*deleites*) en fer òbres tals que lo juhí mundanal te menyspreá, serás humil. Y si tú no tens compte, ni tampòch te cures de ser lloat (*alabat*) quant fas alguna òbra bòna, serás humil. Empero la perfècta y certissima senyal seria, si tú aplegasses á tant menyspreu y avor-

rició de tú mateix, quet' coneguesses y estimasses, no sòlament per lo matjor peccador del mon; empero com si fosses causa de tots los peccats del mon. Ab gran admiració te espantaries com te sofrix Deu omnipotent en lo mon: no podent imaginar justicia sufficient pera tú: lo qual com sia posible açò, poderho creure: seria còsa molt prolixa haverho de tractar: y aprés que aquesta doctrina de la humilitat, no se aprén per escrit: empero lo mateix Senyor nòstre redemptor Jesu Christ la ensenya, y ell es lo que dona la glòria y les virtuts á cada hu: y Jesu Christs es lo que òbra, y edifica en cada una de les persones humils, les quals alçánt los ulls á Deu omnipotent dehuen fer moltes gracies y alabances á Jesu Christ, així com lo propheta Isaíes dient així: Tú, Senyor, sòls eres lo qui has obrat tot lo bò que ya en nosaltres, gracies te fem, alabám y adorám: perque si volém demanar alguna còsa bòna tú ens dones la voluntat pera demanarla: si obrám tú pòsses en nosaltres les fòrces: si aprofitám es perque tú ens conserves: á tú

dònchs (*pues*) Senyor sien dades gracies, tot ve y se alcança de la tua ma.

CAPITOL XI.

Tracta del segon peccat mortal de avaricia, la qual es contraria á la virtut de la lliberalitat.

Lo dimòni maliciós en aquest vici del peccat de la avaricia, tenta d'esta manera. Sies cobdiciós: furta lo que pugues: sies mentirós: perjura: fes trampes y enganys: sies inquiet, y també cruel. Perque lo peccat de la avaricia es un desordenat amor de la abundancia de les riquehes: Aquest vici naix per falta de prudència perque vehem alguns richs tan atents, y tan fatigats per guanyar, y son tan estrets en amagar lo que guanyen, que encara pera ells mateixos no gòcen despendre (*gastar*) lo necessari. Y v'em per lo contrari algunes persones pòbres sense cuidado ni congoixa, ans tostemps alegres, no es la riquea la que fa la persona contenta. Naix també aquest vici de te-

nir pòca fe en Jesu Christ, lo qual proveix á bons y á mals. Hay (*ya*) moltes persones ques'escusen en aquest mal vici so color ho espècie de prudència, tenint temor de caure en misèria : y estos no paren ments (*no consideren*) que aquella continuació de alcançar, y continua congoixa y ansia de adquirir es doblada misèria. Altres persones ya ques'escusen ab que tenen fills, volent á tots deixarlos richs : y per cumplir ab açò, repleguen tot lo que pòden ab bòna ó mala conciència. Altres dihuen que vòlen guanyar riquehes y bens temporals pera fer be á pòbres, empero quant los tenen tantòst (*en lòra*) sels passa de la memòria, ó per millor dir los despenen (*gasten*) en mal. ¡Ó quánt torna cega á la persona aquest vici, lo qual ab gran rahó es diu rail casi de tots los mals! Molt se aparta de Jesu Christ la ánima avariciosa y cobdiciosa, la qual tostemps está en continua ansia y congoixa: y qualsevòl ganancia per vil que sia la procura, no mirant si es llícita ó illícita, com se vulla que sia la abraça ab gran desitg, y així ve á cau-

re en mil enganys y estropeços contra lo proisme (*pròxim*) y estarse ab açò sense fersen conciència de res. Si tú, christiá, desiges ser lliurat y curat de aquest vici monstruós, primer es menester que'l descobres (*descubrixques*) perque nos' pòt curar si primer nos' coneix ; y en estos senyals coneixerás aquest vici. Lo primer es, que lo avariciós y eobdiciós tostemps parla de faena y ganancia: y també sospita (*sospecha*) y jusga molt facilment que los altres son lladres, y que no tenen llealtat. No confia de tots sino de pòques persones, perque tostemps te temor de ser robat, y jamay se assegura de ningú. Pòssa tot lo que te, encara que valga pòch á molt, bon recapte (*cuidado*) y ben tancat baix de clau: y si despén (*gasta*) alguna còsa necessaria, la qual encara volguera escusar si poguera: fau (*ho fa*) gronyint y murmurant entre dents mostrant la cara trista: y per cada coseta de no res mòu tantòst (*en lòra*) mil baralles y desconcèrts de llengua. Si veus y coneixes en tú estos senyals te (*tin*) per cèrt que estás embolicat y lligat ab cadena de ava-

ricia: y per çò procura ab gran cuidado y molta diligència de quina manera et podrás deslligar y soltar, ans que del tot pèrdes la llibertat sens'esperança de nunca cobrarla: y així en algunes persones aquest mal es incurable. La avaricia te esta propietat ab la persona que'stá abraçada, que quant mes se acòsta la vellea, tant mes creix y está mes encés y fervént, quant menys necessitat ya, perque en la abundancia creix la avaricia y cobdicia, així com la set del hytròpich ab lo beure. Y moltes vegades aquest vici fa fer mes cobdiciós al qui molt mes deuria menysprear los bens temporals, y així vehem ara en estos nòstres temps per experiència, que en los capellans y frares dedicats pera lo servici de Deu, la avaricia y gran cobdicia reyna en ells, y en uns mes que en altres, la qual tant es mala y matjor en ells, quant es mes incurable. Pera aquest vici es molt bòn remey esforçarse á abraçar la virtut de la lliberalitat en fer caritats, y aprés (*despues*) fugir també la companya dels avariciosos, la qual conversació y companya fa á la persona

ser semejants á ells: empero sobre tot lo que molt destruix y arranca del còr la avaricia, es umplir lo ánimo de desigs de desijar y amar á Deu: y eixercitaro açò tan encés en voler servir á Deu que vinga á gustar dels plahers y deleits celestials, dels quals gusten y gòcen en aquest mon los ques dònen á ser dichosos de deixar y desposuirse de tot, y ser de Deu, en confiar y esperar sòls en ell. Sellavos (*entonces*) te podrás alegrar de haver vensút y serte despegat de aquest malvat vici, quant tú ab alegre cara y ánimo sufrirás la pèrdua de la faena, ó tota, ó en part, y quant no sòlament per fugir les congoixes y cuidado, empero per lo amor sòlament de la virtut de la lliberalitat, et folgarás de ser pòbre y despullat, y de tota desconsolació terrena de parents y amichs, y açò á imitació de Jesu Christ crucificat. Y finalment, te veurás sellavos (*entonces*) del tot delliurat de aquest vici, quant tots los teus sentits tindrás mortificats de tal manera que ningú d'ells se mòga, ni se altere per presència ó imaginació de obgècte delitós (*deleitós*) y quant pro-

curarás de despegar y domar tota sensualitat ab penitències y bòna vida, conforme á lo que diu Sent Pau: que los que son servents (*servidors*) de Jesu Christ, y en ell sòls han tengut totes esperances, han crucificat la sua carn ab tots los vicis y concupiscències.

CAPITOL XII.

Tracta del tercer peccat mortal del vici de la lluxuria, la qual es contraria á la virtut de la castedat.

En aquest vici de la lluxuria tenta lo dimòni de aquesta manera. Donat á plahers de la lluxuria: donat á fornicar llibèrtament (*lliurement*): folgat ab la delectació, jactancia y pollució, desija la muller de ton proisme (*pròxim*): not' cures de ser constant en castedat: procura de ser curiós en lo vestir: ama tota delectació carnal y avorrix á Deu. Aquest mal vici de la lluxuria está fundat en la part concupiscible; contra lo qual, sino prenim les armes del 'sperit, molt prest (*pronte*) fará caure per tèrra tot lo edi-

fici 'spiritual, lo qual está fundat, y es sustenta sobre quatre columnes, que son les virtuts cardinals, perque caentse al primer ímpetu lo pilar de la templança, tantòst (*en lòra*) cau lo de la fortalea, no fent fòrça pera vencre (*vencer*). Y se pèrt així mateix la columna y llum de la prudència, segons vem semblants persones tornarse com á bruts animals sense llum ni us de rahó: y no fent lo degut se pèrt també lo quart pilar de la justicia, segons la qual devia la persona guardar molt neta y pura la sua ánima, com á tabernacle de Deu, pera que així pogués anar á la benaventurança del parais celestial, ahon tots los benaventurats están com á pilars y parets del gloriós y celestial edifici, ahon nunca entren sino aquells que ací en aquest mon han vixcut angèlicament, y tots aquells que han guardat los precèptes y manaments vencent á les tentacións del dimòni, del mon y de la carn. Aquest vici de la lluxuria naix en nosaltres, primerament dels sentits exteriors, així com lo veure, oyr ó tocar còses que inciten á deshonestat. Per çò es menester

en gran manera fer concèrt ab cada sentit exterior que nunca traspasse la ralla de la rahó: perque si al delit entránt dins lo sentit ens fa resistència, tantòst (*en lòra*) passa á la segona cambra, que es lo pensament, ahon se junten ab moltes males imaginacions y fantasíes, pera remey de lo qual es menester umplir la ánima y la imaginació de bòns y sants pensaments, ab los quals los mals sien llançats á fòra, y del tot desterrats. Empero es molt menester ajudarse la persona, es á saber: ab penitències, dejunis y disciplines, ó ab exercicis de oracions y contemplacions pera que de la una part sia aquest mal vici arrancát y llançát ab lo treball y penitència, y de la altra en estar la ánima plena de celestials delits (*deleits*) ab los quals engolosinada d'ells puga menysprear y aborrir los carnals. Empero lo mes mal es quant lo delit ve á consentiment, lo qual te divèrsos graus; hu dels quals se diu sensual com ara tocar ab la ma sens malicia &c. y rebre (*recibir*) plaher de allò. Altre es diu interpretatiu, y açò es quant estás dubtós (*ductós*) si consentires en

lo pensament ó no. Altre ya condicional quant tú no voldries que fos peccat lo que demana lo teu apetit, y quant te pesa de tantes còses prohibides. Lo últim es ab deliberació y voluntat determinada, ahon se acaba de cumplir del tot lo peccat mortal, encara que nos pòsse en òbra exterior. De manera que es còsa molt necessaria y fòra de perill arrancar y apartar la primera ocasió llevant la llenya del fòch, perque estant en la occasió y perill, mal podrém guardarnos encara que vullám, aixi com los aconteny (*sucsuix*) infinites vegades als que están amigats, que prometen cada un any ab mil juraments de apartarse del peccat, y no volent llevar y apartar de sí la occasió: çò es, la companya y conversació desonesta, tornen tantòst (*en lòra*) á caure, així com lo gos á lo que ha vomitat: y no deixant les occasions, nunca es deixará de peccar, ó ab gran difficultat: ó per millor dir, que per çò que té la occasió no sen vòl deixar del peccar. Aquest desastrat y mal vici fa tornar la ánima fosca y tenebrosa que no veu sino la nit del peccat, anantse

rebolcant en lo fanch de la sua carn. Així mateix aquest monstruós vici fa tornar á la persona inconsiderada, y fa que sense tenir temor, dany ni vergonya, horadament (*locament*) se llança tras los apetits, no mirant quánt es lo be que pèrt, y en quánt mal y perill está. Y si lo qui está amigat es sacerdòt (així com á la descarada ho vem) aquest tal quant diu misa ó fa oració alguna vegada, no sap demanar á Deu sino gracies del mon; y d'esta manera en lo temps de la adversitat fácilment ve á caure en desesperació no tenint confiança en Deu, al qual tostemps tingué en menyspreu per lo peccat. Y moltes vegades ve á creixer tant aquest abominable vici, que casi del tot pòrta ha avorrir y menysprear á Deu, perque sometentse del tot á aquest lletg delit, lo mateix delit y vici el pòrta, y el fòrça á voler mal totes aquelles còses quel impedixen lo tal vici: y voldria que Deu no tingués manat lo contrari, ni voldria que y agués infèrn, ni tampòch que la ánima fos inmortal: y sentintse que la conciència li remòrt, nos cura (*no se cuida*) de mes sino de

aconortarse y toçar avorrint á Deu. Esta es la gran confusió y babylònia á la qual del amor de sí mateix lo pòrta lo vici á la avorrició de Deu, de lo qual no crech que á pijor estat se pòt venir que aquest. Per çò christians es menester tostemps cridar ab oracions á la pòrta del cèl perque la gracia de la castedat es sobre nòstres fòrces, y es gracia particular qui la té, y don de Deu. Y si tú vòls dir que has pregat á Deu molt llargament pera alcançar esta virtut de la castedat, y que nunca eres estat oyt: has de saber que es imposible que sia falsa la promesa de Jesu Christ quant diu en lo evangèli, que qualsevòl que demanará alguna còsa en la oració será oyt. Empero ho tú no la demanes de còr sino ab sòls los morros y la boca: y si es així, ¿cóm vòls tú que Deu te òixga lo que tú mateix no entens, tenint tú tostemps lo còr desbaratat y distret (*distragut*) ab molta inquietut? Y per ventura també not' deus aparellar com deus de la tua part pera rebre (*recibir*) tal gracia: empero si tú de la tua part pòsses tota la industria y diligència necessaria,

demanant tostemps á Deu ajuda y favor pera que ell te ajude, mes ab lo desitg que ab paraules sòls de boca, del tot serás victoriós en esta batalla y mal vici. Finalment, si tú desitges y vòls saber quánt tindrás alcançada esta noble virtut, mira molt be, y para ments (*tin atenció*) si tú et sents ab la oració encés y enamorat del tot de la netedat de la tua ánima y de la puritat del teu còs, perque així com estar ple de desenfrenat ardor de la carn es senyal subjècte á la lluxuria: així també tenir tot lo amor y desitg possat en la virtut de la castedat, es senyal de posseyrla, la qual sellavos (*entonces*) será y la tindrás en tú esta virtut perfècta, quant conversant tú ab persones que tenen aquest peccat, y offerintse á la tua imaginació y al teu sentit mil desonestes representacions, ni la tua ánima, ni lo còs nos mohuen á còsa desonesta ni objècte ningú ques offerixquen.

CAPITOL XIII.

Tracta del quart peccat mortal que es ira, la qual es contraria á la virtut de la paciència.

En este peccat mortal de la ira tenta lo dimòni d'esta manera. Derrama la tua ira: en lo teu pensament procura de tenirte en molt: ab ira be pòts cridar grans crits, murmura é injuria á tots: no faces cas de ningú menyspreantlos á tots los que pugues: blasfèma de Deu y de totes les sues criatures. Parlant de aquest peccat de ira, moltes persones ya que molt á menut, breu y súbitament (*prontament*) se enugen, entrant cada pas en còlera, los quals se escusen dient que los primers moviments no están en sa ma: y així com tenen deprést (*pronte*) la escusa, així molt tart alcancen la medicina. Estos tals al menys deurien coneixer que aquell enujarse llaugerament, proceix del mal costum que molt temps ha que'l usen, y deurien procurar ab la oració de curar y sanar

del tot aquest vici. Aquest vici tan mal algunes vegades anticipa la rahó: de' hon ve, que algunes vegades la persona está yrada, y no cau en lo compte ni para ments (*atenció*) en ella. Altres vòltes fa tornar cega la rahó, com ya alguns que ab lo gran senyorío que te la ira sobre ells blasfemen de Deu: y altres ya ques' maten á sí mateixos. Aquest vici tan maligne pòrta ab sí molts altres vicis, perque no pòt ser la ira sense la supèrbia, puix (*pues*) es còsa molt cèrta que nunca persona subjècta á la ira fonch humil. Fa també caure aquest vici en la tristicia (*tristea*) perque no podént haver vengança de sos enemichs, tantòst (*en lòra*) tornas trist, y reb gran pesar ab lo be del altre, d'esta manera no pòt estar sòla la ira sens'altres vicis. Es la persona irada moltes vegades tan impacient que á sí mateix pòrta á desesperació: y si per ventura aquest tal diu que espera en Deu, cèrtament ell se enganya, perque esperar en Deu perseverant en lo peccat, nos' pòt dir ab veritat esperança, empero pura presumpció y horadura (*locura*). Si lo impacient sabés

estant en lo peccat de la ira en quánt perillós estat viu, cèrtament tendria pietat de sí mateix, perque ni en aquest mon te gòig, ni en l'altre cumplit esperarlo, per estár tostemps en poder del dimòni. Si tú veus, ó tractes ab alguna persona mal sufrida y subjècta á la ira, y vòls ferli be y no incitarlo á mal, nunca el contradigues mentres lo veurás que está enujat, sino procura de donarli en tot avantatge, encara que conegues tú no tenir ell rahó: y demánali perdó molt humilment si per la tua causa rebé la ira y enuig. Alguns ya que son tan dats y fets ya, per lo mal costum, á aquest vici bestial, que nunca pòden sossegar ni amanssarse fins que ab lo molt cridar y avalotar á veus altes, maten la furia de la sua ponçonya: estos tals son molt incurables, perque ab una ira pensen ells aplacar altra ira, y així van tostemps de mal en pijor. Altres ya també que senugen fácilment, y moltes vegades al dia, empero passals prest (*pronte*) lo enuig, tornant tantòst (*en lòra*) ab sí: y estos nols pareix mal á ells aquest defècte, ans lo tenen per

còsa baixa y casi de no res: dient que no pòt portar perill aquella ira pues passa de prest (*pronte*): estos tals deurien considerar que moltes vòltes rebént (*recibint*) d'estes ferides de la sort d'esta, encara que pareix ser pòca la ira, ó enuig, y que tantòst (*en lòra*) passe, es bastant tenintla moltes vegades com una sòla gran ira y mortal. Hay (*ya*) altres que guarden la ira dins lo seu còr sense mostraro per defòra, y estos fan molt mes mal á sí mateixos que no á altres. Alguns altres ya que ab les persones estranyes y fòra de sa casa son benignes y ben acondicionats: empero Deu vos guart en sa casa, nunca están sino renyint, murmurant y plens de ira intollerable com no ixen les còses á sa fantasía, encara que sien còses flaques y baixes. La medicina y cura de aquest peccat, y lo remey pera aquest vici será aquest. Lo primer tenir una continua y perseverancia en la oració davant Deu: dich ab perseverancia, perque lo vici de la ira promòu á Deu á vengança, y á esta causa la persona irada y mal sufrida no mereix tan prest (*pronte*) ser oyt,

per lo qual deu estar molt mes devòt y ab fervor en la oració, cridant de continu á la pòrta de la misericòrdia, fins que sia oyt, y cumplit lo seu desitg, lo qual fará de millor gana si molt sovint considera aquest desatinat peccat del vici de la yra, la qual converteix á la persona en pura bestia. Dirás tú, fòrt còsa es poderse refrenar lo còr quant está irát y tot encés: empero considera que mes dures les passá per tú les injuries Jesu Christ. Y com que eres tú, díguesme: ¿quánt Jesu Christ possá per tú les espatles en la creu? ¿Vòls que ab tú Jesu Christ use de misericòrdia perdonante, y executar tú contra lo proisme (*pròxim*) severa justicia? Per cèrt dònchs (*hi pues*) no es molt gran còsa que un peccador com tú, perdone á altre peccador, havent Jesu Christ pregat al Pare Etèrn per los mateixos peccadors que'l crucificaren. Y para ments (*atenció*) que quant mes inclinat serás naturalment á esta passió del vici de la ira, tant ab molta y gran diligència has de proveirte contra ella: y primerament escriu en lo teu còr de nunca dir ni fer còsa alguna

entre tant quet'sentirás airát, ni confies res de tú mateix, coneixente estar alterat ab la còlera, perque has de saber que entre lo frenètich y lo furiós no ya mes differència de ser la una horadura (*locura*) breu, y laltra perpètua. Gran perfecció sera si tú sòlament te tornes airat contra lo vici, y no contra la persona, y en llòch de vengança fer òbres de charitat á qui te ha injuriat. Molt mes perfècta y excellent còsa será, no sòlament rebre (*recibir*) tú ab paciència les injuries, empero desijarles, y alegrarte en elles per lo amor de Jesu Christ. Á mes no poder, templança humana es, no deixarse la persona vencre (*vencerse*) de la ira. Nunca airarse es còsa semejant á Deu, y per çò es molt excellent. Vencre (*vencer*) lo mal á poder de be, es seguir la perfècta charitat de Jesu Christ. Refrenant la ira, apagantla ab sí mateix, posantli fre, es de persona cuerda: empero deixarse la persona caure y subjectarse de la ira, no es de persones sino de besties brutals. Empero si vòls veureu y coneixer quánt còsa lletja y desonesta sia deixarse la

persona vencre (*vencerse*) de aquest bestial vici de la ira, no has menester mes que contemplar la cara del qui está airat, ó si tú mateix ho estás, mirat á un espill, y veurás com están los ulls ardents com á foch, la cara demudada, la boca tòrta, los morros plens de bromera, tots los membres del còs tremolant, la veu tota torbada que pareix bramar: los gestos y meneos de horat (*loco*) sens ningun repòs ni assento: noy haurá sellavos (*entonces*) quit' justgue per persona. Finalment, carissims germans, sobre tots los remeys es efficacissim, y molt cèrt y segur lo pensar y contemplar molt á menut á Jesu Christ crucificat, lo qual tanta impressió y fruyt fará ab tots, quant mes perseverarán en la oració y contemplació.

CAPITOL XIV.

Tracta del quint peccat mortal que es gola, la qual es contraria á la virtut de la templança.

La serpent del dimòni astut, tenta en aquest vici d'esta manera. Embriagat: donat á plahers y banquets: òmpli aqueix (*eixe*) ventre de moltes sabors: menja fins á fartarte com á bestia: donat á parlar còses brutes: parla tot quant te ve á la boca: com ha horat (*loco*) parla horadures (*locures*): y finalment, donat á tots plahers carnals en aquest mon. Lo primer combat en la guèrra 'spiritual ha de ser contra la gola, la qual está en la part concupiscible, y esta ens pòrta al delit (*ó deleyt*) del menjar, lo qual es necessari sòls pera la sustentació de la nòstra vida. Y volent nosaltres satisfer á la necessitat natural, convidans lo vici ab lo desordenat delit: y es molt difficultós poder parar en lo que fos sòls necessari pera la sustentació, refrenantnos de tota delectació demasiada, perque ó an-

ticipant lo temps, ó trespassant la regla, ó cercant (*buscant*) regals y delicadures, llaugerament venim á caure en este vici, del qual aprés (*despues*) naix un esquadró de peccats y una multitut de passions, que per totes parts cerquen (*busquen ó rodegen*) y combaten la nòstra ánima. Primerament de la gola naix lo brutal y bestial vici de la lluxuria, perque lo ventre atestat de haver menjat mes del necessari, fácilment pòrta al còs á la brutea de la carn. Y tantòst (*en lòra*) aprés (*despues*) de açò ve la perea: perque los golosos y tragons nunca pòden tenir lo còs atent y alçát á la oració tenint les ales del ánima embolicades en los menjars y embriaguehes (*en borracheres*). De h'on també naix lo pesat y demasiat dormir, ple de bruts y lletgs somnis: y d'esta manera lo temps preciosisim fuig á mes no poder calladament. Y finalment, de aquí venen los tals golosos á caure desprovehidament en lo infèrn quant menys ço pensen. Dé aquest vici naix lo molt parlar y charrar sense fruyt ningú, y tractant tostemps de còses impertinentes. Y perque

casi tots los vicis proseixen de aquesta danyosa gola, es còsa molt difficultosa vencre (*vencer*) aquest vici perfèctament així perque naix juntament ab nosaltres, com perque molts no la tenen per peccat, als quals los pareix esser lo tal delit plantat de la naturalea, y no entenen que Deu no pòssa tal delit en lo menjar y beure pera satisfer al apetit, empero sòls pera conservació de la vida. Lo golós y viciós no mira principalment á la necessitat, sino sòls al deleyt te lull, y moltes vegades ab lo demasiat menjar es destruix y es corromp la salut corporal, la qual ab la bòna y discreta templança es conserva. Y lo golós te açò, que podent menjar ab sossiego y moderadament, menja ab tal agonía y pressa, que manifesta ser animal brut ans que persona. Moltes vòltes aquest vici fa á la persona tan bestial per les moltes maneres de menjars, per satisfer al gust desordenat y corrupte, que aprés (*despues*) questá fart y molt ben atestat dels menjars diferents y molts, encara té pesar com no pòt menjar ni engollir mes. Molt en gran manera devém pro-

curar y esforçarnos de vencer aquest vici tan pèssim, perque si aquest vici tan mal es causa de molts altres, ¿cóm los vencerém si aquest no vencém? Així que si algú sent en sí aquest vici y malaltía, procure tantòst (*en lòra*) lo remey y medicina, si no vòl caure prest en altres majors. Y entre altres remeys es hu y molt singular, tenir tostemps en la memòria aquella fèl y vinagre que donaren á beure á Jesu Christ estant en la creu la última set que tingué. Y si possible fos, tenir á cada bocí ques' pòsa cada hu dels christians en la boca, posar y clavar los ulls interiors en Jesu Christ crucificat. ¡Ó quánt fruyt y gran be que dací es trauria en pòch temps! Sellavos (*entonces*) podrás conèixer que has alcançat la virtut de templança, quant vehent tú que lo menjar en que fonch donat per medicina y remey de la nòstra flaquea, no fas distinció ni diferència entre una còsa sabrosa y altra dessaborida, ab quet'sostingues y satisfaça el teu menester, y ab gran pesadumbre te abaixes á la necessitat del menjar. De'hon provindrá en la tua áni-

ma, hi haurá, una fòrt y continua alegría en qualsevòl temps y en qualsevòl còsa contraria: lo qual tot será senyal que del tot has menyspreat y vençút lo deleyt viciós del molt menjar corporal, ab la ánima plena del verdader deleyt 'spiritual.

CAPITOL XV.

Tracta del sisé peccat mortal que es enveja ó tristicia, la qual es contraria á la virtut de la charitat.

Lo tentador dimòni en aquest vici tenta d'esta manera. Sies envejós: desija mal al teu pròxim: ocupat en ser maldient, y també infamador: pren plaher y gòig dels mals del pròxim: y enujat y tornat trist ab los teus pròxims si tenen bens y qualsevòl còsa mes que tú: furta y ròba tot lo que pugues: mata y destruix quant podrás abastar. Dos maneres ya de tristicia: la primera naix del mal costum, ó de la voluntat corrupta: y per çò hay (*ya*) alguns ques'tornen trists ab no poder vengarse de sos

enemichs, ó de no poder alcançar alguna còsa de les que desigen: y esta es tristicia mundana, la qual es ve acabar y del tot se mòr. La segona manera de tristicia naix de la memòria del peccat y haver ofés á Deu. Esta tristicia es enviada y governada per la rahó: y esta estigué en Jesu Christ y en Sent Pau. En Jesu Christ per los peccats dels peccadors y de tot lo mon: y en Sent Pau per los seus mateixos y per los altres. D'estes dos sòrts de tristicia, tant es mes lloable esta segona que ara se es dita, quant es mes viciosa la primera. Perque així com la primera lleva la esperança del perdó y escurix la rahó: així la segona pòrta discreta confiança y verdadera llum. Es lo dimòni de la tristicia, y enveja de tanta malicia y presumció, que nos gòça posar ni haver de tentar còses baixes y pòques, sino tostemps procura de induyr y tentar á desconfiança de no poder muntar á l'alta perfecció y á la soberana altitut de la virtut. Y lo ánimo d'esta manera tentát é induit deixas caure del tot: y en refredarse en lo començat, hi fa moltes vegades do-

nar molt gran cuydado á alguns que per ventura estigueren aparellats pera aprofitar molt en la vida espiritual. Per tant es molt necessari posar tota la diligència posible pera curar esta perillosa malaltia. Si tú tens la ánima malalta de aquest vici de la envejà y tristicia espiritual, per lo costum mal que tens de tornarte trist de cada còsa contraria al teu desitg chica ó gran: sapies que la raíl del teu mal es, perque volgueres fer totes les còses á la tua pròpia voluntat y amor de tú mateix. Y per çò es molt bòn remey pendre en tú mateix una determinació y ferm prepòsit de en totes còses anar al contrari de la tua pròpia voluntat y amor, y seguir tostemps la voluntat y pareixer de altres. Perque així com lo qui vòl fer algunes còses conforme á la sua voluntat, es necessari que molt á menut es torne trist y se enuge; així per lo contrari, lo qui ha subjectat lo seu propi voler á voluntat de altre, tostemps viurá en una dolça paciència, y en una sossegada alegría. Per lo qual seria molt sá y segúr consell subjectar la tua pròpia voluntat á altre que nunca

et deixás fer còsa ninguna al teu contentament ni segons lo teu parer. Moltes persones volent curar de aquesta dolència de la tristicia cerquen (*busquen*) divèrsos plahers, y procuren recrearse ab divèrses maneres de deleyts, los quals no sòlament no trahuen ninguna milloría, empero encara els fa pijorar y y creixer mes la pesadumbre de la tristicia (*tristea*). Perque com tots estos plahers y regocijos duren pòch, y al millor sen van, deixen la ánima mes trista y angustiada que no estava primer. No tingues dònchs (*pues*) tristicia y enveja del millorar ó medrar de algú, ni tampòch te folgues en los danys y mals del teu pròxim. Guardat de desijar la damnació (*condenació*) de algú. No deixes de ensenyar al teu pròxim lo que tú sabs si es còsa de servici de Deu. Guardat molt que no pòsses discòrdia y baralles, murmuracions y malicies en los teus pròxims que tenen pau. Y finalment sellavos (*entonces*) te podrás justgar per vencedor de la enveja y tristicia (*tristea*) quant aprés (*despues*) de moltes injuries quet hajen fet, y tú hajes

mortificat lo teu pròpi amor, parer y voluntat, restarás (*quedarás*) com insensible y no sentirás mes tristicia (*tristea*) sent ya en tot conforme á la voluntat de Deu omnipotent. Y esta virtut de la caritat agrada molt á Jesu Christ redemptor nòstre.

CAPITOL XVI.

Tracta del seté peccat mortal que es perea, la qual es contraria á la virtut de la diligència.

Tentant lo dimòni en aquest peccat mortal diu així: Sies pereós y negligent. Sies pusillanim. Tin rancór en lo teu còr y mala voluntat. Occupat en ser maliciós. Donat á tristicia (*tristea*) del mon. Tin amor als sòmnis (*ensomits*). Sies vagamundo, y desespera de la misericòrdia de Deu. Lo peccat de la perea nunca acomet al principi de la òbra, sino en lo mèdi (*mitx*), y açò perque no vinga la òbra començada á perfecció de acabarse, y si no la pòt impedir, crida en la sua favor y ajuda al esperit de la

vanaglòria, pera embrutar ab supèrbia (*sobèrvia*) al que no pogué per perea. Y així, estos dos dimònis, perea y vanaglòria, se ajuden molt la hu al altre. Còsa es molt necessaria fer á tot vici resistència: perque qualsevòl vici per pòch que sia, pòrta á mal fi, y torna á la persona bestial. Empero especialment aquest de la perea té en sí tant verí que totes les òbres bònes desfá, y no les deixa aplegar á la sua perfecció. Lo remey d'ella es la virtut de la diligència ab perseverancia, la qual nos convé tostemps abraçar: perque aquest maligne esperit de la perea es tan importú y de tanta presumpció, que en qualsevòl temps y en totes nòstres òbres, nos tenta y acomet. Aquest peccat de la perea derròca y destruix la ánima: pòrta al còs á miserable pobrea. Fa caure en molt parlar y en pòch obrar, y en ser amich de nòves ó novetats. En fi, es la ociositat mare y niu de tots los vicis: perque engèndra de sí la perea, destrucció de tota còsa bòna: lo qual vici es en sí molta y gran malicia. La primera y principal còsa que prossueix (*prosedix*) y naix de

aquest mal vici y peccat, es la tibieça (*tibiea*), la qual nos pòrta en una horada (*loca*) confiança de salvació, de baix de un color al parer molt bò, que es creure y esperar en la gran misericòrdia de Deu: y fans (*nos fa*) affluixar en ociositat, apartant y desviant de nosaltres tota bòna òbra. Y finalment fans (*nos fa*) ser dissoluts en plahers y regocijos exteriors. La qual plaga resta en nosaltres les mes vegades incurable: segons diu Sent Pau, que es còsa impossible renovarse altra vegada á penitència als que una vegada gustaren les gracies y dons del Esperit Sanct: no perque Deu no puga absolutament fer açò y altres majors còses; empero es còsa tan dificultosa, y aconteny (*sucsuix*) tan pòques vegades ques' pòt dir impossible. Y aixi diu Jesu Christ en lo Apocalipsi: al menys fosses ho ben calent ó ben fret, empero perque eres tibio llançarte (*tirarte*) he de mí. De les quals paraules se trau, que lo tibio, es mes de avorrició y abominable pròp de Deu, que no lo fret. Perque estar hu verdaderament fret y pensar questá calent, y no procurar continua-

ment lo augment de la calor, es tornarse doblat fret, lo qual es mal incurable. Si vòls coneixer en tú aquest vici, mira si'ls teus desitgs del temps passat estaven ardents pera ab Deu, y si ara els tens ya frets. Y si dius entre tú mateix que no es necessari tanta fervor. Y així mateix mira sit'sents tentat de la fe, y quasi sit' pòsses á dubtar en ella, y per ventura de açò no tens molt pesar, ans te folgues de conversar ab gent de pòca ó sens' fe, y de escoltar de bòna gana á qui la pòssa en dubte. Si estos senyals sents en tú mateix apartát estás de Jesu Christ. Considera dònchs (*pues*) que de tot lo temps que en aquest mon vius, despenentlo (*gastantlo*) desaprofitadament, has de dar molt estret compte de la tua vida: la qual te convé de ací avant cobrar ab doblat treball, procurant de estar tant mes fervent (*fervorós*) y esforçat, quant ans estaves mes pereós y tibio. Y perque esta malaltía es de pòchs coneguda, es menester per çò tenir matjor cuydado. Y no yha altre millor remey pera esta dolència y perill de la tibieça (*tibiea*) que abaixarte á la volun-

tat y consell de altri queʼ sapia guiar. Diuse açò, perque mal porá (*podrá*) donar consell á altri, lo qui per á sí mateix nol té. Y si vòls coneixer quánt estarás pròp de estar curat de aquest vici, mira be com ho prens ab paciència de estar subjècte á altri per la tua voluntat, y ab quina gana y voluntat te ocupes en lo pensament de recordarte de la mòrt, la qual als mals christians donals gran pena en pensar en ella. Així mateix mira si creix y augmenta en tú de cada dia lo desitg de ser perfèt, y examinat cóm tens tots los teus sentits mortificats. Y si en tú mateix sents que ames les tribulacions y treballs per sòls lo amor de Deu, de la manera que altres les avorreixen y fugen, sellavos (*entonces*) porás (*podrás*) tenir per cèrt que has ya vençut aquest vici. ¡Ó benaventurat aquell que ha aplegat á tal estat; es á saber: que en lo dolor tròba alegría: y en lo pesar contentament! Així que ab molta diligència llevat, y pren contra tú mateix armes y llança de tú estes monstruoses besties de les passions y amors y voluntats tues pròpies, perque

açò es lo unich y singular mèdi de la tua glòria y salvació. Y finalment, sàpies que la diferència queyha del vici á la virtut, es que la virtut naturalment es dificultosa de apendre, y molt fácil de olvidar. Empero lo traidor del vici es molt apacible pera apendre, y molt difficultós pera deixar. Perque esta nòstra carn está tan mal aveada, y es de son natural tan mal inclinada, que ni vòl sofrir treball ni llançar los regals. Sellavos (*entonces*) anirás de virtut en virtut quant deixarás atrás (*darrere*) la supèrbia, y te abraçarás ab la virtut de la humilitat. Sellavos (*entonces*) serás lliberal als pòbres, quant mortificarás lo vici de la avaricia. Y quant llançarás y serás fòra del vici de la lluxuria de òbra y de pensament, tindrás la virtut de la castedat. Quant olvidarás la ira y te abraçarás ab la paciència. Quant no seguirás la gola en apetits desordenats, y procurarás la virtut de la abstinència. Quant serás charitatiu, y no tindrás enveja al teu proisme (*pròxim*). Y quant serás diligent en lo amar y servir á Deu resistint á tot vici, y en gran manera

aquest de la ociositat y pèrdua de temps. Menysprearás les riquehes y grans cobdicies, y amarás la pobrea. Y finalment, mortificarás tots los teus sentits exteriors, pera elevar ab Deu los interiors, y d'esta manera anirás cada dia millorant y despegante dels vicis, pera que millor pugues en aquest mon alcançar la gracia, y aprés (*despues*) la glòria per tostemps sens fi. Amen.

CAPITOL XVII.

Tracta de una sancta doctrina, ab la qual se ensenya cóm se ha de regir cada hu sabiament mediant la gracia divina.

Perque la tua ánima, christiá, nos pèrda nis' vinga ha offegar en aquest breu y perillós mon en que vius, procura de guardar estos documents y manera de viure sabiament. Aquell se salva que sab viure christianament, que lo que nos' salva, segons lo Sabi, no sab còsa ninguna.

Lo primer será que cada dia en llevarte del llit comença de lloar á Deu per les mercés quet'ha fet, dient així, en paraula, ó en lo teu còr: Senyor meu Jesu Christ, moltes gracies vos fas perquem' haveu conservat en toda la mia vida passada, fins la present hòra de ara: Vos Senyor per la vòstra bondat me haveu guardat dels meus enemichs que nom perseguixsen, segons yo mereixch per la multitut dels meus peccats, dels quals Senyor me pesa, y conech ser gran peccador; offerixch de ací avant en lo vòstre servici la mia ánima y còs. Endreceu Senyor tost los meus pensaments y desitgs, paraules y òbres, segons vòstra voluntat sanctíssima, y elecció; prepòse, de hui en avant, mediant vòstra gracia, de nunca offendreus mortal ni venialment.

Lo segon perque está escrit que no faltarán mals y dolors en la casa del qui molt blasfema y jura: y qui aquest vici acostuma, sòl moltes vegades, en confirmació de compliments lisongers, jurar sens' pensar lo que diu, y no per çò deixa de peccar mor-

talment, si no es verdadera veritat lo que jura, encara que no sia en dany del proisme (*pròxim*). Has de escusar los juraments segons la paraula del Evangèli en que mana Jesu Christ y diu: Yous dich á vosaltres que no jureu de ninguna manera, empero la vòstra paraula sia, açò es, ó açò no es. Així que no será llicit jurar lo nòm del Senyor: ni tampòch altres juraments que acostumen molts de fer ab lo mal us, que son: així Deu me salve, nunca Deu me ajude, si en la mia ánima, en ma conciència, así Deu me pòrte al cèl; los quals juraments son offensa de Deu.

Lo tercer en que molt has de mirar y estar avisat, que nunca digues còsa que perjudique á la honra y fama del teu proisme, lo qual se sòl dir murmuració, de la qual ya se ha dit en lo capitol de la llengua de com havem de ser muts. Y quant oyrás alguna còsa que sia de disfamació, ó tòque á peccat mortal, dels que están absents (*ausents*) no dones crèdit ni favor al tal murmurador, ans mòstra que tens pesar de oyr

tals còses, y nunca còsa que òixgues ó sapies la tornes á dir á qui no la sap, ni á ningú: empero en tú se acabe la murmuració y no passe avant. Y pera conservarte en aquest lloable y bòn costum, procura ab molta diligència de portar tostemps davant los teus ulls los pròpis peccats y defèctes molts: perque estant occupat en rependret á tú mateix, no tingues llòch ni temps de jutgar y concedir en los mals del pròxim.

Lo quart, que cada nit ans quet'adòrmes examina la tua conciència, y la tua vida breument si estás en peccat mortal. Y para mens (*reflecxiona ó considera*) qual'es la tua mes mala inclinació, pera esmenarte y corregirte d'ella: y en ton còr y esperit acusat davant Deu y dels Angels que están presents, ab propòsit verdader de anar als pèus del sacerdòt, de la supèrbia y vanaglòria, de la enveja, rancor ó enemistats, de les sospites (*sospeches*) y juins temeraris, de la tristicia (*tristea*) vana, y vana alegría, de la pòca obediència y charitat, de la molta impaciència y pòca humilitat, dels desitgs desordenats de tenir faenes, estats

y honres temporals, de les tentacions contra la fe y contra la castedat, de les mentires y paraules inútils y ocioses, dels juraments sens necessitat, de les burles ho paraules dites en offensa y dany del proisme (*pròxim*), de les òbres no conformes á la voluntat de Deu, y de la gran perea y negligència en les òbres de virtut, tibio en lo amor de Deu, desagrait á Jesu Christ y oblidat (*olvidat*) dels seus beneficis rebuts (*recibits*), sech en la oració, y fret en la charitat ab lo proisme. De tot açò que molt prest (*pronte*) pòts passar per la tua memòria has de tenir dolor y pesar, y demanar perdó á Jesu Christ ab ferm prepòsit de esmenarte, y aprés (*despues*) que ages llavat lo teu llit ab llágrimes com feya Davit, dormirás ab mes sossegat sòn, y sentirás gran consolació en la tua ánima y conciència.

Lo cinqué, que totes les vegades que sentirás agraviada la tua conciència de algun peccat mortal, tantòst (*en lòra*) confessat al teu confessor, y fent açò, mira quánt guanyes, que estarás tostemps en estat de gracia, y será meri-

tòria de vida etèrna qualsevòl bòna òbra que farás.

Lo sisé es, que cada dia penses en la glòria del paraís, y podrás començar ab la consideració de la vanitat y brevetat de aquest mon, cóm nos morim tots, y sens ne passa com á fum les honres de aquesta vida, cóm nos enganyen los estats y favor del mon, puix (*pues*) que al millor temps se burlen de nosaltres deixantnos anar despullats á la fòssa: y cóm serém presentats davant lo juhí de Deu, ahon nos será demanat estret compte de la nòstra vida, la qual Deu nos dona sòls pera servirlo. Allí están aparellats los infernals torments, ahon cremarán y penarán per tostemps los supèrbos, envejósos, avariciósos, llogrers y viciosos.

Lo seté, perque la almòyna (*limosna*) y caritat es una òbra molt accèpta á Deu, ab la qual se desfan los peccats, has de allargar la má lo que la rahó permet y pòts abastar. No deixes si pòts, anar al pòbre desaconsolat, perque quant te demana almòyna per amor de Deu, y de nòstra Senyora, recòrdat

que has tú de anar á demanarla á les pòrtes de la misericòrdia de Deu, lo qual dona la gracia cada hòra, y á la fi donárteha la glòria. Y paraments (*pensa*) que está escrit, que de la manera que medirás al proisme serás medit: y juhí sens misericòrdia se fará al que no tingué misericòrdia. Y benaventurats los misericordiosos, perque ells rebrán (*recibirán*) y posseirán á Deu.

Lo huité es, que cada dia faces alguna penitència, per pòca que sia, per tos peccats: es á saber: en lo menjar ó dormir, ó en sufrir algun treball, en estar agenollat un hòra, ó lo que pugues, y en perdonar les injuries quel' agen fet, ó en fer alguna còsa al contrari de la tua voluntat, á la qual deus contradir sòls per lo amor de Deu. Y esta penitència en gran manera es profitosa sis continúa cada dia, perque sòl causar una alegría molt gran en lo còr.

Lo nové y últim es, que encara que ages proposát de guardar estos documents necessaris, si algunes vegades per flaquea, ho descuyt, te olvides, ó deixantho de guardar perfèctament, no

per çò desmayes, ni desesperes, empero ab matjor esfòrç persevera, llevant te tantòst (*en lòra*) totes les vegades que caurás, perque sèt vegades al dia càu lo just, y perque tantòst se lleva, no pèrt lo nôm de just.

CAPITOL XVIII.

Que tracta de quina manera ha de emplear be lo temps lo sacerdòt, pera aparellarse á dir missa.

Molt nos convé, sacerdòts, senyalar dies, hòres y temps convenients en lo nòstre còr pera donarnos á les còses del esperit ab mes orde y concèrt, lo qual es còsa necessaria al qui vòl aprofitar en la oració. Tota virtut y sancta operació y 'spiritual exercici, es estèla (*estrèla*) posada en lo cèl de la nòstra ánima, pera de allí donar llum de bòn exemple á tota part: es empero menester orde y concèrt pera que dure, així com lo bòn capitá ordena be la sua gent pera pelear, segons coneixém en Judes Machabèu. Així lo bòn sacerdòrt y religiós ordena

bé son temps ab exercicis y devocións, pera poder portarho tot sens' rebre (*recibir*) ell dany ni pena, ni donarla als altres ab qui convèrsa: ahon no sòlament un monestir (*monasteri*) es com una orde ben ordenada contra lo dimòni, empero cada religiós per sí. La brevetat del temps ens provoca ha aprofitar en lo bòn viure, perque lo mes d'ell sens ne va en dormir y menjar, y en proveyr aquest nòstre còs mortal y carnal que portám: si lo demés del temps puix (*pues*) que es tan pòch, si nons ne aprofitám en be, ó sacerdòts, ¿qué será de nosaltres? Deuriem dònchs (*y pues*) ordenar tots los dies, hòres y temps que vivím sobre la tèrra: perque lo sacerdòt, y matjorment lo religiós, nunca havia de anar sino aparellantse pera dir missa: puix esta es la mes alta òbra que ha de fer: y tot laltre que fa comparantho á esta òbra que fa es norrés. Es tanta la sublimitat de aquest mystèri de la missa que les mans del sacerdòt han de tractar, que si ell si mira be se havia de alegrar en fer continues gracies á Deu, y tenirse per mes dichós

que no Amán, lo qual vent (*vehent*) que la Reyna Hestér lo havia convidat á menjar juntament ab lo Rey, lo havia exalçat sobre tots los princeps y servents (*servidors*) seus. Amán, vòl dir hòme, ques'aparella: y es lo sacerdòt que deu aparellar la sua conciència: lo qual exalça lo Rey de Reys Jesu Christ, donantli mes alta dignitat que á ningú. Perque encara la dignitat del Summo Pontífice no es matjor que la del sacerdòt: y açò perque aquella se ordena pera tenir poder sobre lo còs mistich de Jesu Christ: y lo sacerdòt lo te sobre lo còs mateix del nòstre Redemptor que'stá segut (*sentat*) á la dreta del Pare Etèrn. La Reyna, que's la Esglesia, convida al sacerdòt quant li dona ocasió hil amonesta que celebre aquell sanct convit: ahon no sòlament ve lo Rey com á convidat, empero com menjar, y fa de la sua pròpia persona la còsta del convit, perque la Reyna, la sua Esglesia, es pòbre. De hon lo sacerdòt no obstant de ser ell convidat, empero pòt convidar á tots sos amichs: y tant ab mes rahó, quant mes se aparellara ab matjor gòig

y puritat de bòna conciència pera celebrar tan alt sacrament. Empero si nos' aparella, será convidat pera matjor mal d'ell mateix: així com lo que fonch llançat del convit per no tenir vestidura de boda. Si segons diu lo Sabi ans de la oració deu la persona aparellar la sua ánima, perque no parega tentar á Deu. Dònchs (*y pues*) ab mes devoció la deu aparellar ans de la missa, que es la matjor oració que la Esglesia envia á Deu per les mans del sacerdòt, que per daçò han de estar agenes de tota sanch. No es be que mengem aquest pa nòstre sens' la suor de la nòstra cara, que es lo plorar, coneixent la nòstra gran misèria, perque encara los apòstols de Christo redemptor nòstre, que estaven purs y molt nets, nol menjaren fins que primer foren llavats: perque ningú sia atrevit de acostarse á esta taula, puix (*pues*) no está net, sens' llavarse primer les mans, que son les òbres: y lo cap de la sua intenció, y los pèus dels desitgs que cada dia han de estar en lo sacerdòt mes purs y nets. La causa perque lo dia de hui nos gusten los mystèris de la mis-

sa així com ans, es per ser los sacerdòts com aquelles vèrgens horades (*loques*) que aguardaren pera aparellarse quant ya venia molt pròp lo espòs, y fins á sellavos (*entonces*) se estigueren dormint: empero encara que treballaren de donarse presa y cercar (*buscar*) lo òli de la devoció, tancárenlos la pòrta. De hon los sacerdòts dehuen pendre avís, matjorment los que aguarden ha aparellarse quant ya están pera voler dir la missa, dient molt de pressa no sé quines oracionetes de boca sense haver cercat algun temps y hòres ans, la devoció entranyal. No sens grans mystèri era manat en lo Èxodo, ques' circundás (*circuncidara*) lo servent (*lo esclau*) comprat, pera que pogués menjar del Cordero: donant á entendre en açò als que foren servents (*esclaus*) del peccat, que nols basta pera menjar lo Cordero de Deu ser estat comprats per la sua sanch, sino que han de ser los sacerdòts solicits en tallar y apartar de sí mateixos tota delectació y superfluitat carnal, sens' deixar de sí còsa que parega á la vida pasada. Nos troba en lo

Evangèli, que Jesu Christ fes (*fera*) cò-sa tan sobre pensat, ni ab tanta preparació com la cena hon fonch instituit lo sacrament del seu còs y sanch, així de part del llòch com de aquell de qui era, y de part dels deixebles (*dicipuls*): y encara de part del mateix Senyor, que segons ell sellavos (*entonces*) dix (*digué*) ab gran desitg havia desijat celebrar aquesta cena, pera la qual enviá nòstre Redemptor á Sent Pere y Sent Joan, principals de la sua casa, á que avisaren al hòste, y aparellassen la sala hon se havia de celebrar lo mystèri, lo qual no gustaren encara los deixebles fins á concluir les cerimònies de la lley vella en la cena del Cordero, y ser ells llavats, y oyr lo sermó de Jesu Christ, que tot ho ordenava pera que estiguessen mes y mes aparellats al matjor dels mystèris ab que se acabá la cena, que fonch lo seu sagrat còs y sanch, pera lo qual tant mes ara ens deuriem aparellar, quant mes les circunstancies del mateix mystèri son matjors ara que sellavos: puix (*pues*) que ara ve del cèl ab aquella glòria que te á la

dreta del Pare Etèrn, com altre Moysés que abaixá de la montanya á parlar ab lo pòble, tot ple de gloriosos resplandors de la companyía de la paraula de Deu. Y perque los nòstres ulls no agen de rebre (*recibir*) detriment, ve cubèrt estant en la hòstia ab lo vèl dels accidents. Així que los apòstols reberen (*recibiren*) á Jesu Christ anant per la tèrra, y nosaltres lo rebém (*recibim*) ya reynant en lo cèl. Quant als apòstols sels doná lo còs de Jesu Christ, casi no feu sino venirsels consagrat de la taula á la boca, y á nosaltres ve cada dia dels cèls, sens' perdre lo llòch que primer tenia, encara que cobrá altres molts llòchs ahon primer no estava, com ara si hu estigués rodejat de espills que sense pèrdre lo seu pròpi y primer llòch se veu estar en cada hu de aquells espills, essent ell hu sòls. Lo calcer (*caliz*) que Jesu Christ doná ab la sua sanch als apòstols, dix (*digué*) que era lo seu testament, lo qual reben (*recibixen*) los sacerdòts ara en laltar mes complit, perque es va passada la mòrt del testador que sellavos (*entonces*) estava present.

Y de ací es que pera abraçar lo *consumatum est* de la creu, ahon lo testament se acaba de fermar, possám aygua en lo calcer (*caliz*) en memòria de la que ixqué del costat del Redemptor en la creu: perque en la missa no sòlament se renòva la cena de Jesu Christ, empero també la sua mòrt en la creu: perque ella es, no sòlament memòria de les sues maravelles, empero de totes les sues obres també: y conclusió d'elles; puix (*pues*) que si de la sua part se acabá la redempció en la creu, no empero de la nòstra, perque no erem nats, ni tampòch se havien acabats los nòstres peccats, ni se acabarán fins á la fi del mon: y com ningú dels peccats aja de ser perdonat, si primer intercedint la mòrt de Jesu Christ que no perdona lo que está per fer: y com no puga tornar á morir, está lo sacrifici de la missa en pèu, com sacrifici perdurable, en lo qual sens apliquen los mèrits y mòrt de Jesu Christ, pera que la sua redempció ens alcance si volém tenir vida nosaltres. Així que aquest sacrifici fonch una provisió gran que deixá nòstre Redemp-

tor en la sua Esglesia pera los que cada dia peccám, y cada dia tenim necessitat de ser redimits. Ahon se vulla que en la sagrada escriptura es tracta del sacrament del còs de Jesu Christ, si los que saben y miren en ella molt be, trobarán que també es fa menció del aparell ab que se ha de rebre: y encara en moltes parts d'ella ya grans amenaces segons allò del Èxodo: Los sacerdòts que se acòsten al Senyor sanctifíquense, perque de altra manera ferírloshe.

CAPITOL XIX.

Tracta de les còses quens provoquen ha aparellarnos pera tan alt sacrament.

No havém de restar (*quedar*) contents y satisfets ab sòlament netejarnos la conciència per confesió, empero també devém sanctificarnos ab sancts pensaments y devòta preparació, á lo qual nos convida la amonestació y manament, y amenaça de la sagrada escrip-

tura, y lo exemple dels sants benaventurats, la qual vida á sòls celebrar se ordenava. Y també ens ha de provocar aço lo temor, y molt mes lo amor y sublimitat dels mystèris y les gracies que en ells sens donen, les quals no son sentides sino dels estudiosos en aparellarse. Alguns ya que dihuen que es presumpció y gran supèrbia, presumir la persona de aparellarse dignament pera este sanct sacrament, y que encara los angels nos' podrien aparellar segons convé. Presumir en tota còsa es mal, y per çò no havém de presumir, sino quens aparellém sens presumpció dignament segons convé. Dos maneres ya de preparació: La primera, que sòlament te respècte al mystèri que se celebra: y d'esta diuse, que encara los cèls no están nets davánt la magestat de Deu. Y es açò còsa manifesta (*ó clara*) perque es impossible á nosaltres. La segona preparació, te respècte á la persona que ha de celebrar, y esta sellavos (*entonces*) será digna quant lo sacerdòt fará lo que es en sí, segons la sua manera: de hon se seguix que matjor preparació es obli-

gat á fer lo qui mes dons y gracies ha alcançat de les mans de Deu: es á saber: matjors gracies en qualitat y manera mes 'spiritual, que no lo que es nòu. Regla es general de tots los theòlechs, que Deu dona gracia als ques dispònen pera rébrela (*recibirla*): y si Deu la dona als que nos dispònen ni aparellen, no per çò son los que se aparellen menys dichosos que aquestos, ans molt mes, perque pòt ser que una persona estiga dos hòres en dispòndres y aparellarse, y aprés no trobar devoció: y altre yhaurá que en un quart de hòra fonch ple d'ella. Lo primer d'estos dos mereix molt mes que lo segon, perque no está en la nòstra ma alcançar la devoció, sino en aparellarse á ella. Axí que en la disposició está lo servici, y en la devoció lo prèmi temporal: y si be usám d'ell sens acrecentará lo etèrn. En ninguna manera no deixém nosaltres de dispòndrens y aparellarnos ab gran diligència, encara que no trobém devoció, perque no per çò deixám de fer en açò gran servici á Deu, y fer lo que som obligats. Si mi-

rém y considerém profundissimament aquest gran mystèri, trobarém que no sòlament aném á menjar á Deu quant lo anám á rebre (*recibir*), empero també aném á ser menjats d'ell: perque Jesu Christ nos reb (*recibix*) á nosaltres, y nosaltres á ell. Y de así es, que lo combregar se diu en llatí *comunio*, perque es fa allí una communa unió del que reb á Deu, y de Deu á ell. Conforme á lo que diu Jesu Christ: lo qui menja la mia carn, y beu la mia sanch está en mí, y yo en ell. Segons açò ve Jesu Christ en la hòstia, á ser menjar nòstre, y nosaltres anám á consagrarlo pera ser menjar d'ell. Havemnos dònchs (*y pues*) de aparellar pera ell, com ell pera nosaltres; perque en tot ens dona eixemple, pera que com ell fa façám nosaltres. Pera ser Jesu Christ menjar d'els angels, no fa en lo cèl maravella ninguna: y per ser ací en la tèrra menjar dels hòmens, ne òbra moltes, perque així sien induits los seus convidats á no viure segons la vida communa d'els altres que seguixen sos mals desitgs. Així mateix aparellas Jesu

Christ en la hòstia pera que nosaltres nos aparellém á ell sobre tota la sensual y carnal manera de viure dels hòmens. Lo primer que Jesu Christ aparellantse pera nosaltres fa, es, que per una maravellosa y total conversió del pa en lo seu còs, que en ser pronunciades degudament les paraules, succeix Jesu Christ á la substancia del pa que ans era, no per altre fi (segons diu un doctor) sino perque nosaltres corresponent á daçò, nos convertixcám y ens transformém en ell per amor. De manera que en acabant lo sacerdòt de consagrar, tras (*darrere*) de les paraules se li havia de anar lo còr y les entranyes; y passarse detrás (*darrere*) la substancia del pa de Jesu Christ, que mes per ell que per lo pa vingué del cèl á la tèrra. Jesu Christ está en tota la hòstia, y en qualsevòl part que d'ella vullám (*vullgám*) senyalar: está tot, perque nosaltres totalment subjectém á ell tot lo nòstre enteniment, tenint ferma fe, que no en part, sino en tot acertém y abracém totes ses còses ab sanser, y pur còr. Trencada la hòstia, nos trenca Jesu Christ, y á nosal-

tres no nons dehuen trencar y apartar de Deu, les adversitats. En moltes hòsties Jesu Christ nos' multiplica encara que está en cada una d'elles: y á nosaltres nons multipliquen, nins facen creixer en supèrbia les moltes gracies quens ha fet Deu. Essent ell rebut (*recibit*) dels mals no se li pega còsa de mal: y així á nosaltres no sens deu pegar còsa ninguna de la conversació dels mals. Essent Jesu Christ rebut en lo altar, es als bòns vida, y als mals mòrt. Y nosaltres devem vivificar los bens, y mortificar los mals. Está lo mateix Jesu Christ en divèrsos llòchs, y nosaltres devem estar ab tots per amor, encara que sien enemichs, y pregar per tots. Jesu Christ no excedix les parts de la hòstia per pòca ó chica que sia: ni tampòch nosaltres devem excedir los llimits de la justicia, y encara en les còses menors. Los accidents del pa que ans era, están en la hòstia sens subjècte, perquens sustenten en Jesu Christ: ni nosaltres devem fer espatles ni á favorir algun vici, ni consentir á les nòstres males inclinacions. Jesu Christ

en lo sanct sacrament pòrta ab sí tot lo que te en lo cèl ab la sua persona, y nosaltres offerintnos â nosaltres mateixos totes nòstres còses, devem portar á Jesu Christ. En lo sacrament no es dit ó estat Jesu Christ tal qual pareix la hòstia defòra, encara que está debaix de aquells accidents: tampòch nosaltres no devem ser en lo de dins corporal com en lo de fòra faltantnos la devoció y amor, així com ya molts que reben (*recibixen*) lo sanct sacrament sens temor. Encara que Jesu Christ está baix de qualsevòl partícula de la hòstia, ho de la gota del vi consagrat, còsa es maravellosa encubrirse y retenir la sua glòria: lo qual devem nosaltres correspòndre amagant lo que en nosaltres es de lloar (*alabar*). Encara que allí en la hòstia consagrada no aja pa, concedix Deu omnipotent que aquell rastre de pa que resta (*queda*) que son los accidents, òbre tot lo de ans quant yhavia pa se obrava, pera que d'esta manera la fe nos pèrda. Y nosaltres encara que siam sacerdòts havem de obrar les còses de humilitat, castedat y charitat que ans soliem tenir, pe-

ra que ningú pèrda de nosaltres lo bòn crèdit que ans teniem: ni pense ningú que la honra muda en nosaltres lo bòn costum. Finalment, Jesu Christ redemptor nòstre en lo sacrament te tota la sua orde y compostura de parts y membres que deu: y açô, no es en respècte y comparació de la hòstia, ni llòch, ahon está, sino en respècte y comparació de sí mateix, y del seu preciosissim còs: lo qual imitarém nosaltres, si en tot nos conformem ab ell, no curant del parer de aquell ni del altre.

CAPITOL XX.

Que tracta del sanctissim sacrament, y amonesta als sacerdòts ques acòsten al altar.

Còsa pareix imposible de deixar los negòcis temporals del còr, matjorment si la obediència del nòstre Superior nos ocupa en ells, empero no es destorp al que treballa de tenir al menys mija hòra de meditació devòta ans de la missa, perque d'esta manera uns pensaments

llancen (*tiren*) á altres: y ninguna bòna obediència mana les còses temporals ans de les 'spirituals, perque los que están així ocupats tostemps dehuen cercar (*buscar*) primer lo reyne de Deu Jesu Christ salvador nòstre, que es lo sanct sacrament, y la sua justicia aparellantse degudament y aprés darse ab devoció al demés. Sobre totes les còses has de considerar, sacerdòt, que Jesu Christ, sapientissim reformador del mon, volgué restituir al hòme en la sua antigua dignitat, y alçarlo tant per gracia quant havia caygut per la culpa. Y així com la cayguda fon de la vida que tenia de Deu, á vida de besties: així per lo contrari volgué que fos alçat de la vida de besties en que era restat (*quedat*) á la vida de Deu que havia perdut. Així que per aquest fi ordená lo nòstre redemptor Jesus aquest divinal sacrament, mediant lo qual ve la persona á ferse participant de Deu, y á viure vida de Deu. Així com ho significá lo mateix Salvador nòstre en aquelles altíssimes paraules que digué: Qui menja la mia carn y beu la mia sanch, ell está en mí

y yo en ell. Y així com per estar lo meu Pare Etèrn ab mí, la vida que yo vixh es en tot conforme á la vida del meu Pare que te vida de Deu: així aquell en qui yo estaré per mèdi de aquest sacrament viurá com yo vixch: y així ya no viurá vida de hòme, sino vida de Deu; perque aquest es aquell sanctissim sacrament, en lo qual Jesu Christ es rebut corporalment, no pera que ell se mude en los hòmens, sino pera que los hòmens se muden en ell, y es facen Deus. Perque aquest divinal menjar òbra en qui dignament lo reb (*recibix*) lo que en ell se òbra y representa quant se consagra: dònchs (*y pues*) ¿quina glòria pòt ser matjor que'sta? ¿Quina altra còsa ya mes rica? ¿Quin benefici ya mes gran? ¿Ni que matjor mòstra de amor? Callen totes les òbres de naturalea, y callen també les de gracia, perque esta òbra es sobre totes les òbres, y esta es gran gracia singular. ¿Ó maravellós sacrament, quina llengua podrá dignament contar y alabar les grandees que tú tens? Tú eres vida de les nòstres ánimes, medicina de nòstres plagues, con-

solació dels nòstres treballs, memorial de Jesu Christ, testimòni del seu amor, manament preciosissim del seu testament, companyía de la nòstra peregrinació, alegría del nòstre destèrro, braces pera encendre lo fòch del divinal amor, mèdi pera rebre la gracia, penyora de la benaventurança, y tresòr (*tesòr*) de la vida christiana. Ab aquest menjar es unida la ánima ab lo seu espòs Jesu Christ. Ab aquest menjar se illumena lo enteniment, avivas la memòria, y enamoras la voluntat, delitas (*deleytas*) lo gust interior, creix la devoció, adòrmense les passions, y despértense los bòns desitgs: ¿qui será dònchs (*y pues*) lo qui no derramará llágrimes de amor quant veu á Deu unit ab sí? Falten les paraules, ni lo enteniment ho pòt alcançar, considerant les virtuts de aquest soberá mystèri. Qualsevòl christiá, y en especial tota persona religiosa tinga memòria de açò, que ninguna vegada veja la hòstia consagrada sense arrepentirse de sos peccats, y tantòst (*en lòra*) desijar menjar d'ella. Confusió es molt gran per cèrt desijar

la persona menjar de les fruytes curioses y gentils (*ó hermoses*) que veu: y no desijar lo fruyt del ventre virginal de María benaventurada, y del fruyt del arbre de la vida que en la hòstia ve molt fresch del cèl pera la salut nòstra. Aquest sanctissim sacrament te molts privilègis. Lo primer, que en ell no ya ningun perill. Lo segon, que ningú pòt llevartel. Lo tercer, que ningú te dret á rependret. Lo quart, que en frecuència es pòt consagrar. Lo quint, que está guardat del vent, que es la vanaglòria, perque ningú sab que la uses. Lo sext, que's pòt fer mes llaugerament que les altres communions. Lo sèptim, que la pòts repetir quantes vegades voldrás; y per tant has de ser molt solicit en desijar aquest pa dels angels. Sapies, sacerdòt, que així com en la missa ya y tens dos memèntos, així fòra d'ella has de tenir altres dos. Perque si dormint Helíes ans que menjás lo pa que li aparellá 'langel, y aprés de haverlo menjat torná á dormir, no fonch si no per figura que lo sacerdòt ans de dir missa es deu donar á la oració: y quant

la haja acabada també. Perque quasi no li aprofitaria haver rebut (*recibit*) lo sanctissim sacrament si nos retragués (*si no se retirara*) com á digerir en la sua ánima lo que rebé. Á eixemple de la espòsa, que no sòlament pregava al espòs ahon menjava, pero ahon dormia. Així com lo menjar se ordena pera dormir, sens lo qual no aprofita: així lo rebre (*el recibir*) lo sanct sacrament pera orar quant combregues rebs á Deu: y aprés de dita missa et retraus á fer oració, en lo qual vas á que Deu te reba (*recibixca*). Y si eres molt contemplatiu adormpte en los pits de Jesu Christ com Sent Joan. Mira que aprés que has menjat vòls dormir: no sies dònchs (*y pues*) pijor pera la tua ánima que pera lo teu còs. Dónali á la tua ánima també aprés que ajes celebrat un pòch de dormir: es á saber: de contemplació. Les gracies no han de ser aprés de dita missa tan breus com les que donám aprés dels menjars corporals, los menjars son diferents en infinit valor. En acabant la Vèrge sagrada de rebre al fill de Deu en les sues en-

tranyes, se eixercitá ella en matjor contemplació que ans : y prenent matjor fervor sen muntá á les muntanyes ahon per la boca sua sagrada mostrá lo que dins les sues entranyes tenia. Y aplegant la Vèrge á Santa Elisabet, la qual olgué be lo que la Vèrge sagrada havia rebut, perque la sua paraula y suau salutació ho manifestá. Ó sacerdòts! Ó religiosos! Ó que gran misèria y pòca devoció es veure al sacerdòt que acabada la missa no munta, sino que abaixa á eixercitar cosetes de no res, y parla ab tanta còlera y tan dessaboridament com los altres que no tenen esperança: y eixint alguns de la sacrestía, així ixen fòra d'ella, com si ixqueren del òrt ó de algun altre llòch comú. Y tú per ventura dius cada dia missa, y juntament ab açò vius així pera tú sòls que nó cures molt dels mals y danys del teu proisme. D'esta manera encara t'estás en la carn, que es en lo exterior del sacrament. Pensa dònchs (*y pues*) y considera sacerdòt, y tú religiós, en reverència de Jesu Christ, com fores tot consagrat y dedicat, y així ho eres á les còses

de Deu: y mira quánt gravíssima maldat seria que ab aquella boca ab que rebs (*recibixes*) aquell còs de Jesu Christ tan digne de ser adorat, ab aquella mateixa tocar brutament la carn de una dòna desvergonyida: y ab aquelles mans ab que celebres aquell ineffable mystèri ahon los angels son ministres, ab aquelles mateixes tractar tan abominables brutedats. Penssa quánt còsa fòra de orde es que lo teu còs y sperit es facen una mateixa còsa ab Deu: y que aquest mateix còs es fasa també una mateixa còsa ab una mala dòna. Empero si tú dient missa procures de ser allò que significa lo que rebs: convé á saber: un còs ab lo còs de Jesu Christ, un mateix sperit ab lo sperit de Jesu Christ, y un membre viu de la sua Esglesia, y si tú ya ninguna còsa ames sino en Jesu Christ: Si tots los teus bens é interessos, y tot quant possuixes tens per commú als teus proismes y germans. Y si los danys é inconvenients del proisme te dòlen, y desitges remediarlos com los teus pròpis: Y finalment, si procures de donar bòn eixemple de vida: d'es-

ta manera ab gran fruyt dirás missa, perque ho fas 'spiritualment. Y si tú sents que en alguna manera te transfigures en Jesu Christ, prenent la tua ánima una nòva figura pera sí, y nòva forma en muntar: y que cada dia vius menys en tú mateix, fes gracies á Deu omnipotent, puix ell sòls es lo qui dona la vida y esfòrç.

CAPITOL XXI.

Que tracta de la confessió, y del memènto que ha de tenir lo sacerdòt y religiós.

Lo primer memènto se ha de tenir en la cella (*ó celda*), ó altre llòch secret: es á saber: haverte confessat primer ab Deu, y aprés posante als pèus del sacerdòt sens rodeos alguns, digues sòlament lo que feres mal, y ab intenció de esmenarte. No cerques (*busques*) rodeos de paraules pera escusarte en la confessió, ni contes ans d'ella històries, sino digues sòlament les culpes que feres, y breument. No pòsses per costum á con-

fessarte per cartilla, com sòlen fer molts confessant cada dia una mateixa còsa, que casi lo teu confessor sab de còr la tua confessió: y ans te la dirá ell á tú que tú lay digues á ell; lo qual no es confessió sino paraules inútils. Perque la confessió sacramental ha de ser de culpes senyaladament comeses. De manera que tenint de que especialment te ages de acusar, perdemés es confessarte, ans te danyará: perque confessarte per no pèrdre la costum y us de cada dia, será causa que no pòrtes mes dolor y contrició un dia que altre. Y les moltes confessions de còses flaques y baixes venials, son causa de pòca esmena d'elles: perque pensa la persona que basta confessarles sense esmenarse d'elles: lo qual pareix açò molt clar, puix se aconten (*els sosuix*) á les tals persones, confessar un any cada dia una mateixa culpa, la qual facilment podrien esmenar, si esforçantse possaren lo estudi que pòssen en lo confessar. Confusió es molt gran al malalt portar cada dia una mateixa plaga al metge essent chica, que lay cure, si cada vegada es negli-

gent (*descuidat*) y se la torna á obrir, per no guardarse com deu. Així que procura de possar diligència en evitar les culpes venials: y puix la confessió d'elles no es obligatòria, no faces d'ella molt cas, si no de tenir dolor del teu pòch fervor, y de confessar còses que ab lo pèu podries remediar. Lo que communament tenen los theòlechs, es que los peccats venials no son matèria de confessió sacramental, sino los mortals. Així que pròpiament nos confessa lo que no té peccat mortal, ni reb (*recibix*) gracia per la fòrça del sacrament; perque allí no te llòch, encara que de fet la reb si fa ab devoció aquella òbra penal: que es, dir les sues venials flaquees. Si tú et confesses cada dia mira que sòlament digues les culpes especials que feres: y açò ab que sies breu, perque mes val que despengues (*gastes*) lo temps en oració, que en paraules, les quals algun dia diries en la plaça fòra de confessió. Y pera que esta brevetat sia compendiosa, deuries tenir tres paraules de que acusarte. La primera de Deu. La segona del pròxim. La ter-

cera de tú mateix, perque açò ho pòts tot incluyr dient així: Acusem pare de les còses que tòquen á nòstre Senyor, que so negligent en lo seu sanct servici: en la missa fiu tal y tal defècte, així mateix en les hòres. Pèrt la memòria de Jesu Christ, y he cessat de amarlo. No ço en la oració solícit, ni guarde lo meu còr de vans pensaments, pera tenir en ella sòls Deu, ans algunes vegades llance (*tire*) del meu còr á mon Deu y Senyor: per embolicarme en negòcis no convenients á mí, y en cosetes inútils. Lo que tòca al pròxim me acuse, que nols ame á tots ab sancer y clar amor: ni tampòch los tinch en la posessió que deuria. He jusgat açò y açò: y mal de tals y tals persones. Vaig dir d'elles açò y açò: fiulos tal y tal agravi, donantlos pena ó mal eixemple. Lo que tòca á mí mateix me acuse que despech (*gaste*) lo temps ociosament, y en còses de pòch fruyt. Tinguí tantes vòltes ira: passaren per mí pensaments vans deleytosos, y donils algun llòch en detenirme molt: en especial, en tal y tal pensament que fonch mal. No tinguí templança en lo

sopar, segons convé al sacerdòt ques'ha de acostar al altre dia á la taula dels angels: so estat tal y tal hòra tibio, pesat y remís, deixant per la mia negligència de aparellarme al Senyor &c. D'estes culpes y altres que sab lo Senyor que'l tinch offés me acuse, y li demane perdó, y á vòstra reverència penitència. Esta confessió ha de fer lo devòt religiòs aprés de maytines: perque desde sellavos (*entonces*) se comence á dispòndre y aparellar pera dir sa missa: puix que á la mija nit es diu que fonch fet un clamor pera ques' aparellaren les vèrgens, y començaren á eixir á rebre (*recibir*) al espòs: y les vèrgens prudents dormirem aprés un pòch mes, y ya estaven aparellades pera lo que havien de rebre: donant en açò á entendre la sagrada scriptura, que lo sacerdòt dòrma aprés de maytines, quant aprés de la mija nit se hagués ben aparellat y confessat breument, pera que aprés se retraga (*retire*) en llòch devòt, y represente davant de sí al Pare Etèrn que de tots te cuydado, al qual segons lo offici de sacerdòt que li dona es deu

offerir y orar ab entranyable y estesa charitat per tot lo pòble christiá, y tot lo mon, perque lo offici del sacerdòt es orar, contemplar y pregar per tots, segons diu Jesu Christ en lo Deuteronòmi. Tot negòci abaixará, y se alcançará de la paraula dels sacerdòts. La paraula dels sacerdòts es oració: y esta primer ha de ser general, la qual es derrame á tots los negòcis del mon, puix cada sacerdòt es advocat del mon pera ab Deu, davant del qual se deu possar dient mes ab affecció del còr que ab la llengua. Senyor ages misericòrdia de la tua Esglesia cathòlica, llança (*tira*) les heregíes y cismes que se han alçat: ordena los còrs dels qui la tenen la Esglesia pera regirla á tú. Apártals dels vicis perque tú no sies deshonrat en ells. Ages misericòrdia, Senyor, dels Reys christians, donantlos favor pera destruyr los infèls que contra ells se alçen, perque los vòstres servents (*servidors*) no sien portats en poder de sos enemichs, ni sia menyspreada la vòstra fe sagrada. Haveu misericòrdia Senyor de mos pares y germans 'spirituals, y de

tots aquells que se acomanen en les mies oracions indignes. Haveu misericòrdia Senyor de tots los benefactors (*ó bienhechors*) de la vòstra Esglesia que la favorixen y servixen: y de tots los benefactors particulars nòstres y d'esta nòstra Esglesia y germans meus; y de aquest senyaladament que dona la charitat. Haveu misericòrdia Senyor com á pare universal dels affligits, donantlos paciència. Mirau Senyor ab ulls de pietat als malalts y encarcelats, peregrins y los qui van per la mar, cautius y los perseguits pòbres, y los que son tentats del dimòni, y per los que tenen pòch seny y juhí, y pòbres de favor. Haveu misericòrdia Senyor de totes les religions, reformantles y portantles al estat de la sua primera observancia, y en especial aquesta N.... quem haveu possat. Haveu misericòrdia Senyor de les ánimes de purgatòri, y dels infèls que'stán apartats de la fe, donantlos llum de clara coneixènça en sos còrs: y als heretges apartantlos de les sues errors, y de tots los que están en peccat mortal. Lo demés resta al sacerdòt lo senyalar les per-

sones en cada estat segons ell tindrá la obligació de pregar per ells remetreu (*embiarliu*) tostemps al Senyor que reba (*recibixca*) lo sacrifici en aquell grau de obligació que la sua sabiduría coneix que millor convé en descarrech de la consciència del sacerdòt, y millor servici de Deu nòstre Senyor. Lo sacerdòt que no prega per lo pòble d'esta manera que se's dit, no penssa que fa lo que deu ab lo offici que te, ni se aparella segons es obligat pera lo sanct convit del Cordero de Deu. Pera aquest convit del Cordero figuratiu, havien de ser cridats los que bastaren pera menjarlo: y pera aquest nòstre Cordero que cada dia lleva y perdona los peccats del mon, han de ser tots cridats puix ya en ell pera tots. Á este convit que deu fer lo sacerdòt, te figura en lo que feu el Rey Assuero lo tercer any del seu impèri á tots los princeps y servents, y als mes fòrts dels Pèrses, y als illustres dels Medos, y als llòctinents de les provincies; y també convidá á tot lo pòble ques' trobá en Susis: y sellavos (*entonces*) es feu també convit á totes les dònes del

palacio. Aquest convit se aparellá en sèt dies á la entrada de un òrt y de un bòsch molt ben ataviat (*compòst*) y graciós. Assuero, val dir principal, y es lo sacerdòt, lo qual es princep de la Esglesia. Lo impèri de aquest es la senyoría que te sobre sí, y la justicia ab que es ritg, y ha de fer lo convit lo tercer any: es á saber: que no sòls basta á qualsevòl sacerdòt sòlament ser de bòn còr y entranyes, que es com primer any. Y ser de bòna doctrina ensenyat, que es lo segon any. Si no que també ha de ser tal qual deu: es á saber: ha de donar de sí llum de bòna vida y eixemple, que es lo tercer any. Y sellavos (*entonces*) pòt molt be convidar als princeps, que son los angels, y als servents de Deu, que son los patriarques y prophetes, y als mes fòrts dels Pèrses, que son los apòstols y evangelistes: y als illustres dels Medos, que son los martres é ignocents: y als lloctinents de les provincies, que son los confessors y perlats sancts: y á les dònes del palacio celestial: y á tot lo pòble de Susis, que es la sancta y cathòlica Esglesia; no olvidant los que

están en purgatòri. Aquest convit se ha de celebrar á la entrada de un òrt y de un bòsch molt adornat, que es lo altar, lo qual es diu entrada del òrt de parais, perque mediant aquest sanctissim sacrament anám á unirnos en Jesu Christ. Diuse també bôsch á la entrada ahon están animals fieros, que es lo infèrn ahon están los dimònis: perque juhí menja y beu lo indigne sacerdòt si no deixa la mala costum, los mals vicis, los molts interessos, y les males voluntats: y finalment, si no se aparella com es obligat.

CAPITOL XXII.

Tracta que estant lo sacerdòt en la missa tenint davant los seus ulls lo sanctissim sacrament, en que ha de penssar: y del segon memènto.

Aprés que lo sacerdòt está revestit, ha de venir ab temor y amor al llòch del gran convit, y estant en la taula, que es lo altar, pensse que aquella ara que te davant es lo plat, al rededor

del qual ha de colocar tots los que primer convida, com ses dit en lo capitol passat: possant en la sua imaginació y memòria fronter de sí lo crucifici, ó la creu, que es lo sublimat altar, ahon per les mans del sant angel prega que sia portat lo seu sacrifici. Y quant la hòstia prens, ó sacerdòt, en les mans pera consagrarla, y alces los ulls al Pare Etèrn, penssa sellavos (*entonces*) que no es per altra còsa alçar los ulls, si no pera portar y fer abaixar al fill de Deu, lo qual está segut (*sentat*) á la dreta del Etèrn Pare, lo qual ab lo desitg deu portar lo sacerdòt al seu còr y entranyes ans que consagre, perque així prenga persona de Christo, lo qual es quant vòl consagrar: y sellavos deu lo sacerdòt olvidarse de sí mateix, y penssar que es lo mateix Jesu Christ possát en la taula, ahon feu la primera cena. Aprés de dites y pronunciades en persona de Jesu Christ les paraules ab summa y gran atenció, reverència y devoció, nunca deu olvidar que está allí davant Deu omnipotent, ni llevar los ulls de la hòstia teniutlos ficats en ella, y diga les

oracions que es obligat dir ab affecció humil y amorosa, y ab aquella fe y esperit, y ab aquell amor y còr contrit, com si ell mateix les aguera fetes pera presentarles davant lo mateix Deu. No deu lo sacerdòt llevar ni apartar los ulls de la hòstia, ni del calcer (*caliz*) quant ho alça, si no juntament ab la hòstia, y aprés lo calcer alçar la cara y lo còr. Nos deu derramar ni donar llòch á pensar altra còsa ninguna mes de lo que te entre les mans, ans ha de estar ab gran reverència, fervor de fe y amor davant lo mateix Deu. També deu pensar pera que nos torbe, que ninguna còsa li pòt venir allí mes inquieta que pèrdre aquella amorosa y reverencial atenció, la qual deu molt conservar aprés que ha consagrat. Y quant vullga rebre al Senyor es deu detenir un pòch y derramar la sua ánima sobre aquell menjar sagrat, demanant á la sua magestat les peticions del seu còr. Y para ments que si vòls conservar aquella atenció y reverència de amor, no has de mirar la hòstia aprés de consagrada, aixi com ans la miraves, perque ya no ya pa en

ella: empero baix de aquella blancura y accidents, está verdaderament Deu amagat y velat, lo qual ab sancéra y viva fe deus creure: y á eixemple de aquella casta dòna Ruth, deu la tua ánima alçar lo cubertor dels accidents, y llançarse (*tirarse*) humilment als pèus del seu Senyor Bohoç, que es Jesu Christ, lo qual ab gran benignitat la rebrá per espòsa. Aprés la missa deu lo sacerdòt retraures (*retirarse*) á tenir lo segon memènto en oració molt secreta, tenint gòig y molta alegría ab Jesu Christ, y fentli immortals gracies perque tant se volgué juntar ab ell, venint á ell, y estar ab ell mes familiarment que un amich sòl estar ab altre. Lo que mes desija Jesu Christ aprés que lo sacerdòt y qualsevòl christiá la rebut, es, que li doném quietut y sossiego en los nòstres pits y entranyes, perque no ve ell sino á folgarse en los pits del sacerdòt. Ó dichosos pits del sacerdòt, y no menys dignitat (si es qual deu empero) que la mateixa custòdia del sacrament, lo qual es figurat en lo vas de òr, ahon se guardava lo manná celestial. Son los

pits del sacerdòt paraís terrenal ahon Deu omnipotent abaixa: es arca del tesòr del temple de Deu, que es la sanch de Jesu Christ: y caixa de la caixa de la carn de Christo, la qual se dona als apassionats y malalts de amor. Es retret segret (*secret*) á hon entra lo Rey á consultar los negòcis que tòquen á la sua Esglesia. Es tálamo adornat de virtuts ahon lo celestial espòs ve á veure la ánima peregrina, la qual vòl pendre per espòsa. Es òrt del verdader Assuero, concertat y ordenat ab la sua ma poderosa ahon sen entra á recrear y pendre delit (*deleyt*) ab los fills dels hòmens, perque molt gòig te Jesu Christ quant es dignament rebut. Son los pits del sacerdòt, pesebre ahon se pòssa lo piadós Jesus embolicat en ròbes de accidents pera comunicarse als sants animals. Es sant sepulcre ahon descansa dels treballs que en altres parts reb. Còsa molt lloable es sacerdòt, y de gran profitós eixercici, que cada hòra del dia en que vius te recordares de la missa, y per la sua reverència te guardares cada hòra tal qual voldries esser sellavos

(*entonces*) trobante al temps del celebrar. D'esta manera no una vegada sino moltes menjaries cada dia y hòra la carn del Fill de la Vèrge, y beuries de la sua sanch 'spiritualment : y ab este sant pensament faries gracies á Deu per haverlo rebut, y te aparellaries pera tornarlo á rebre, y la tua ánima tindria fam de Deu, y començaria á gustar los infinits sabors de la hòstia viva, la qual continuament se guarda en la Esglesia pera que tú, sacerdòt y religiós, y qualsevòl bòn christiá, la guarde tostemps en la sua memòria.

Segueixe un mòdo breu pera saberse confessar 'spiritualment, molt profitós pera los que molt se acòsten á rebre lo sanct sacrament.

Qualsevòl persona que voldrá y desija confessarse ab propòsit de esperit, deu primerament examinarse interiorment soplicant á Deu li done tanta llum y gracia que puga veure les mácules de sa pròpia conciència, les quals no podrá veure ni coneixer sens la llum de la gra-

cia: y per çò deya (*dia*) lo Real propheta Davit: ¿Qui podrá entendre y coneixer los peccats? Y per tant suplicava á Deu quel curás y el netejás de les còses encubèrtes, com son los peccats y èrres no conegudes, ó errors no coneguts.

Aquest mòdo de confessarse breu que ací es pòssa, no es pera tots, si no sòls pera aquells que están ya nets de peccat mortal, los quals se acòsten molt sovint á combregar, treballant de netejar los peccats venials que en esta manera de confesió es pòssa per via de acusació que fa lo 'spiritual de si mateix, davant lo seu confessor.

Aprés de haverte senyat y dita la confessió general, digues humilment al teu confessor, no com á hòme, si no com á Deu, lo qual llòch te, començant d'esta manera: Pare 'spiritual, particularment confesse la mia culpa y negligència de no haver portat á la mia memòria tots los meus peccats, ni he penssat quán mals y abominables son, de hon proceix que no pòrte lo arrepentiment y dolor convenient: mes dich la mia culpa que no he esmenat la mia vida com ho tinch

promés en la confessió, y confessions passades, ans he tornat á peccar en aquelles maneres de peccats que altres vegades havia confessat. Acusem pare que pera la satisfacció no vinch ni pôrte tanta fervor y devoció com ço obligat, empero vinch pare ab propòsit é intenció de dir y manifestar tots mos peccats, y rebre la penitència quem será donada: y així humilment soplique á Jesu Christ que tinga per be de despertar la mia memòria, é illuminarme lo enteniment, y abraçar la mia voluntat ab lo fòch del seu amor, pera que yo com á verdader penitent li offerixca sacrifici de la mia ánima.

Acusem pare mes avànt á Deu y á vòstra reverència, que he deixat soltant lo còr en pensaments vans, ociosos y ab molta pèrdua de temps.

Acusem pare que nom ço apartat de algunes ocasions, ans me ço delitat en elles com son les paraules moltes, y en desmandarme en mirar y escoltar còses vanes y de pòch fruyt.

Acusem pare que no he fet algunes bònes òbres per pur respècte de la hon-

ra de Deu, ans mes per temor de la pena, ho per amor del prèmi, y així nom ço regit com devia y era obligat.

Acusem pare que dels peccats passats de la mia mala vida no he sabut traure algun fruyt, com es estar sobre lo avís, y mes humil ho piadós pera ab lo proisme, ans per memòria d'ells ço caygut en gran temor ó desesperació.

Acusem pare que essent yo esperat de Deu tant temps pera quem convertis á servirlo, no he recompensat ab doblada penitència tan gran beneffici com es haverme esperat tant: ni tampòch fas ni he fet possant per òbra los bòns propòsits segons Deu me ha inspirat: y si alguna còsa fas, son flachs, y ab pòca fervor.

Acusem pare que no he volgut apartarme de tota rancór y recreació, plaher y jactancia, ni ço estat tal en companyía quant en soledat, ans he vist y he conegut variarse la mia ánima segons lo llòch y les persones, lo qual conech que es senyal de imperfecció.

Acusem pare que quant se me ha offerit alguna còsa no acostumada, com

veure alguna recreació deshonesta, ho en oyr algunes nòves tristes ó alegres de parents ó amichs, he sentit alteració en lo meu còr, y no ço estat constant en lo bòn pensament.

Acusem pare que no he perseverat en los sants pensaments, ni he llançat los màls, perque noy he treballat, ni he tengut paciència en les adversitats, ans ço estat importú y porfiós no aguardant segon lo temps y llòch convenient: y si algunes vegades he porfiat y ço eixit ab la mia voluntat y amor pròpi, he sentit alguna pena y tristicia (*tristea*) en lo meu còr.

Acusem pare quem ço delitat en veure còses gentils (*hermoses*) y en escoltar còses curioses: y ab los de casa ço estat aspre y rinyós: y per lo contrari, ab les persones de punt y honra ço estat molt manso y benigne, lo qual conech que es senyal de pòca humilitat, perque la humilitat no te respècte si no sòls á Jesu Christ.

Acusem pare que ço estat cabeçut y porfiat en còses de pòca importancia, y açò no per cèl de la veritat, sino per lo

amor de mí mateix. Y alguna vegada ço estat ple de ira y tristicia, y moltes vegades sens' saber per qué, encara que be sé que vinguí á daçò per lo demasiat amor de mí mateix, y per pòca confiança en Deu.

Acusem pare que per respèctes mundans he deixat de fer algun be y bònes òbres, y moltes vòltes he callat la veritat, y me ço apartat de la conversació dels pòbres, y de persones baixes y devòtes.

Acusem pare que no me ha paregut esser subjècte (*sujècte*) á altri, ans he tengut presumpció de governarme yo millor. Y he jutgat al pròxim, y també he sentit demasiada fatiga y pesar ab los parents y conegunts: y per causa del meu amor natural no he avorrit la offensa de Deu.

Acusem pare que si ço estat disfamat, ó injuriat, no he tengut aquella promptitut y paciència pera humiliarme, y amar ab dolçor, côr y entranyes, á qui me ha injuriat y enujat. Y quant me ha vengut alguna tribulació y fatiga no la he sofrida tan alegre-

ment segons venia de là ma de Deu.

Acusem pare que ço estat prompte y facil pera jutgar al pròxim, y també pera interpretar mal les sues òbres en la pijor part. Y ço estat molt facil y llauger en sospitar (*sospechar*) mal; y per lo contrari, molt dur é incrèdul en creure lo be: y á algunes persones he llançat la culpa dels meus defèctes, ó les mies males naturals inclinacions, y de les mies flaqueles é inclinacions, no he procurat traure lo fruyt que ço obligat, y de vencre (*vencer*) ab la gracia la naturalea mala, y glorificar y alabar en tot y per tot á Deu.

Acusem pare que en lo conversar ab algunes persones virtuoses no he cercat, ni he procurat lo fruyt del esperit, empero la vana curiositat, y un delitarme de haver vist y oyr còses de sanctedat sens' ninguna imitació.

Acusem pare que recordantme y venintme á la memòria les culpes y peccats passats, he concebut en mí alguna tristicia y temor demasiat, y nom ço acostat á una perfècta confiança de Deu,

ans he perdut molt temps en escrupols y en les bònes òbres he folgat (*ó tengut gust*) de ser vist contentantme de mí mateix, y també he rebut plaher y delectació en ser alabat, confiant en les mies òbres, y no volguera que ningú em coneguera tal qual ço per falta de humilitat y per molta supèrbia.

Acusem pare que no he procurat de fer totes mes fòrces per saber lo quem cumple al meu profit y salut del ánima, ans me ço desenculpat y escusat ab la ignorancia, y lo que he alcançat á saber nou he possat complidament per òbra.

Acusem pare que casi les mes vòltes es estada la mia oració mes ab la boca que ab lo còr, y no he tengut en ella la pura intenció y atenció interior: y fent oració no he tengut ferma fe de alcançar tot lo que demanava, ans he fet la oració ab ánimo tibio y dubtós, y no he fet gracies á Deu continuament per tot quant es estat servit de donarme ó negarme, volent yo y desijant tostemps los dons y gracies á la mia voluntat, y quant Deu me ha llevat lo gust de la oració y devoció, no he perseverat

de bòna ganà en ella, ni he tengut lo ánimo sossegat, així com quant tenia algun 'spiritual gust ó sentiment.

Acusem pare que no he purificat la mia intenció en totes les còses, y en totes les mies òbres y treballs: ni tampòch he tengut cèl de guanyar les ánimes pera Jesu Christ: ni he parlat ni obrat còsa alguna pera aquest fi, y encara en les bònes òbres, sòls he tengut respècte á mí mateix, sense emplearme tot en la salut y be del pròxim, y quant á d'algunes persones he donat consell y avís, no he tengut llum pera endreçar á cada hu segons la sua disposició y capacitat, ans he donat sòlament documents y consells tibios y seus' coneixènça.

Acusem pare que no he estudiat ni he procurat de morir quant al mon en totes les còses, y de ser com insensible en alguna manera en totes les adversitats y prosperitats, ans tostemps he guardat en mí mateix alguna pròpia passió, la qual ha impedit en mí la òbra del Sperit Sanct sens que produis fruyt perfèt en mí.

Acusem pare que la divina inspira-

ció de Deu no la he conservada ab un sanct desitg y un ferm prepòsit, ans la he deixada refredar, y açò per la mia pòca fe y tibieça, de tal manera que tostemps ço estat ingrat, y pera ab lo prôxim també: y á d'algunes persones no ço estat perfèctament humil, ni he amat als que me han injuriat, així com he volgut be als que man lloat y fet plaher.

Acusem pare que moltes vegades he respòst y parlat á moltes còses que fora molt millor lo silènci, y per çò em ço molt mal aveat y acostumat en les condicions y vanes prátiques de altres, sabent yo que devia mudar les prátiques y paraules, y entremetre y parlar prátiques sanctes y profitoses.

Acusem pare que moltes vegades em ço encubèrt ab color de humilitat, y altres vegades em ço descubèrt per vanaglòria, y així en la una manera com en laltra he defraudat la salut y be del proisme, y nom ço esforçat á alcançar la perfècta netedat del còr, la qual consestix en penssar sòls en Deu, y fugir de tota mescla de imaginacions, y

en perseverar continuament en la suà alabança.

Acusem pare finalment, y dich la mia culpa que tota la mia vida es estada y está plena de defèctes, així en los sentits exteriors com en los interiors, y he sabut millor offendre á Deu que nom se acusar, y així pare meu 'spiritual de tots aquestos peccats que yo ací em ço confessat, y de tots los altres en qualsevòl manera que aja offés á Deu venial ó mortalment ab pensaments, paraules, òbres, per flaquea, malicia, ignorancia, de tot dich ma culpa. Mes me acuse dels peccats que altres vòltes nom ço confessat llegítimament, nim foren perdonats. Acusem pare dels peccats oblidats (*olvidats*) en confessió, y de la mia negligència per la qual se me oblidaren. Així mateix dich la mia culpa, y demane á Deu perdó dels peccats que fiu per ignorancia, y de la mia mateixa ignorancia y descuyt deixí de estudiar, demanar, y saber lo que ço obligat. Dich mes avant la mia culpa, y demane á Deu perdó de tots quants mals consentí, diguí, fiu, encobrí, aconsellí y de tots

los bens y bònes òbres que deixí de fer. Y encara que los meus peccats son tants que manifesten be quán vil y flach ço, empero molts mes ne aguera fets si ab la sua misericòrdia Jesu Christ nom preservara, al qual li fas moltes gracies, perque no ma donat lo castich que yo mereixia, ans me ha esperat y cridat á penitència: y així tots los treballs passats que Jesu Christ me ha donat im' dona, im' donará, fins que la mia ánima sia fòra del còs, tot sia per lo amor de Deu y en remisió de tots los meus peccats. Y soplique humilment á Jesu Christ crucificat soplixca de la penitència que la sua magestat passá per los peccadors, al defècte de la mia, im' done gracia pera nunca mes offendrel. Y de tot lo demés que nòstre Senyor sab que li ço estat y ço peccador, y tot lo quem podria acusar en lo dia del juhí final, lo mon, lo dimòni y la carn, ací me acuse de tot, com á peccador, en general.

Aprés de haver rebut lo sanctissim sacrament, farás estes gracies á Deu, perque sies mereixedor de rebrel altres vòltes.

O immensa magestat, no puch yo peccador dar gracies á vos mon Deu y creador de la senyalada gracia, que en mí criatura vòstra haveu obrat, que essent Deu infinit, y criador immortal é impasible, sou vengut á mí peccador, y de Senyor vos haveu humiliat á mí indigne: y essent yo tan pòch y pòbre de mèrits, me haveu donat lo vòstre còs sacratissim y sanch: y açò no per mos mèrits; empero per la acostumada bondat y misericòrdia vòstra, per lo qual pregue á vòstra immensa magestat y bondat, que aquest sanct sacrament que yo indigne he rebut, sia consolació de la mia ánima, y augment de gracia y devoció, donantme vos, Senyor, esfòrç, ánimo y perfècta fe, pera que de ara en avant puga resistir á les tentacions del dimòni, del mon y de la carn, y sia, Senyor, en mí pau, repòs y quietut en

qualsevòl tribulació y adversitat. Sia, Senyor, la vòstra preciosa sanch en la hòra de la mia mòrt guarda y defensió mia, y llave tots los meus peccats y vicis, y sia acrecentament de virtuts, perque lo meu Senyor nom puga yo apartarme de la vòstra sanctíssima fe y manaments; y així en aquest mon viure sens temor de mos enemichs, y perseverar en òbres tals que mereixca, per mèdi de la vòstra gran misericòrdia, possehir en aquesta vida la gracia, y en la etèrna cort celestial glòria infinita. Amen.

Á nòstra Senyora fesli gracies també dient així.

O Vèrge sacratíssima, mare del Criador y Salvador del mon, advocada dels peccadors; molta rahó es que aprés de haver fet gracies á Jesu Christ, fill vòstre y redemptor meu, perque lo seu sacratíssim còs, á mí peccador, ha volgut donar y comunicar. Á Vos Reyna celestial fas moltes gracies, perque la humanitat ha pres de Vos aquell Vèrb

divinal, fill vòstre y mon Deu y criador: suplique humilment á vòstra clemència com á Reyna del cèl y mare de misericòrdia, y del misericordiós Senyor, que puix de la plenitut de la vòstra gracia reben los catius redempció, los trists consolació, los peccadors perdó dels seus peccats, los justs gracia y glòria, los malalts sanitat, y los angels glòria molt gran: á mí peccador vullau comunicar de la vòstra gracia: puix sou Senyora y mare de la mateixa gracia y misericòrdia. Sou, Senyora, escala del cèl, estrèla de la mar, pòrta del paraís, espòsa del Pare Etèrn, mare del Fill, y tabernacle del Sperit Sanct, sellada per lo Pare ab la potència, per lo Fill ab la sapiència, y per lo Sperit Sanct ab la bondat. Ó Vèrge sens mácula, puix tot quant es en Vos es gracia, puritat, charitat, humilitat é innocència, estiga yo en la hòra de la mia mòrt debaix de la vòstra protecció y manto, perseverant en estat de gracia, y no sia yo desamparat del vòstre amor y gracia, perque muyra (*muyga*) en verdadera fe y contrició dels meus peccats: y perque

Vos Senyora sou dels peccadors advocada (*abogada*), per Vos sia yo peccador presentat á la magestat del vòstre Fill en la etèrna glòria. Amen. Pare nòstre &c. Ave María &c.

CAPITOL XXIII.

En lo qual tracta dels que se acòsten á rebre molt sovint lo sanct sacrament, y dels que senten d'ell gran gust y devoció.

Algunes persones ya que continúen aquest sagrat menjar, y açò mes per costum que per amor: y aprés de fets al costum acòstense al sanct sacrament sens' consideració ni mirament de lo que reben, així com lo que te algun ofici va á fer la sua acostumada òbra, y per çò no es maravella que no aprofiten estos tals, ni que de dia en dia es tornen pijors, puix venen á caure en la sentència de Sent Pau, y de açò mateix reprenia als de Corintio, dientlos d'esta manera: que qui indignament menja aquest menjar, menja lo seu pròpi juhí,

puix no fa diferència de aquest menjar als altres. Á estos tals los es necessaria còsa la virtut de la discreció y humilitat, ab la qual coneixerán la sua pròpia malicia y defèctes, y la dignitat de aquest sagrat menjar, y sens' dubte fent açò vendrán en pòch temps á ser dignes de indignes. Altres persones ya que's combreguen ab gran gana y voluntat, y açò perque tròben en lo sanct sacrament algun gust y dulçura 'spiritual, y engolosinats d'ella corren á ella així com les mosques á la mèl: y si alguna vegada los falta aquella dulçura, gust y devoció, tantòst (*tan pronte*) es tornen trists y desmayen, pareixentlos á ells haver perdut ya la gracia y lo mèrit, lo qual medixen, no segons lo profit y prèmi de les virtuts y de vencer les pasions, empero segons los seus pròpis contentaments y sensuals delits (*deleyts*). Á estos tals es cèrt de tenir temor que se li torne aquest menjar en ponçonya, de bò y saludable: així com la carn que fonch concedida en lo desèrt, de la qual apenes havien menjat, que tantòst (*en lòra*) sentiren la divina vengança. Estos

per falta de humilitat y discreció, no saben ab quin fi se ha de anar á rebre lo sanctissim sacrament, y per çò son semblants á aquell ques' delitás (*deleytá*) de rebre la medicina, no per alcançar salut, sino per algun sabor ó delit (*gust*) que en ella trobá, aquest' tal digne seria de escarni y reprehensió: pero molt mes ho seria, y es lo qui molt á menut se acòsta á rebre lo sanct sacrament, no per unirse y juntarse ab Deu, sino per lo seu pròpi contentament y deleit: y açò es gola 'spiritual, la qual tant es mes perillosa quant mes segurament es abraçada com á còsa bòna. Alguns altres ya al contrari de estos que he dit, y es que son tan temerosos de aquest sanct sacrament que tremòlen sòls de recordarse d'ell, y quant lo vòlen rebre nunca es farten ni se acaben de aparellar la conciència ab dejunis, vigilies, y ab escrupuloses confessions, y la nit ans de rebrel no pòden reposar, y tot aquell dia á vegades están trists y malencònichs. Es lo estat d'estos molt miserable, perque essent estat lo sanct sacrament ordenat pera la quietut y contentament del esperit, venen d'ell á

traure tristicia y congoixa. Si la persona en lo sanct sacrament sent matjor desitg que de primer, no espere altra disposició, empero pòt anar segurament á ell: y si está dubtós no sabent á quina part se decante, deu elegir, y es lo millor, que combregue, que no queu deixe de fer, perque la òbra de sí es bòna: y si te temor es senyal que li te reverència, y encara que aja pòch temps que ages peccat, puix tingué desitg de esmenarse, còsa segura es que combregue pera fer pèdre la fòrça al dimòni. Alguns ya que pòques vegades van á rebre lo sanct sacrament, los quals no entenen sino en jutgar per simples persones, als que á menut lo reben, y ara en especial en estos nòstres temps que parque (*pareix*) lo viure christianament y frequentar aquest sanctissim sacrament, es tengut per bovería, ó demasiades sanctetats: y moltes persones se acostarien mes á rebrel, si no per vergonya y temor de ser escarnits de alguns, los quals ab la sua tibieça ó ab nòm de ser discrets los que pòch si acòsten jutgant als altres: y dihuen d'esta manera: que no es menester tanta fervor y sancte-

dats, basta fer com fan los altres: nom' cure (*cuide*) yo de tantes ceremònies y perfeccions, no vull ser yo mes sant que'ls altres, perque ya no es temps de sants. No es menester anar ab tantes virtuts que Deu es misericordiós, basta sòlament que la persona es salve, quant mes que la Esglesia ya te senyalat son temps Pasqual. Estes tals persones nou saben, ó nou vòlen saber, lo que comunament es diu per provèrbi, que en lo camí y servici de Jesu Christ lo no anar avant es tornar arrere: Ni reflecionen que nòstre Senyor Deu Jesu Christ, si malahí á aquella figuera, no fon perque fera algun dany, sino perque no feya fruyt.

CAPITOL XXIV.

Tracta de quánt necessaria còsa es la perseverancia en les òbres, y be començat; y que ninguna virtut val còsa hòna sense ella.

Diu lo benaventurat Sent Pau: *Vide in te bonitatem Dei, si perseveraveris in bonitate.* En açò coneixerás y veurás,

christiá, si la bondat de Deu et te de la sua piadosa ma, si perseveres en les bònes òbres y virtuts començades fins al cap de la tua vida y mentres fòrces Deu te done. Jesu Christ nòstre redemptor diu: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Lo qui se esforçará á obrar y ser virtuós fins á la fi de la jornada, aquell y no altre entrará en la mia glòria. Diu Sent Gregòri, sobre Ezechiel, que la fortalea del just, consistix en vencre (*vencer*) la carn, en refrenar los apetits, en resistir al dimòni, en no creure al mon, en menysprear los delits (*deleyts*), en amar les còses aspres, y en no fugir de les que son perilloses. Pera començar alguna bòna òbra sòls basta tenir cordura, empero pera obrarla es menester prudència: pera seguirla potència, empero pera acabarla es menester gran constancia. Diu Sent Joan Damaceno, que no promet Jesu Christ lo seu reyne al que accèpta no mes lo babtisme, ni tampòch al qui fa algunes òbres de christiá, si no al que persevera en lo seu servici fins á la fi de los dies: perque la corona del triumpho no la donen al que va á la guèrra, si no

al que alcança la victòria. Lo caminant que deixa lo camí que començá, y sen torna á la posada de hon ixqué, aquest tal pèrt lo que ha gastat, y no li agraixen lo que ha suat. Perque al jornaler no li paguen lo portar que fa del llegó á la vinya, sino perque cava ab ell de sòl á sòl. Sent Ansèlm diu: Molt be sab lo Senyor lo pòch que sabem, y lo pòch que podem: y puix es així, no desmayem en servirlo: ni afluixém en seguirlo, puix ell te promés als seus servents, que fent ells lo que pòden fará Jesu Christ lo que ells voldrán. Diu Sent Pau: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis tanquam ex nostris, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Que es dir: No tenim llicència de pensar, ni menys de alabarnos, que per sòls la nòstra industria podém fer alguna bòna òbra, perque en tal cas havem de creure fermament que si en alguna còsa venim á caure y errar, es perque ell nos desampara. Ningú deu començar alguna òbra en confiança de les fòrces que te, ó del molt que pòt en sí, perque si es en ma dels hòmens lo donar les batalles, en sòla la ma de Deu es donar les victòries.

Hugo de arra anime, diu: Si vòls servir á Jesu Christ no tens rahó de estar temerós, ni menys de anár assombrat, perque ell te gran compte ab los seus servents, que si permet que sien tentats, no consent que sien vençuts. Llicència alcançá lo dimòni de Deu pera tentar al propheta Job, pero ab condició li fon donada, que si li llastimava la persona no li tocás en la ánima. De manera, que no mòstra lo Senyor lo amor que te als seus servents en llevarlos los treballs, sino en apartarlos dels peccats. També demaná llicència lo dimòni á Deu pera anár á enganyar al rey Achap, y de la manera que lay demaná així Deu lay concedí, pera donarnos á entendre, lo que vá dels amichs als enemichs de Deu, y es, que als que á Deu servixen permet que sien tentats, y als que'l offenen consent que sien enganyats. Diu Deu per lo propheta Çacharíes: *Qui tangit vos, tangit pupillam occuli mei.* Lo quim' toca en hu dels meus servents, ha de penssar quem' tòca á mí en les ninetes d'els meus ulls. ¿Quins requiebros mes delicats, ni qué paraules mes encarides podien dir lo

dia de hui uns enamorats á altres, á les que Deu diu als seus servidors? La còsa mes estimada del còs es lo cap, y la del cap son los ulls, y la dels ulls son les ninetes: de manera que com lo amor de Deu es tan gran ab los quil ameu y perseveren, que qui tòca á ells, toca en les ninetes dels seus ulls. Com á fills regalats demaném cada nit al Senyor en les completes: *Custodi nos, Domine, ut pupillam occuli:* es á saber, quens guarde com á les ninetes dels ulls: y quens abrigue debaix les sues ales, lo qual ell fa y complix quant nons deixa caure en los peccats, ó aprés de cayguts nos ajuda á alçar. Diu Sent Bernat, que nos deu prear (*preciar*) de bòn christiá lo qui deixa de servir á Jesu Christ per temor de ser tentat, ó per pòr de no ser socorregut: perque vòl Deu tant als seus servidors y bòns christians, que tostemps los está mirant pera veure lo que dihuen y demanen. Lo benaventurat Sent Agostí diu: *Debilis est hostis, et non vincit nisi volentem.* Diu que es lo dimòni tan flach, y lo deixa Jesu Christ tan debilitat, que á ningú pòt vencre (*vencer*), si no al que nol gòsa resistir.

Á les pòrtes del nòstre còr está cridant Jesu Christ, y també está cridant lo dimòni: empero en la nòstra ma y voluntat está lo rebre al dimòni, y lo no obrir lo nòstre còr á Jesu Christ: de hon podem traure y creure de açò, que ni lo dimòni pòt entrar en la nòstra ánima si no li donám entrada: ni tampòch Deu sen sap anar del còr, si nosaltres nol despedim per lo peccat. Jesu Christ digué al bisbe de Philadèlphia en lo tercer capitol del Apocalypsi: *Ecce venio cito tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Mira que vendré molt prest, y per çò tanca y guarda lo que tens en la ma, perque de altra manera altri furtárteha la corona y cèptre, y restártehas (*te quedarás*) del tot burlat. ¿Quina altra còsa es aconsellarnos Jesu Christ que guardém lo que tenim en la ma, si no avisarnos y amonestarnos á que perseverém en les bònes òbres que havem començat? Terrible sentència y gravíssima amenaça es, la que Jesu Christ nos diu: es á saber: que si no tenim en les bònes òbres perseverancia, que perdrém la corona de la glòria: de manera que si no volém ser bòns per amor,

al menys queu siam per temor. Tenint dònchs (*y pues*) á tan bòn Senyor al nòstre costat, y en la nòstra favor y ajuda ¿per qué tenim temor de empendre y començar alguna bòna òbra? *Ego sum alpha et omega*, digué nòstre Redemptor en lo Apocalypsi (cap. 1.) Yo ço lo principi, y yo ço lo fi: es á saber: yo sòls ço lo qui done la gracia pera que les bònes òbres se comencen: y yo sòls ço lo quem tròbe allí ab ells pera que del tot se acaben. Lo mon y ses trampes: la carn y sos vicis: lo dimòni y sos enganys son los quens pòssen á nosaltres en los grans treballs, y aprés nos desamparen en ells: empero lo nòstre beneyt Jesus y redemptor nòstre, á ningú encamina en fer alguna bòna òbra, que no li done gracia pera que á la fi ixca ab ella. Sent Bernat benaventurat sobre los cantichs diu: Ó quant gloriosa eres ó perseverancia, puix á tú sòlament se pòt dir, que eres amparo de les virtuts, llaç de la vanitat, defenció de la sanctitat, filla de la constancia, amiga de la pau, medianera del prèmi, y corona del treball.

CAPITOL ULTIM:

Y CONCLUSIÓ DESTA PRIMERA PART.

Amat lector en Jesu Christ: emplehem esta vida quens resta de viure sobre la tèrra de aquest miserable mon, en contemplar ab gran affecció á sòls Jesu Christ crucificat; y en ell nos mirém, que es lo verdader espill, pues ninguna còsa pòt ser matjor, ni mes vistosa y dolça, que ell. Deixém y avorrixcám les còses del mon. No doném entrada al dimòni, empero mortifiquém aquesta nòstra carn: y sòls á Jesu Christ havem de oyr, imitar y seguir, pues ninguna còsa pòt ser matjor que ell, ans sense ell no ya res de bò. Á Jesu Christ, devòts christians, sòls desigém veure y goçar, que es lo verdader espill de verdadera sanctitat y humilitat, del qual qui en ell nos' mira, contempla y espera, fòra va del camí. Á Jesu Christ sòls nos acostém, á ell sòls abracém, dell sòls gocém, y en ell esperém, en lo qual ell sòls es verdadera pau,

gòig, camí segur, delectació y vida immortal: y pera no anar ab rodeos, y gastar moltes paraules, es menester que entengám que tot lo caudal que Deu doná al hòme, pera que ab ell pogués (*ó poguera*) ser agrait als divinals beneficis, el tenim en la voluntat, que es potència lliure, que de ningú pòt ser violentada. Esta voluntat te un do seu, molt pròpi, que es lo amor, el qual com procehix de potència lliure, ningú el pòt forçar. De este pues amor que el hòme pòt per sí mateix dispòndre, dónelil á Jesu Christ. Á ell sòls ab totes nòstres fòrces y cuidado contentém, y á ell sòls agradar procurém, y Deu no nons demanará mes. En sòls esta jòya del amor, que es de suficient valor (mediant la divina voluntat y gracia de Deu) se tindrá per content y pagat. En açò dona el hòme quant té pròpi; y á ningú se li pòt demanar mes de lo que te. Dediquemse á viure pues en Jesu Christ en la vida 'spiritual y angèlica. Jesu Christ sia en lo nòstre còr, en la boca, y en tota la nòstra vida y hòra de la mòrt. Á Jesu Christ sapiám anar, y obrir lo nòstre còr y entranyes: á ell

parlém y demaném: en ell possém tots los negòcis, lo temps, lo gòig, la nòstra esperança y socorro, y en fi lo amor. En Jesu Christ pensséms, perque no se nos aparte dels nòstres ánimos quant velém ni quant dormirém. Y finalment, per Jesu Christ y en Jesu Christ augmentém en ben viure pera be morir, y entonces quant nos cride Deu de aquest mon al altre, y nos encontre, com diu Sent Pau, ajustats á lo còs mistich de Jesu Christ, y units ab este cap y salvador nòstre, siám fets perfèts, y ab molta diligència y fe, y gran amor, acabada la guèrra de aquesta trista y miserable vida, ab lo dimòni, lo mon y la carn, triumfant ab gran gòig en Jesu Christ redemptor nòstre en los cèls per tostemps. Amen.

FI DESTA PRIMERA PART.

TAULA

DE LA PRIMERA PART

Y ESPILL DE BEN VIURE.

Advertència preliminar. .... Fol. III
Pròlech del Autor. IX
CAPITOL I. *Que pera seguir lo camí de Jesu Christ nons* (no ens) *havem de detenir en començarlo: ni en donar escuses.* 1
CAPITOL II. *En lo qual tracta com havem de ser cegos en los ulls exteriors, pera millor contemplar á Deu en los interiors.* 6
CAPITOL III. *De com havem de ser sorts en esta vida, pera millor oyr á Deu en lo interior.* 12
CAPITOL IV. *De com havem de ser muts en la llengua corporal, per donar llòch á la llengua del ánima.* 17
CAPITOL V. *De quánt gran perill es tractar y comunicar ab persones*

charradores y malicioses de mala llengua. 26

CAPITOL VI. *Tracta quánt breu es esta vida miserable, y quánt cèrta la mòrt: y quánt gran perill es no saber si tendrém temps pera arrepentirnos.* 34

CAPITOL VII. *En lo qual tracta de la memòria que havem de tenir de la mòrt.* 43

CAPITOL VIII. *Tracta de aquell pas y agonia ques' passa en la última hòra de la mòrt.* 48

CAPITOL IX. *Ahon se tracta que á la mòrt no li havem de tenir temor, empero quant es còsa excellent la memòria della.* 52

CAPITOL X. *Tracta del primer peccat mortal, que es supèrbia, y de la virtut de la humilitat.* 59

CAPITOL XI. *Tracta del segon peccat mortal de avaricia: la qual es contraria á la virtut de la lliberalitat,* 67

CAPITOL XII. *Tracta del tercer peccat mortal del vici de la lluxuria, la qual es contraria á la virtut de la castedat.* 72

CAPITOL XIII. *Tracta del quart pec-*

cat mortal que es ira, la qual es contraria á la virtut de la paciència. 79
CAPITOL XIV. *Tracta del quint peccat mortal que es gola, la qual es contraria á la virtut de la templança.* 86
CAPITOL XV. *Tracta del sisé peccat mortal que es enveja ó tristicia, la qual es contraria á la virtut de la charitat.* 90
CAPITOL XVI. *Tracta del seté peccat mortal que es perea, la qual es contraria á la virtut de la diligència.* 94
CAPITOL XVII. *Tracta de una sancta doctrina, ab la qual se ensenya cóm se ha de regir cada hu sabiament mediant la gracia divina.* . . 100
CAPITOL XVIII. *Que tracta de quina manera ha de emplear be lo temps lo sacerdòt, pera aparellarse á dir missa.* 107
CAPITOL XIX. *Tracta de les còses quens provoquen ha aparellarnos pera tan alt sacrament.* 115
CAPITOL XX. *Que tracta del sanctissim sacrament, y amonesta als*

sacerdòts ques acòsten al altar. . 122
CAPITOL XXI. *Que tracta de la confessió, y del memènto que ha de tenir lo sacerdòt y religiós.* 130
CAPITOL XXII. *Tracta que estant lo sacerdòt en la missa tenint davant los seus ulls lo sanctissim sacrament, en que ha de pensar: y del segon memènto.* 139
Un modo breu pera saberse confessar 'spiritualment, molt profitós pera los que molt se acòsten á rebre lo sanct sacrament. 144
Gracies pera aprés de haver rebut lo sanctissim sacrament, y pera ser mereixedor de rebrel altres vòltes. 156
Gracies á nòstra Senyora. 157
CAPITOL XXIII. *En lo qual tracta dels que se acòsten á rebre molt sovint lo sanct sacrament, y dels que senten d'ell gran gust y devoció.* 159
CAPITOL XXIV. *De quánt necessaria còsa es la perseverancia en les òbres y be començat.* 164
CAPITOL ULTIM: *y conclusió desta primera part.* 170

SEGONA PART

DEL PRESENT LLIBRE,

LA QUAL ES ESPILL

PER AJUDAR Á BEN MORIR,

EN LO INCÈRT DIA Y HÒRA DE LA MÒRT.

ORDENAT

PER FRARE JAUME MONTANYÉS,

VALENCIÁ Y RELIGIÓS DE LA VÈRGE MARÍA DEL CARME.

SEGONA IMPRESSIÓ

DE LA PRIMERA QUE ESTAMPÁ LO GERMÁ DEL AUTOR FRARE VICÈNT, RELIGIÓS AGOSTINO, EN L'ANY 1559, Y ARA

AB LES LLICÈNCIES NECESSARIES

EN VALENCIA: PER D. BENÉT MONFÒRT.

ANY 1827.

ADVERTÈNCIES

PETITES Ó CHIQUETES.

1ª Ha paregut per demés imprimir lo mòdo de recomanar l'ánima, les lletaníes y els salms, que per conclusió desta Obra pòrta el Autor; perque tot está, y millor possát, en lo Ritual que usa la Esglesia, y també regularment se encontrará al fi de tots los Breviaris Romans. Empero se han anyadit les preces de Benedicto XIV. que dispongué y ordená pera poder alcançar y lucrar la Indulgència plenaria en la hòra de la mòrt.

2ª En lo tractat preliminar, y en seguida del *avís als Lectors*, se ha possát la taula de lo que conté este preliminar, pera que ab mat-

jor facilitat se puga fer el us convenient.

Y últimament, no necesitant este Art ó Espill per ajudar á ben morir, de taula de capitols, per lo mòdo con que lo Autor ho pòrta, y de dir, que guarda el orde que Jesu Christ guardá anant á morir, es bastant fer divisions del tractadet en espais ó escalons per matjor comoditat, y donar temps á la reflecció: y omitir una nòmina de capitols que no senyalen ni criden á buscar còsa alguna, com ho te lo original sense ningun us.

AVÍS ALS LECTORS.

Es de saber que en lo article de la mòrt hyha matjors y mes fortíssimes temptacions del dimòni, que nunca ans de aquell pas tingueren: empero també es cèrt que lo angel bò pòrta y consella bònes inspiracions; lo qual es molt profitós, y casi forçós, saber, tant persones dòctes, com persones comunes y no de lletres. Així que se ha tengut per necesari amonestar per once capitols, lo que va indicat, ans de començar esta segona part: segons la taula seguent, que lo es del Preliminar tan sòls.

CAPITOL I. *Com lo dimòni tempta en lo article de la mòrt al christiá contra la fe.* . . . . . Fol. 183
CAPITOL II. *De la bòna inspiració del angel en guarda de la fe.* . . 185
CAPITOL III. *De la temptació del dimòni: çò es, de la desesperació.* 187
CAPITOL IV. *De la bòna inspiració*

del angel contra la desesperació. 190
CAPITOL V. *De la temptació del dimòni per impaciència.* 192
CAPITOL VI. *De la bòna inspiració del angel contra la impaciència.* . 195
CAPITOL VII. *De com lo dimòni tempta de vanaglòria.* 198
CAPITOL VIII. *De la bòna inspiració del angel contra la vanaglòria.* . 201
CAPITOL IX. *De la temptació del dimòni sobre lo peccat de la avaricia.* 202
CAPITOL X. *De la bòna inspiració del angel contra la avaricia.* . . . 204
CAPITOL XI. *En lo qual se contenen moltes bònes doctrines y consells pera'l que'stá al pas de la mòrt.* . 206
Una molt devòta oració y protestació, pera dirla cada dia davant un Crucifixo ab los genolls en tèrra. 209

TRACTAT PRELIMINAR.

CAPITOL I.

Com lo dimòni tempta en lo article de la mòrt al christiá contra la fe.

Com la fe cathòlica sia fonament y principi de tota la nòstra salut, y sens' fe ningú pòt ser salvat, segons diu Sent Agostí d'esta manera: que la fe es fonament de tots los bens, y començament de tota la nòstra salut humana. Diu Sent Bernat, que la fe es principi de la salut dels christians, y sens' la fe no pòt ningú salvarse, ni ser del nòm dels fills de Deu: y sense la fe qualsevòl treball del christiá es en va, y sens' profit: y per tant lo dimòni, enemich de tot lo llinage humá, treballa ab totes ses fòrces per enganyar y llançar (*tirar*) en lo infèrn al christiá en lo article y agonía de mòrt de la fe totalment, ó al menys per ferlo desviar y tibiar, ó ductar en la fe: per hon lo qui ducta en la fe, sens' ducte es infèl (*ó infiel*). Y quant

lo dimòni tempta al christiá en lo incèrt dia y hòra de la mòrt, temptal dientli d'esta manera: Ó meçquí de tú, christiá, com estás tan desaventurat ab aqueixa gran error de aqueixa fe, y crehènça que tú tens: y has de saber que no és així com tú la creus, ni segons la prediquen, perque has de saber que no ya infèrn ningú, ans tots havem de ser salvats, així que aquesta tua fe no es veritat, ans en ella te enganyaves. De aquesta manera, y per moltes altres maneres, treballa lo dimòni tant quant pôt pera fer caure y enganyar al christiá de la fe en la sua fi: y açò perque sab lo dimòni que lo fonament es la fe; la qual venint lo christiá á tibiar ó ductar en ella, tot l'altre que sobre la fe es edificat tot decaurá necessariament. Mes convé que sapien, que lo dimòni per molt que tente al christiá, no pòt per fòrça ferlo peccar, ni en ninguna manera vencrel (*vencerlo*) si ya lo christiá no li dona llòch, ó que consenta segons diu lo Apòstol: que Deu omnipotent es molt clementissim y misericordiós, lo qual no consent que los christians sien

temptats mes del que cada hu pôt sufrir y resistir : empero dona gracia y fortalea de tal manera , que cada hu puga sostenir y aprofitar en allò.

CAPITOL II.

De la bòna inspiració del angel en guarda de la fe.

Contra la primera temptació que he dit del dimòni dona lo bòn angel consell é inspiració pera fer al christiá molt fòrt en la fe, dient així: Ó germá, no cregues á les temptacions pestíferes y malvades , y falsos consells del dimòni , empero guardat d'ell , perque ell es mentirós y maliciós : lo qual per mentires y enganys , ya enganyá á Adám y á Eva vòstres pares. Y no ductes en còsa ninguna de la fe, si no está ferm com á cathòlich christiá en ella, así com fins ací: perque possát cas que per sentiment corporal, ó ab lo enteniment no la pugués compendre, no per çò se ha de seguir que no es verdadera: perque si tú la pogueres com-

pendre y entendre per rahó natural, en ninguna manera seria meritòria segons diu Sent Gregòri. *Fides non habet meritum, cui humana ratio probet experimentum.* Diu que la fe no te mèrit, á la qual rahó humana dona experiència y pròva. Diu Sent Pau també escrivint als de Corintio (en lo 11 capitol) que sens fe no es possible de agradar á Deu. Diu Sent Joan (en lo 3 capitol): Aquell que no creu, ya es jutgat y condempnat. També diu Sent Bernat, que la fe es la primogènita y principi entre totes les virtuts. Diu mes avant Sent Bernat, que mes benaventurada fonch nòstra Senyora Sancta María, acceptant y rebent (*recibint*) la fe de Jesu Christ, que no en donar la sua carn. Considera també per lo semblant la fe que tingueren los pares antichs, així com Abraham, Isaach y Jacob: y alguns gentils com Jòb y Raab, y molts altres. Així mateix has de penssar la fe dels apòstols, martirs, confessors y vèrgens, perque mediant la fe tots los sants de la lley de natura, y de 'scriptura, y de la lley de gracia mereixqueren alcançar la gracia y glò-

ria de Deu. Per la gran fe que tingué Sent Pere aná sobre les aygües. Y Sent Joan begué lo verí que li fonch donat sens' ferli ningun dany. Y han de notar que com lo malalt se veurá tentat contra la fe: primerament ha de pensar quánt es necessaria la fe, perque sens' ella ningú pòt ser salvat. Segonament pense que la fe li es molt profitosa y necessaria pera la salvació del ánima, per hon totes les còses pòt, segons diu lo mateix Christo nòstre redemptor, que totes les còses son possibles al que verdaderament te fe y esperança.

CAPITOL III.

De la temptació del dimòni: çò es, de la desesperació.

Vent lo dimòni que lo malalt está ferm en la fe, començal sellavos (*entonces*) de tentar per ferlo desesperar, que es contra la confiança y esperança que lo christiá ha de tenir en Deu. Y així com lo malalt en la malaltía es aturmentat de les dolors corporals, sellavos

lo dimòni ajusta altres dolors, representantli los peccats davant, en especial los peccats que no ha confessat, y açò per ferlo venir en desesperació: y diulí d'esta manera lo dimòni. Ó malaventurat de tú, mira ací ab los teus ulls quants peccats que has comés contra Deu, y son tants y tan grans que not' cumple (*convé*) tenir esperances de haver perdó d'ells, y be pòts dir com dix (*digué*) Caím: que matjor es la tua culpa que mereixer perdó. Mira quantes é innumerables vegades has trencat y has trespassat los manaments de Deu. Ni tampòch has amat á Deu sobre totes les còses: ans mes has injuriats á molts, y de tot açò ya saps tú que no pòts ser salvat, puix (*pues*) no has guardat los manaments. Y Jesu Christ dix: Si vòls entrar en la glòria etèrna guarda los manaments. Empero tú eres estat y has vixcut lluxuriosament, essent superbiós, avariciós, golós é irát. Has vixcut tota ta vida ab enveja y perea: y moltes vegades has oyt predicar que un peccat mortal sòls basta pera condempnar un hòme al infèrn. Aprés (*ó despues*) de

açò, ¿ahon son les sèt òbres de misericòrdia que has complit? les quals matjorment demanará Deu en lo juhí final, segons en lo seu Evangèli es mòstra, dient á aquells que estarán á la part esquèrra: Anáu maleyts al fòch eternal, perque yo tinguí fam y nom donareu á menjar. Y tinguí set y nom donareu á beure &c. Y per çò diu Sent Jaume, que juhí sens misericòrdia será fet á aquell que no ha fet òbres de misericòrdia en aquest mon. Mes avant tempta lo dimòni d'esta manera, dientli així al malalt que está en la agonía: Mira molts hiha que han treballat dies y nits en guardarse de peccar, y de no trencar los manaments de Deu: empero has de saber que estos tals en ninguna manera gòcen dir que ya están segurs de no anar al infèrn, perque ningú sab si es digne de pena ó de glòria: y per tant tú coneixes y veus molt clarament que eres estat tota la tua vida peccador, has fet molts mals y pòques bònes òbres: no tens ninguna esperança de salvació, sòlament mereixes dignament ser condempnat. Per estes paraules, y altres semblants

rahons, procura lo dimòni á induir á la persona á desesperació, de la qual nos havem de guardar sobre tots los altres mals y enganys, perque com aquest peccat sia contra la misericòrdia de Deu, es lo mes digne de pena que tots los altres peccats.

CAPITOL IV.

De la bòna inspiració del angel contra la desesperació.

Contra la segona temptació del dimòni, dona lo angel bòna inspiració dientli de'sta manera: Ó christiá, y perque desesperes, que possat cas que haguesses comés tants peccats quants grans de arena ya en la mar, y quantes gotes de aygua hyha: y encara que tú sòls haguesses comés tots los peccats de tot lo mon, y no haguesses fet gens de penitència, ni encara que no te haguesses confessat d'ells, ni tinguesses ara manera ni temps pera confessarlos, no per çò has de desesperar en ninguna manera, perque en tal cas, com es lo que tú

estás, sòls basta de dins lo teu còr la vera contrició y arrepentiment de tots ells: perque açò pròva Davit dient: que lo còr que es contrit y humiliat Deu nol menysprea. Y diu lo propheta Ecechiel, que en qualsevòl hòra que lo peccador gemecará, y es pegará un còlp en los pits, será salvat. També diu Sent Bernat, que matjor es la misericòrdia y pietat de Deu que tots los peccats del mon. També diu Sent Agostí, que mes pòt Deu perdonar que'l hòme peccar. Y pòsse per cas que saberes que eres de aquells que han de ser condempnats, ab tot això no hauries de desesperar en ninguna manera per abominable que fores: perque Jesu Christ es mòrt per los peccadors. Açò Jesu Christ ho dix (*digué*) per la sua boca sacratíssima, dient així: Yo ço vengut dels cèls en la tèrra á cridar als peccadors. Pren eixemple de Sent Pere, lo qual negá á Jesu Christ. Y de Sent Pau que perseguia la Esglesia. Y de Sent Matheu, tots tres publichs peccadors. Mira la Magdalena, y la dòna presa en adultèri. Y al lladre que fonch possat al costat de Jesu Christ; y

en María Egypciaca, y en altres peccadors, los quals hagueren misericòrdia perque la saberen demanar, y ara son grans sants. Y han de notar que quant lo malalt coneix que es temptat de la desesperació, tantòst (*en lòra*) deu pensar que's lo perillós dels peccats, y lo que mes pòrta á condempnació es la desesperació, per molts altres peccats que hagués comés: perque diu Sent Agostí, que mes peccá Judes en desesperarse, que no los Juèus en crucificar á Jesu Christ: y pense lo qui en tal agonía estará de no pèrdre la esperança: perque segons diu Sent Chrisòstomo que la esperança es la áncora de nòstra salut: y es fonament de nòstra vida: y es senyal, guia y camí per lo qual van á la glòria del paraís.

CAPITOL V.

De la temptació del dimòni per impaciència.

Vent y coneixent lo dimòni que no pòt induir al que está en lo article de la

mòrt en lo peccat de la desesperació, començal á temptar de impaciència, la qual proceix (*ó naix*) de la gran agonía y passió que passa, y sent en les entranyes lo pacient; y diuli lo dimòni d'esta manera: Digues christiá, ¿per qué compòrtes y vòls sufrir tú aquesta gran agonía y dolor incorportable, y de tota la pena que passes ara non tendrás ningun profit ni galardó? Dònchs (*y pues*) per quét dona Deu tantes penes, que no ten deuria donar la mitat de les que passes conforme á justicia: pues que no has fet tals peccats que sien dignes de donarte á tú ara tan grans turments, y que sies tan cruelment aturmentat? Y aprés (*ó despues*) de açò no veus, que no ya ningú que tinga compassió de tú? tots te deixen y not vòlen donar lo que has menester, si no quet deixen així penar, lo qual es contra tota rahó y sens pietat. Perque possát cas que los teus parents y amichs, de paraula sòla, mòstren que tenen compassió de tú: en veritat te jure que ells desigen la tua mòrt per los bens que has de deixar, los quals esperen heretar, perque es còsa molt

cèrta (mira que't dich) que en ser eixida la tua ánima del còs, not voldrán tenir un dia ni una hòra sòls en casa. Per aquestes còses y altres semblants maneres, lo dimòni tempta á la persona en la sua fi, de impaciència, la qual es contra la charitat, mediant la qual devém amar á Deu sobre totes les còses, per ferli pèrdre sos mèrits al dimòni, y possantlo en contrarietat ab Deu. Y han de notar que als que han de morir molt gran dolor corporal los augmenta lo dimòni, matjorment á aquells que mòren, no per mòrt natural, la qual ve pòques vegades, així com se veu per la experiència: empero ans ve per la matjor part per accidents: així com febra, y mal de costat, y espasme, y altres moltes maneres de turments, les quals dolències á molts, y matjorment als que no han fet la diligència pera la ánima: çò es, de haver vixcut be, los pòrta en tan gran turment y turbació del entenyment, y ab tantes maneres de impaciències, é ira, quels fa murmurar de la passió que passen, que á les vegades de la gran dolor é impaciència que lo di-

mòni los pòrta al davant, los fa tornar mitg frenètichs y fòra de seny (*sentit*) segons que algunes vegades se mòstra açò á molts. Diu Sent Hyeròni benaventurat, que lo qui está en tal agonía, estant bò del enteniment, y que tinga impaciència y murmure de la passió que Deu li dona, que aquest tal, senyal es que no ama á Deu segons deu. Diu lo apòstol Sent Pau: que la charitat es paciència y benignitat: y aquell que nos conforma ab la voluntat de Deu en la sua fi, que no será plahent á Deu lo seu acabament. Per çò qualsevòl christiá deu procurar de dispòndres en sanitat, perque en lo article de la mòrt sia conforme ab la lley de Deu, que es la sua voluntat.

CAPITOL VI.

De la bòna inspiració del angel contra la impaciència.

Lo bòn angel contra la temptació del dimòni devés (*contra*) la impaciència, dona bòna inspiració y consell de pa-

ciència, dient així d'esta manera: Ó christiá, aparta lo teu còr de la impaciència é ira, per la qual lo dimòni ab sos enganys y males temptacions, procura per dampnar la tua ánima: perque per la impaciència y murmuració é indignació se pèrt la ánima, així com se salva per la paciència, segons diu Sent Gregòri, que lo reyne dels cèls nol alcança ningun murmurador é impacient. Y per çò aquesta tua malaltía y agonía, la qual es llaugera en respècte dels teus peccats, not pesse, nit mògues á ninguna alteració, si no offerixho ab molta paciència á Jesu Christ en lo teu còr, perque faste á saber que com á manera de purgatòri, si ans de la mòrt ab bòna y ab molta paciència la sufrixes esta agonía, se te pendrá ací en aquest mon en compte. Perque com diu Sent Gregòri, que Jesu Christ misericordiosament dona la pena y tribulació temporal en aquest mon, perque no done despues la pena perdurable. Y per çò Sent Agostí estant en aquest mon pregava á Jesu Christ que li donás penes y grans tribulacions, perque totstemps li hagués

Jesu Christ de perdonar. De manera que la tua passió que ara passes en aquest mon, per ella es mòstra y manifesta que Jesu Christ not vòl desamparar. Mira que diu Sent Agostí, que los mals y adversitats que en aquest mon nos perseguixen, nos pòrten per fòrça á la glòria etèrna. Diu mes avant Sent Agostí, que es senyal de manifesta condempnació quant la persona es amada del mon, y los seus fets li venen tots á son plaher. Així que lleva y aparta de tú la impaciència y malicia, y pren molta paciència, la qual es còsa molt sana pera vencre (*vencer*) los dimònis, que facilment son vençuts ab aquesta arma de la paciència. Y pensa y considera com Jesú Christ y tots los seus sants, com foren tan pacients fins á la mòrt y en la mòrt. Y han de notar que quant lo malalt se sent temptat de impaciència, deu considerar primerament quánt perillosa y camí de dampnació es la impaciència, perque la impaciència perturba lo ingèni, y enujantse de la passió que passa, açò la aparta y refreda del amor de Deu. Y per çò diu Jesu Christ per la sua bo-

ca sagrada, dient: ¿Sobre quál reposará lo meu 'sperit, si no sobre lo humil, y reposat de còr? Y mes ha de pensar lo que en tal pas está, que la paciència se ha de conservar ab gran diligència, per quant es molt necessaria. Y així ho diu Sent Pau, que la paciència es á nosaltres molt necessaria. Diu Sent Gregòri, que matjor mèrit es sufrir ab paciència les còses contraries y adversitats, que treballar en bònes òbres, perque sense fèrro, ni ser degollats, podém ser martres (*martirs*), si guardám y sofrim paciència en lo còr verdaderament.

CAPITOL VII.

De com lo dimòni tempta de vanaglòria.

Quant lo diable veu que no pòt induir y tirar al christiá á la sua voluntat y fals engany, comença lo dimòni perque lo christiá es desvie de la via y carrera de salvació per infidelitat, ó desesperació, ó impaciència, començal á temptar per complacència y jactancia de sí ma-

teix, que es supèrbia 'spiritual: la qual als religiosos y persones perfèctes en gran manera inquieta. De manera que lo dimòni comença á lloar (*alabar*) al pacient d'esta manera, dientli: Ó! bòn christiá, y cóm estás be ab Deu, pues estás ferm en la fe de Jesu Christ, y molt fòrt en la esperança de salvarte, y estás ab tanta paciència pasant eixes fatigues y agonía tan penosa. Ó! com has obrat moltes òbres bònes, y has fet còses molt sanctes y perfèctes: molt te deus gloriar, perque al menys no eres tú així com los altres, los quals no han fet tantes bònes òbres com tú, empero han fet molts mals que tú no hihas caygut: y ab tot això ab pegarse un còlp en los pits, y una sòla llágrima los salvá, dònchs (*y pues*) quant mes á tú: per quina justicia ni rahó lo reyne dels cèls â tú no se pòt negar, perque totstemps has batallat y has vençut totes les tentacions, y ara ya estás al segur de ser salvat per les tues bònes òbres. Així que tú rebrás (*recibirás*) la corona de glòria, la qual ya te está aparellada, y alegrat, pues no eres estat com los altres pecca-

dors, per quant has treballat mes que no ells. Per aquestes tentacions, y per moltes altres maneres treballa lo dimòni ab gran y molta diligència pera induir al que está pera morir á supèrbia 'spiritual, ó complacència de sí mateix, per ferli pèrdre la glòria del paraís: per la qual còsa es de notar, que de aquesta supèrbia se deu molt guardarse, y evitar en no detenirse en açò. Primerament perque per la supèrbia es fa la persona semblant al dimòni. Segonament per ella la persona comet blasphèmia en presumir que te de sí mateix lo be que de Deu ha rebut (*recibit*). Tercerament que tanta vanaglòria y complacència de sí mateix poria (*podria*) pendre y sentir, que per causa d'ella es poria condenar. Diu Sent Gregòri: que entre tant que la persona es recòrda del be que ha fet, y per aquell be se exalça, que aquest tal davant Deu cau, çò es, aprofita pòch, y així mateix aprofita pòch lo que de la sua justicia presumix.

CAPITOL VIII.

De la bòna inspiració del angel contra la vanaglòria.

Contra lo gran perill y temptació del dimòni de la vanaglòria, dona lo angel bòna inspiració, dient d'esta manera al pacient: Ó christiá meçquí de tú, y perque te ensuperbixes, atribuint á tú mateix que estás ferm en la fe, 'sperança y paciència, la qual á Deu sòls se ha de atribuir, perque tú no pories (*podries*) fer còsa ninguna meritòria si no fos mediant la ajuda y gracia de Deu, segons se pròva açò per paraules de Jesu Christ, dient: Sense mí ningú pòt fer còsa ninguna. Diu Sent Agostí que si la persona se ve á humillar y tenirse en pòch, que Jesu Christ devalla (*abaixa*) al còr de aquest tal. Empero qui si se exalça molt, Deu se apartará d'ell. Diu Sent Bernat, que lo començament de tota la perdició, es la supèrbia. Y de tot açò es de notar que qualsevulla que está en lo article de la mòrt, sentint en sí que'stiga ten-

tat de supèrbia: deu pensar primerament que la supèrbia en tanta manera desplau (*desagrada*) á Deu, que sòlament ab pòca ocasió, sense altre peccat algú, lo condempna Jesu Christ. Així que ha de portarse á la memòria, y esforçarse á tenir humilitat y rependres á sí mateix de sos peccats, perque ningú per perfèt y just que sia ó se estime, no sab si es digne de ser avorrit, ó amat de Deu. Segonament para mens, en que la humilitat tant es accèpta y la vòl Deu, que entre totes les altres virtuts, en especial per la humilitat, la gloriosa reyna de Misericòrdia María concebé al fill de Deu: y per çò es exalçada: *super choros angelorum:* sobre les corts dels angels.

CAPITOL IX.

De la temptació del dimòni sobre lo peccat de la avaricia.

La darrera tentació de que lo diable tenta en lo article de la mòrt es de avaricia, la qual mes se usa contra los se-

culars y carnals, que es la molta ocupació de les còses temporals y exteriors, com es, tenir deutes, la muller, fills, parents y amichs, y altres moltes còses, les quals en salut y vida molt amaven: per la qual avaricia lo enemich dona gran passió y congoixa al ques vòl morir: dientli així lo dimòni: Ó pòbre de tú, ya desampares tots los teus bens temporals, los quals ab molts grans treballs y fatigues los havies guanyat y ajustat, y ara tot ho deixes: deixes també á ta muller y fills, parents y amichs molt amats: y á totes les altres còses deleitables y desijades, en les quals si tú hi estaves ab la tua presència se farien y ordenarien millor, y ara anirán á pèrdua y gran perill faltant tú. Aquestes y moltes altres maneres de avaricies representa lo dimòni al enteniment de la persona que ya es vòl morir: perque per lo amor y delectació de les còses terrenes lo faça apartar y desviar del amor de Deu y de la salut de la sua ánima. De manera que es de notar que molt se deu guardar lo qui estant en lo article y agonía de la mòrt, no li sia represen-

tat á la sua memòria la mullér ni fills, ni tampòch amichs corporals, ni qualsevòl bens temporals: perque en tal pas y agonía, es en gran manera còsa molt perillosa, que si ab lo pensament y desitg de les còses temporals espirava, mes se ha de creure que va perillós que no segur.

CAPITOL X.

De la bòna inspiració del angel contra la avaricia.

Contra la temptació de la avaricia ab que lo dimòni tempta al que'stá pera morir, lo sant angel dona bòna inspiració y consell, dient de'sta manera: Ó lo meu germá christiá, aparta les tues orelles de les falses mentires y enganys del dimòni, ab los quals vòl y procura enganyarte cegante lo enteniment. Mira que te has de recordar de les paraules de nòstre Redemptor Jesu Christ, que diu de'sta manera als que están possats en les còses mundanes y bens temporals: Si algú no renunciara totes les còses mundanes que posseix, no pòt ser deixe-

ble (*disipul*) meu. Y en altra part diu: Si algú vòl venir á mí y no avorrix á son pare y mare, muller y fills, germans y germanes: encara no pot ser lo meu deixeble (*disipul*). Y de aquells que renuncien totes les còses que ací he dit, diu Jesu Christ: Qualsevòl que deixará y desamparará casa, ó germans, ó pare, ó mare, ó muller, ó fills, ó bens, per lo meu nom y amor, aquest tal rebrá (*recibirá*) cent per hu, y aprés (*despues*) vida perdurable. Diuli mes avant lo angel al pacient: Mira, recòrdat de la pobretat de Jesu Christ clavat en la creu per tú, y desamparada la sua mare y lo deixeble Sent Joan. Considera també quantes persones sanctes, que per menysprear aquestes còses temporals seguint á Jesu Christ, han sofrit moltes y grans persecucions, sòls per haver oyt aquella paraula tan dolça de la boca de Jesu Christ, dient: Veniu beneyts del meu Pare possehiu lo reyne que'stá aparellat pera vosaltres desde'l principi del mon. Y mira que mes avant diu: Benaventurats son los pòbres de esperit, perque de'lls es lo reyne dels cèls. Mira tú, acomanat

á Deu de bòn còr, possant en ell totes les tues potències, lo qual com á misericordiós y pare de clemència, ell te donará plenariament les riquees perdurables. Y han de notar que quant lo malalt se sent en sí mateix tentat de la avaricia, ó del amor de les còses terrenes; primerament deu considerar: que com lo desitg y amor de'stes còses baixes del mon, son ocasió pera apartarse del amor de Deu, diu Sent Gregôri, que en tanta manera hu está apartat de Deu y del seu amor, quant ací baix en lo mon se delita (*deleyta*) en les còses de delectació. Segonament considere que la voluntaria pobretat fa fer á la persona benaventurada: y despues la pòrta á la benaventurança etèrna.

CAPITOL XI.

En lo qual se contenen moltes bònes doctrines y consells pera'l que'stá al pas de la mòrt.

Si aquell que está en lo article y agonía de la mòrt porá (*pòt*) parlar y te

son us de rahó, treballe en ocuparse en alguna oració devòta. Primerament invocant á Deu y suplicantli que tinga per be de rebre (*recibir*) la sua ánima quant hòra sia: y açò per la sua sanctíssima y maravellosa misericòrdia, y per la virtut de la sua passió sagrada. Segonament ab molta diligència invoque y reclames á María benaventurada, que es mare de misericôrdia y dels peccadors advocada. Y aprés pregue á tots los angels, y en especial al angel de la sua pròpia guarda, lo qual totstemps lo guardá en la sua vida. Y així mateix á tots los sants apòstols, martirs, confessors y vèrgens. Empero mes especialment pregue y se acomane á daquells sants ó santes, á los quals en sanitat tenia en devoció, y els honrava en les sues festivitats ó servia. Y fentse portar la imatge del Crucifici (*ó Crucifixo*) davant, y mirantlo ab molta devoció y ab còr contrit, li diga aquest verset del psalm 115, per tres vegades: *Dirupisti Domine vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis, et nomen Domini invocabo.* »Romput has Senyor los meus lligáms (*les mehues lli-*

gases) : á tú sacrificaré sacrifici de llaor (*ó alabança*), y al nòm teu Senyor cridaré." Perque aquest vèrs, segons Casiodoro, es creu que es de tanta virtut, que los peccats son perdonats si estant á la fi de morirse ab verdadera contrició es diu. Mes avant recòrdes qualsevòl christiá que ans que vinga á tal punt y hòra de la mòrt, que ab molta diligència y esfòrç, proveixquen mentres puguen algun amich devòt y suficient, que li estiga present á la sua fi, quant se muyra (*muyga*), pera que li pòrte á la memòria y li aconselle, y el confòrte en la constancia de la fe y esperança, y lo incite y el mòga á tenir molta paciència, devoció, confiança y amor en Deu, y perseverancia, donantli esfòrç, y animantlo en la agonía y batalla darrera. Y si es sacerdòt (així com tinch dit en lo pròlech y primera part) lo qui ajuda á ben morir, molt millor será. Finalment, qualsevòl christiá procure en estudiar en la sua vida, perque puga ben morir, y alcançar en este mon la gracia, y en laltre la glòria. Amen.

Seguix una molt devòta oració y protestació, pera dirla cada dia davant un Crucifixo ab los genolls en tèrra.

O Jesu Christ crucificat! Ó amor meu y vida de la mia ánima! Cóm puch yo viure Senyor sens tú? Ó desitg del meu còr, y quánt te amaré Senyor ab totes les mies potències? Ó dolçor de la mia ánima! y quánt me mortificaré y moriré per tú? Ó amor dulcissim y suavissim! ab amor me ames tú á mí Senyor, y yo not' ame com á criatura. Ay de mí! que no me sent ferit de lo teu amor dins les mies entranyes! Ó vida dulcíssima de la mia vida! donam gracia y voluntat ardent, pera que yo de tot lo meu còr y entranyes te ame. Ó còr del meu còr, per qué Senyor vixch yo sens tú? Ó amor ardentissim, amor cordialissim! tot Senyor eres amor y dolçura, tot eres benigne y suau. Ó Senyor! per qué vòls que tarde yo tant pera amarte? Per qué Senyor tan amarga mòrt me dones, en no amarte yo, vehente en eixa creu

tan dura y amarga? No crech yo Senyor que mes amarga mòrt hi aja, que ser apartat de la presència de tú. Ó ánima de la mia ánima! y cóm Senyor vixch sens tú? Yo may acabe de mortificarme dels meus apetits y voluntats desordenades, y per çò no te ame de tot lo meu còr, y com tú Senyor manes. Ó Jesu Christ crucificat! doblega la duricia de aquest meu còr malvat, ab la amargura de les tues plagues y penes. Ó amor unich! manam Senyor que yo me avorrixca á mí mateix: perque á tú sòls ame y no á altra còsa fòra de tú. Conech Senyor que ço pòbre de mèrits, y estich nu (*nuhet ó despullat*) de tota bondat. Conechme digne y mereixedor de la pena etèrna: empero redimit per la tua preciosíssima sanch. Ó lo meu Senyor! y si de mí peccador no has misericòrdia, qué será de mí? Ó fònt de virtuts, donam Senyor lo que tú manes, y manam lo que tú vòls. Ó Jesu Christ crucificat, y quim lliurará de la presó de aquest còs, pera que llibèrtament (*ó lliurement*) ame á tú redemptor de tot lo univèrs mon? Ó llum dels meus ulls y riquea dels cèls!

no abastava pròu que tú lo meu Senyor naixqueres en un pesebre, vixqueres sense renda (*renta*), y morires sense llit, empero en la creu: si no que també volgueres soterrarte en una sepoltura y sepulcre foraster? Ó quánt dichós seria yo Senyor si volgueres sepultarte en esta mia ánima, pera que així com tú resucitares al tercer dia pera nunca mes morir; així resucitás ella pera totstemps viure? O Jesu Christ crucificat, tèles de les mies entranyes, y ninetes dels meus ulls, llum del meu còr, y descans de la mia ánima! díguesme Senyor com pogueres acabar ab tú, en que sent tú lo Senyor de la vida, estás mòrt en eixa creu? O bòn Jesus, quánt y quánt mes te dech yo per haverme redimit en l'arbre de aqueixa creu, que no per haverme criat? Díguesme Senyor y benigne cordero: qué es lo que resta en lo teu sacratissim còs que per mí no sia estat aturmentat? Ni qué deixá de fer lo teu inmens amor que per mí nou fes (*feres*)? Quina altra còsa es estada tota la tua sanctíssima vida, si no una passió cruel y prolixa (*ó llarga*)? Quina an-

gustia hiha agut, que al teu còr no aja aplegat? Ni quin turment ya agut, que per totes les parts del teu sagrat còs no sia passat? Per mí Senyor, tingueres llágrimes en los ulls, en les orelles blasphèmies, en la cara gáltades, en lo nas grans pudors, en la boca fèl y vinagre, en les mans y pèus claus, en lo cap espines, y en les tues carns plagues y grans dolors. Qui Senyor si no tú, fores á mitja nit en les matines (*ó matinada*) açotat y ben castigat, á hòra de prima acusat, en la tèrcia atormentat, en la sèxta condempnat, en la nona ya mòrt, en les vespres ungit, y en les completes sepultat (*soterrat*)? O alt mystèri: ó divinal sacrament, amor inmens y charitat infinita! Díguesme Senyor, díguesme, quina charitat tan gran es la que ta vençut: y quin amor tan inmens es el que mas tengut á mí ple de peccats, que sent tú pregat no volgueres abaixar de aqueixe fust (*palo*) que'stás clavat, ni llibertar la tua vida innocent? Y per altra part sense ser pregat, te entregares á la creu pera perdonarme á mí los meus innumerables y lletgs peccats y á tot lo

mon. O resplandor dels angels! O glòria dels benaventurats! qui ço yo per qui tú, ó Senyor, estás en eixa creu tan amarga y dura? Qui ço yo sino un tròs de tèrra y gran peccador, concebit en peccat, nat ab dolor, y criat ab angustia? Flach pera resistir los vicis y pròpies voluntats, inconstant pera les virtuts, y ans fuy (*vaig ser*) mal que no fuy nat. Yo ço, ó lo meu Jesus, yo ço lo Samaritá que deixaren en lo camí los lladres mitg viu: viu en lo enteniment y mòrt en la voluntat: viu en lo còs y mòrt en lo esperit: viu en la mentira y mòrt en la veritat: viu á tot mal y mòrt á tot be: viu finalment pera offendret y mòrt pera servirte. O Jesu Christ clavat en la creu per pura charitat! O Deu te salve, creu preciosa y sagrada, la qual eres clau ab que se ha ubèrt lo cèl; eres tesòr de la Esglesia cathòlica, y estandart de nòstre Redemptor. Eres llas pera lo dimòni y remey del peccat, confusió del infèrn y prèu de tot lo univèrs mon. Eres pòrt dels perduts y guia dels caminants, tutora dels hòrfens y guarda dels humils. O Redemptor de la mia ánima

y prèmi de la mia glòria! díguesme, Senyor, per quém obligares á dos deutes no podént yo pagar y satisfer sòls la hu: es á saber: la vida tua que per mí perderes en la creu: y la vida etèrna que pera mí cobrares? No te recòrdes, lo meu Redemptor, not recòrdes, que sent la mia ánima no mes de una me la donares dos vegades: es á saber: quant en les mies entranyes la criares, y quant ab la tua sanch la redimires? Qué puch yo dòchs lo meu amor presentarte, si no la mòrt que per mí patires en l'arbre de la creu? y qué puch yo offerirte, si no la charitat ab que perderes la vida? lo qual tot te presente ab los genolls per tèrra; y te offerixch ab llágrimes del còr, pera que en lo dia ultim del juhí final sia á tú tot accèpte, y á mí indigne, profitós. Amen.

Digas lo Pare nòstre y Ave María.

Pare nòstre que esteu en los cèls, sanctificat sia lo vòstre nòm: vinga á nosaltres lo vòstre sanct reyne. Faças la vòstra voluntat, així en la tèrra com se fá

en lo cèl: lo nòstre pa de cascun dia donéunoslo Senyor en lo dia de hui: y perdoneunos les nòstres culpes, així com nosaltres perdoném á nòstres deudors. Y no permetiu que nosaltres caiguém en la tentació, ans lliureunos de qualsevòl mal. Amen Jesus.

L'Ave María.

Deu vos salve María, plena sou de gracia, lo Senyor es ab vos. Beneyta sou vos entre totes les dònes; y beneyt lo Fruyt del vòstre ventre Jesus. Sancta María, Mare de Deu, pregueu per nosaltres peccadors, ara, y en la hòra de la nòstra mòrt. Amen Jesus.

Glòria al Pare, al Fill, é al Sanct 'Sperit: així com era en lo principi, é ara é tostemps hi etèrnament. Amen.

Fi del tractadet preliminar de'sta segona part.

COMENÇA

LO ART Y ESPILL

PER AJUDAR Á BEN MORIR,

EN LO INCÈRT DIA Y HÒRA DE LA MÒRT.

ORDENAT SEGONS LO ORDE QUE JESUS SALVADOR NÒSTRE ANANT Á MORIR PER NOSALTRES VOLGUÉ SERVAR (*GUARDAR*), PER DONARNOS LLUM Y EIXEMPLE DE BEN MORIR.

Grahó (ó escaló) *primer.*

Cathòlich y bòn christiá, esteu atent en açò que yous diré. Es còsa certíssima que Deu omnipotent, pare y senyor nòstre clementissim, per divèrsos mòdos y malaltíes com á misatgérs (*portadors de nòves*) de la sua infinita voluntat acostuma á cridar los seus fills á la sua etèrna glòria; y per çò ara com li placia colocarvos en la sua benaventurança etèrna, es estat servit de donar-

vos aquesta present enfermetat, y açò no per altra còsa ni respècte, si no per avisarvos y mostrarvos lo camí general de la mòrt corporal, per lo qual se munta á la glòria de paraís. Mireu, nous desconsoleu, recordeusen de Sent Pau que desijava entrar en aquest camí de la mòrt, per aplegar á viure ab Jesu Christ. Nous altereu, recordantvos quánt preciosa y de gran gòig y estima es davant lo conspècte (*la cara*) de la bondat divina, la mòrt de tots aquells que mòren en verdadera fe y unitat de la sancta mare Esglesia. Consideréu y miréu ara ací ab los vòstres ulls lo vòstre Redemptor Jesus misericordiós, cap y capitá de tots los fèls (*fiels*) christians, que per ningun altre camí si no de la mòrt es pujat al seu eternal Pare. Aquest dònchs es lo general camí per la sabiesa (*sabiduría*) divina constituit á tots los christians: la sua sacratíssima Mare, Mare de misericòrdia: y los gloriosos martirs, confessors y tots los altres, al verdader pòrt de paraís aplegaren per este camí: y no sens causa, perque segons diu lo Sabi: millor es lo dia de la

mòrt que no el de la naixènça. Perque lo dia que naix la persona entra dins la tenebrosa presó y llòch de penes y treballs, y ab grans perills, y subjècte á mil misèries. Lo dia, empero, de la mòrt se dona fi á totes les misèries y penes del mon, y entrém en lo camí de la glòria etèrna, deixant y fent fi al trist y miserable viure del mon. Dònchs ara bòn christiá com á bòn servent y fèl (*fiel*) vasall de Jesu Christ accepteu la mòrt ab molta paciència, y conformeuvos ab la voluntat divina. Digau de'sta manera, Senyor: *fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra:* faças la tua voluntat així en la tèrra com se fa en lo cèl: y així faréu present y sacrifici de la vida vòstra á Jesu Christ, qui per vos clavat en la creu offerí la sua á Deu lo Pare, soplicant ab vives llágrimes, la sua gran misericòrdia, que per mèrits de la sua sagrada mòrt y passió vos dispònga que muygáu com á cathòlich christiá, y ab verdadera fe y unitat de la sancta mare Esglesia, y vulla acceptar aquesta pena y agonía vòstra en remissió de tots vòstres peccats. Posseuse pues en les mans

sues crucificades, miréu com les te ubèrtes pera fer mercés. Llançavos (*entregueuse*) y acomanavos (*encomaneuse*) en les benignísimes y sanctíssimes mans de nòstra Senyora, perque es mare de misericòrdia, y de consolació, advocada dels peccadors que en aquest pas nous deixe de abrigarvos ab lo seu manto de misericòrdia, y que faça y òbre en vos lo que vòstres fòrces obrar no pòden. Y perque la vida vòstra en los braços de Jesu Christ estesos en la creu acabe ab dolor de vòstres peccats, dieuli de'sta manera: *Domine non intres in judicium cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo, omnis vivens.* Feu pues N. * moltes gracies á vòstre Creador com vos dona la mòrt ab disposició y temps pera podervos ajustar y aparellar lo que per ventura en altre temps no porieu (*podrieu*). Y si ara no morieu (*morireu*) podrieu augmentar en matjors peccats, y á perill de

* Ací y en qualsevòl llòch ahon se tròbe esta N. es pòt nomenar al malalt ó malalta per son nòm.

morir de una mòrt sobtada (*repentina*) la qual es molt perillosa. De manera que per temor de pijor, vos havéu de conformar y contentar en lo que Deu fá, y pendre per millor la sua sanctíssima elecció y voluntat: perque haveu de saber que de vos está escrit en lo llibre de sabiesa (*sabiduría*) per lo Sabi: Aquest Deu sel en pòrta, Deu lo vòl, yel trau de aquesta vall de llágrimes, y de aquest mon breu y perillós, y açò perque lo peccat no li mude lo seu bòn prepòsit é intenció. Plaent es á Deu per cèrt la vòstra ánima: y per çò vòl traureus de aquesta vida, que ans se ha de dir mòrt, y portarvos á la vida etèrna, la qual nos pòt haver ni alcançar sense lo pas de la mòrt. Y per çò ara lo meu germá alegrauvos y feu gracies á Deu de la mòrt que es via (*camí*) que us pòrta al paraís, ahon de cara á cara veureu á Deu omnipotent, tres persones y un sòls Deu ab tota la companyía dels sants y santes. O beneyta mòrt queus lleva (*arranca*), yus trau de les misèries y perills de aquest mon, portantvos á la verdadera vida, ahon anireu ara á viure pera

tostemps de gloriosa y segura vida. Dònchs (*y pues*) pera que ab segura confiança confieu com á bòn christiá abraçauos (*abraseuse*) ací ab Jesu Christ: y dels peccats que haveu offés á este Senyor en vòstra juventut, y fins á la present hòra de ara, digauli de'sta manera: *Delicta juventutis meæ, et ignorantias meas Domine ne memineris.* Dels peccats de la mia juventut, y de les mies boveríes no ten recòrdes, perque ho he fet sense malicia, ó sense saber lo quem' fea. (Psalm 24.)

Esteu ab mí N., y hoiu lo que yous diré. Vos creheu y confesseu la sancta fe cathòlica, y tots los articles de'lla, així com ho mana la Esglesia? Protesteu de morir en ella com á cathòlich y fiel christiá? Malehiu totes les heretgíes y supersticions, sèctes y errors reprovades per la Esglesia cathòlica? Alegrauvos (*ó alegreuse*) á morir, perque moriu en la sancta fe cathòlica. Alegrauvos, perque haveu rebut (*recibit*) los sancts sacraments de la Esglesia. Vos pesa com no haveu servit á Jesu Christ tant quant haguereu pogut? Teniu pesar

del mal que fereu, y del be que deixareu de fer? Voldrieu tenir ara sancéra memòria y clara coneixensa de tots vòstres peccats pera confessarlos? Demaneu perdó á Jesu Christ de tots vòstres mals y peccats, confessats y olvidats? Perdoneu de bòn còr á tots aquells queus han fet iujuries? Demaneu perdó á tots aquells que vos haveu enujat? Esteu conforme á la voluntat de Deu sius vòl traure de'sta vida miserable? Dònchs digauli á Jesu Christ: Senyor, faças la vòstra sancta y divina voluntat. *Adoramus te Christe, et benedicimus tibi.* Te adòre de tot còr Redemptor meu Jesu Christ, y te beneix.

Grahó (ó escaló) *segon.*

Considereu aquelles paraules del sagrat Evangèli que 'scriu lo benaventurat Sent March: *Stote ergo parati quia nescitis neque diem neque horam:* Estigau aparellats, perque no sabeu ni lo dia ni la hòra. Per çò molt millor vos ara haveu de estar aparellat y velar so-

bre vos, y no dormir, perque la hòra ya se acòsta, y tantòst (*tan prompte*) tindreu descans: nous altereu, perque com diu Davit: la deuda darrera tots la havem de pagar de qualsevulla (*qualsevòl*) grau, ho condició que sia: perque voleo (*si eu voleu*) veure, mireu ací ab los vòstres ulls á Jesu Christ crucificat en la creu, cap y capitá de tots los fiels christians, criador dels cèls y de la tèrra, el que ha volgut morir una mòrt tan penosa y tan deshonrada, que als lladres se acostumava de dar: y no se ha volgut escusar de morir, y açò per lo amor tan gran quens tingué y ens té. La sua Mare de misericòrdia, vèrge y mare nòstra, tampòch nos va escusar de la mòrt. No foren escusats los apòstols, ni martirs, ni confessors. No se 'scusaren los senyors temporals, perque Salomó y Davit sent Reys moriren: y finalment, ¿qui es lo qui en esta vida viu, que no muyga? ningú. Alegrauvos dònchs que no teniu de que estar trist, perque ara aneu á viure ab Jesu Christ si ab paciència accepteu la mòrt, y si venceu al dimòni ab la fe, y

ab la arma de la constancia. Recordavos (*ó recordeuvos*) tostemps en lo vòstre còr nomenar lo nòm de JESUS: y si lo dimòni hos perturba lo enteniment, nomeneu aquest nòm JESUS, y si alguna còsa hos pòrta al davant de la fe, estau (*estigau*) atent á daçò queus dich: responeuli al dimòni que vos voleu morir y creure lo que creu sancta mare Esglesia. Y si ell vos diu: qué es lo que creu sancta mare Esglesia? Responeuli: Lo que yo crech. Y sius torna á dir: Qué es lo que vos creeu: digauli, lo que creu sancta mare Esglesia, y no ixcau de ací, y tostemps lo nòm de JESUS. O! quánt alegre haurieu de estar, que acabant vòstres dies ara, ya no sereu subjècte á tantes misèries y dolors, com nosaltres que restem (*quedem*) ací pera passar, pero vos ya teniu lo camí cèrt y segur, mediant los mèrits y passió de nòstre Redemptor, ab que vos ab verdadera fe y ab paciència, passeu esta pena, lloant (*ó alabant*) tostemps al Senyor que faça lo que sia servit. ¿Quins pensaments teniu vos ara? Mireu que diu Sent Matheu: que quant sereu en

lo reyne dels cèls que estareu ab Jesu Christ com á fill en la sua taula, així com ho diu molt clar Sent Lluch: que sereu hereu dels richs é ineffables tesòrs de la glòria pera sempre: y pues que esteu ara en aquesta passió y agonía; veleu sobre vos y no dormiu, ni descanseu tostemps dient Jesus, perque podrá ser que quant siau mes avant en esta agonía no tingau disposició de poder pensar en la passió de Jesu Christ. Y pera pelear ab ánimo esforçat contra lo dimòni ab les armes de la fe, mireu que diu Sent Pau, que ningú pòt ser coronat si no aquell que be y valerosament peleará. També Sent Agostí diu: ningú llegítimament batalla, si no aquell que fins al darrer punt, pelea y resta (*ó queda*) vencedor. Y encara que sia bò lo principi y començar, empero sòlament se diu perfèt lo qui acaba aquell be. Dònchs (*y pues*) vos ara, bòn christiá, los principis haveu tengut bòns, haveu rebut (*recibit*) los sacraments de sancta mare Esglesia, y confessau tota la sancta fe cathòlica. ¿Dònchs ara quina temor teniu? Ara es dònchs hòra,

teniu perseverancia ab ferma fe y molta paciència, aixiu haveu de fer si voleu ser dels perfèts, y dels que Jesu Christ vòl peral seu reyne: y perque ara esteu en aquesta agonía y passió, ara mentres Deu es servit de deixarvos la ánima en lo còs, persevereu tostemps ab ánimo esforçat en la boca y en lo còr, recordantvos de aquest Senyor queus ha criat ací hos espera ab molta misericôrdia ab los braços ubèrts pera abraçarvos: ací hos espera ab lo cap inclinat, que es cridarvos: acomaneuvos en los seus braços: llançavos als seus sacratissims pèus, així com la Magdalena, y ab molta devoció y contrició de vòstres peccats, digauli de'sta manera: Senyor Deu meu Jesu Christ criador dels cèls y de la tèrra, yo ton servent y criatura, adòre la tua sacra Magestat, yo crech fermament tot lo que la sancta mare Esglesia confessa y creu: pesam Senyor haver offés á la tua Magestat, demanet misericôrdia ab verdader còr de tots los meus peccats confessats y olvidats, y desde lo dia que ço nat fins la hôra de ara: y pesam Senyor com yo no tinch tanta do-

lor y contrició dels meus peccats com yo voldria: empero Senyor tots los meus treballs pasats y presents, tot sia per lo teu amor, y en remisió de mos peccats. Adòrete Senyor y beneixcte, que per la tua sancta creu has remut (*redimit*) á mí peccador y á tot lo mon.

Grahó (ó escaló) *tercer.*

Mireu que diu Jesu Christ: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me.* Que's dir: Qui vòl vindre darrere de mí, quim vòl seguir, negues á sí mateix, y prenga la creu y seguixcam. Dònchs (*y pues*) mireu lo meu germá, Jesu Christ com vos aconsòla que prengáu la creu, y quel seguixcáu: preniu dònchs aquesta sanctíssima creu, en la qual nòstre Redemptor y mestre per la salut de la redempciò de natura humana, está possat y clavat lo seu preciosissim còs en aquesta dura creu: ahon ací vos ab los vòstres ulls lo veheu, lo cap inclinat ab tanta de amor y humilitat, esperant que acabeu de passar esta pena y agonía. Be-

neyt y lloat sia lo seu sanctissim nòm, pues es així la sua voluntat. Ara dònchs vòl de vos Jesu Christ la paciència y lo amor, y la constancia en la fe, peleant contra lo mal esperit ab les armes de la fe y de la creu: y tostemps tenir en lo vòstre còr aquest preciosissim nòm de Jesus. Miréu bòn christiá lo queus dich: que si vos voleu alcançar lo tesòr, y anar al aposento de la glòria de paraís, es menester que llanceu (*aparteu*) de vos tot allò que pera alcançarla li sia contrari. Llançau dònchs de vos la mòrt, no li tingau temor, y digau á Jesu Christ com dix (*digué*) Davit: Traheume Senyor la mia ánima de la presó de aquest còs, perque Senyor vaja ahon pera sempre ha de viure. Alceu los ulls del ánima no durmau ara, guardeu (*ó estigau aparellats*) que lo dimòni no dòrm, ans espera ell que os dormau pera que siau enganyats: no podrá lo dimòni enganyarvos en ninguna manera, si vos lo nòm de Jesus lo nomeneu ab verdadera fe y esperança en vòstre còr. Alceu los ulls del ánima, y mireu esta bandera ab la qual haveu de pelear y guanyar la victòria: mireu

y contempleu ací á Jesus crucificat pare de misericòrdia: contempleu ací ab los ulls interiors, que en la creu morí la vida: prengué mòrt y passió lo impassible: estigué lo pa famolench; la aygua tingué set: la medicina enfermá: lo sòl se torná en tenebres: la lluna en sanch: en la creu ixqué la aygua suficient pera llavar nòstres peccats: la creu es clau del cèl, en la qual se dona alegría als trists, y als malalts salut: en la creu se dona lo rescat de nòstra redempció, y als mòrts la vida. De'sta parlava lo benaventurat Sent Pau, dient: la mia alegría, lo meu descans es la creu: allí está lo nòstre be, ací es tròba lo menjar del ánima: á esta ens crida Jesu Christ dientnos: Veniu ab la creu al còll, seguiume en la paciència: ací hos aguarda lo Redemptor Jesus en los braços ubèrts pera rebreus (*recibirnos*), les mans te ubèrtes pera fer mercés, los pèus te clavats perque lo seu plaher es estar ab sos fills, que som nosaltres: mes te ací los pèus sacratissims clavats pera denotar y donarnos á entendre Jesu Christ que així com te ací los pèus juntament

los dos clavats, que així ha de estar la vòstra fe y amor clavat ab Jesu Christ, y nunca apartarvos de la memòria aquest Senyor que ab tanta misericòrdia hos aguarda: no aparteu lo vòstre enteniment y amor de aquest Senyor que ab tanta de amor no se vòl apartar de vos. Vos nous aparteu de la fe, y vòstra voluntat sia conforme á la de Jesu Christ, ell vòl que muygau, vos també, ell es servit que passeu estes fatigues y aquesta agonía y trago de la mòrt, vos també ho accepteu com á còsa profitosa y salvació vòstra. Gran mercé y misericòrdia hos fa Jesu Christ de donarvos esta pena, perque acabantla de passar quant la sua voluntat sia complida, aneu á la sua glòria. Dònchs pensant en la glòria que haveu de poseir, es no res esta pena pera lo descans que haveu de tenir: ya te Jesu Christ la sua pòrta ubèrta per hon havem de entrar, que es la sua preciosa nafra (*ferida*) del costat: ya la te ubèrta, y obriu vos los vòstres ulls de la ánima, contempleu ací, que de'sta pòrta ixqué lo tesòr: dònchs puix (*perque y pues*) es així, ab

molta confiança digauli á Jesu Christ de'sta manera: Deu invisible, Deu incomprensible, Deu en qui es delit (*contentament*) en los angels mirar, haveu mercé de mí peccador, de mí que pequí, de mí que los teus sancts manaments no guardí, de mí que ab lo còr, ab la boca, ab los pèus, ab les mans, ab los ulls, y ab los altres sentits no he deixat de offendre á la tua Magestat, açò segons la tua gran misericòrdia, que es infinita, llevam (*alçam*) Senyor, perdonam Senyor los meus peccats, perque pequí davant los teus ulls moltes vegades, no podentse ninguna còsa amagar, perque tot ho veus Senyor. Donam Senyor arrepentiment de mos peccats, socorram la tua soberana bondat ans que la mia ánima ixca de aquest còs, y de'sta presó, perque no sia condempnada al profundo del infèrn: ajudam Senyor ans que lo fòch del infèrn me creme. O Senyor! tot estich tremolant pensant en aquella espantosa sentència que contra mí has de donar si en peccat mortal yo vinch á morir: per qué si la persona bòna y justa apenes se salva, yo cele-

rat é inich peccador que faré? Qué respondré quant lo examen de ma vida vindrá en juhí? Ó quánt he offés yo á mon Deu y creador cada vegada que he trencat los seus sancts manaments: lo que yo Senyor et prometí, nou he guardat, ans torní als peccats, dels quals de la tua ma alcancí perdó: en la mia vida á molts he donat mal eixemple: y la mia vida es estada causa que molts peccaren contra tú: empero Senyor molt matjor es la tua gran misericòrdia, que quants peccats se han fets en lo mon ni se pòden fer: Si tú Senyor me deixes asòles ahon iré? Si tú Senyor me desampares quim amparará? Si tú Senyor nom òus quim oyrá? Qui Senyor si no tú pòt donarme gracia? Qui Senyor si no tú pòt mos peccats perdonarme? Qui Senyor si no tú de mal que yo ço pòts ferme bò, y de inich (*mal*) just? Vinch dònchs Senyor als teus pèus com á ovella perduda, á tú que eres lo bòn pastor: vinch Senyor com á malalt que estich á tú que eres lo verdader metge sapientissim, pera quem cures de les offenses y peccats que yo contra la tua reverenda Ma-

gestat he comés. Vinch Senyor com á deixeble (*discipul*) á tú que eres mestre verdader y via pera quem amostres lo verdader camí, hi me guardes del poder del dimòni que nom puga llevar del enteniment lo nòm de Jesus, que yo molt adòre. Vinch Senyor com á criatura á tú que eres lo criador y redemptor de tota humana natura: dònchs lo meu Senyor, lo meu pare, sòl de justicia, hòume Senyor, nom desampares: hòu Senyor á aquesta ovella perduda: yo Senyor confesse la mia error; conech la culpa mia; donam esfòrç Senyor que les fòrces se men van; donam Senyor á sentir lo arrepentiment de tots los meus peccats, així com ho donares á sentir á la Magdalena y á María Egypcíaca, y á Sent Pere, y á molts infinits altres. Tant quant yo puch Senyor, y ab còr pur y net, te adòre, estant possat en la creu, coronat de espines; yo te pregue Senyor ab tota fe y esperança, que la tua sancta creu me delliure del esperit maligne. Adòrete Senyor Jesu Christ en la creu nafrat (*ferit*), la tua sancta y sagrada boca ab fèl y vinagre; yo te pregue

Senyor que les tues sanctes plagues sien remey á la mia ánima. Ó Senyor Jesu Christ yot pregue per aquella amargura que sufrires per mí peccador, quant la tua sancta ánima ixqué del teu sacratissim còs, que atges mercé de mí, y de la mia ánima, quant del meu còs eixirá. Ó Senyor y Deu meu, per lo amor tan gran quens mostrares quant te encarnares, y dins la puríssima Senyora, Mare tua y advocada nòstra, te anonadares, ages pietat de mí: hòume Senyor per aquells sagrats braços que estengueres en la creu pera que correguesem á tú. Hòume Senyor per aquella preciosa corona de espines que lo teu sagrat cap passá, pera que á nosaltres nos coronasses de glòria en lo teu reyne. Hòume Senyor per aquells crudelissims açòts que lo teu còs sacratissim rebé (*recibí*), y encén Senyor la mia ánima de charitat, pera que no cerque (*busque*) si no á tú, que eres la vida, lo descans, y la glòria perdurable. Adòrete Senyor y beneixcte, que per la tua sancta creu has redimit á mí peccador y á tot lo mon.

Grahó (ó escaló) *quart.*

En que penseu ara N. si ab los ulls corporals no podeu veure ací á Jesus crucificat, contempleulo ab los ulls del ánima, perque ell vos ha de salvar, ell vos vòl rebre, ell vos acullirá en lo seu reyne, ell vos rebrá ab molta misericòrdia: ya te ubèrta la pòrta del seu costat sacratissim, per la qual haveu de entrar: dònchs no desmayeu, nous altereu, nous torbeu, no tingau temor, que mes podreu vos en nomenar lo dolç nòm de Jesus, que tots los dimònis ab sos enganys y fòrces. Dònchs molt be será que per quant Jesu Christ nòstre Deu y redemptor morí en la creu per vos y per tots, ací está la sua figura semblant á aquell: y estant Jesu Christ clavat en la creu nos acomaná á tots nosaltres á la sua Mare sanctíssima, dientnos Jesu Christ á tots nosaltres: Veus ahí la mia Mare; y á la sua Mare dix (*digué*): Veus ahí vòstros fills. Quines paraules son estes de tant de amor! mireu com se pòt açò romançar, dient: Aneu los meus fills

á la mia Mare molt amada, y mostreuli les vòstres plagues del ánima, y la Mare mostrará al seu Fill estes vòstres necesitats: y lo Fill les presentará al Pare: y lo Pare vehent al Fill tan plagat, no li negará la gracia, y el Fill no la negará á la sua Mare, y la Mare, que es medianera entre Deu Jesu Christ y los peccadors, no la negará á vos la gracia, puix lahi demaneu, y per havérlahi de demanar ab molta fe y esperança, ab molta humilitat y còr contrit digauli de'sta manera: Ó Vèrge molt sancta, y esperança molt cèrta mia, y de tots los que en vos esperen: ó Vèrge sens mácula, y advocada mia, yous suplique ab llágrimes de còr (encara que peccador) que en aquella hòra tan terrible y espantosa de la mòrt, per la qual los meus ulls serán tancats, que la llum de aquest mon no podrán veure; y la mia llengua no tindrá fòrces pera alabarvos y demanarvos mercés y socorro. Lo meu còr flach de cada part tindrá combat, y torment y tot tremolant per la visió molt terrible y espantosa dels dimònis. Y tots los officis dels meus membres cessarán

y tremolarán. Y la mia ánima debaix de les gotes de la suor de la mòrt, ab gran fòrça yhaurá batalla. Dònchs Reyna de misericòrdia, y de consolació, advocada tostemps dels peccadors, teniu per be Senyora mia piadosa, mireu ab quanta agonía vos ho demane queus recordeu de mí de ara en avant, y pera sellavos (*entonces*) en aquella hòra tan terrible, me vullgau socorrer, y cobrirme ab lo mantell (*manto*) de vòstra misericòrdia: y vullgau rebre la mia ánima quant sia fòra y arrancada del meu còs, morint yo ab la verdadera fe del vòstre Fill preciós Jesus: y vulláu estar ab lo vòstre adjutòri pròp de la vòstra guarda y amparo, ahon rebau la mia ánima y la presenteu davant lo molt alt acatament de la Sanctíssima Trinitat, ahon mereixca pera sempre per intercessió vòstra la glòria etèrna. Amen Jesus. *Adòrete Senyor y beneixcte* &c.

Grahó (ó escaló) *cinqué.*

Mireu que diu Jesu Christ per la sua boca sagrada: *Exemplum dedi vobis, ut*

quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis. Y com sia còsa cèrta (segons doctrina de Sent Gregòri) que lo eixercici y plática de la vida y mòrt de Jesu Christ, es eixemple nòstre pera ben viure y morir, dient ell mateix per Sent Joan: Eixemple he donat á vosaltres, que del mòdo que yo he fet feu vosaltres. Per tant, vos com â bòn christiá, constituit en la hòra de la mòrt, guiantvos la fe y esperança y charitat; imitaréu devòtament lo eixercici y práctica que Jesus salvador nòstre, per vos y per nosaltres volgué servar en la sua mòrt. Y primerament guiat de fe protestareu dient de'sta manera: Si vos lo meu Seyor, tenint per cèrt que la vòstra sancta ánima, per especial privilègi de amor ab tota rectitut y perfecció de sentiments, havia de sostenir tristicia fins al darrer pas de la mòrt, per donar á mí y á tots los altres eixemple de providència en lo principi de la acerbíssima passió vòstra de part de la humanitat vòstra; volguereu protestar á Deu vòstron Pare dient: Pare Etèrn, *si vis transfer á me calicem istum veruntamen*

non mea sed tua voluntas fiat. Per çò yo ara acostantse lo pas de la mia mòrt, ahon pedrán algun tant les fòrces del meu entendre, y augmentarán los combats y lluja del dimòni, perque los enganys y malicies del esperit maligne nom torben; desde ara yo protèste y vull morir en la sancta fe cathòlica, y lo nòm de Jesus me valga per tostemps, yo protèste á vos Senyor crucificat en la creu, ara per tostemps, dient de'sta manera: Senyor immens y Deu meu, yo crech fermament, ab còr pur y net, y dreta intenció, y de boca plenament confesse tota la sancta fe cathòlica, y com á verdader christiá vull morir en los articles de la fe, llançant (*arrancant*) y abominant de mí totes les heretgíes y errors y supersticions que la cathòlica Esglesia detèsta y repròba, alegrantmo de morir en la fe christiana, y en la unitat y companyía de vòstra sancta Esglesia, penedintme (*arrepentintme*) de tots los meus peccats, havent (*ó tenint*) en mí gran dolor per haverlos comés, principalment perque son en offensa de la Magestat, amor y bondat vòstra, y con-

tra orde de justicia vòstra. Desitge Senyor per lo semblant lo meu còr y pensament ser illuminat: per çò recordantme de les tantes offenses contra la Magestat vòstra fetes puga fer especial penitència de'lles, ajudantme vos Senyor per los mèrits de vòstra mòrt y passió. Y si per ventura per illusió ó temptació del malvat dimòni yo desviara de la fe sancta ó de la mia penitència, protèste Senyor ara pera sellavos (*entonces*), y per tostemps, davant la vòstra sanctíssima Magestat, y davant la gloriosa María Mare vòstra y advocada de tots los que la reclamen, davant los Angels y tots los Sants y Sanctes de paraís, que en aquesta sancta y perfècta fe, y en verdadera penitència, vull humilment estar y morir, renunciant al esperit maligne: y no vull consentir á ninguna tentació del dimòni, ans lo meu Senyor Jesu Christ me pròstre als vòstres sanctissims pèus de soberana bondat y clemència: confesse la mia insuficiència y falta de enteniment: y sense lo vòstre adjutòri (*ajuda*) y gracia yo no podria tenir tanta fe, ni arrepentiment dels meus pec-

cats com seria menester: ni menys podria aturar (*ó aquietarme*) en perfecció ni estament de gracia; y per çò eternal Pare, vos qui sou la fònt de tota bondat, yo recorrech (*ó acudixc*) fragil criatura vòstra, suplicantvos carament que ab tot yo fermament crega y tinga arrepentiment y dolor dels meus peccats: empero Senyor la vòstra gracia vinga sobre mí en lo espantós pas de la mòrt: la vòstra misericòrdia Senyor suplixca á la mia flaquea: prevalga (*ó prevaleixca*) la vòstra clemència Senyor al meu pòch saber, pues que sens vos Senyor ningú pòt saber ni abastar (*ó aparellarse*) á vos: ajudaume lo meu Senyor, perque yo millor ajudarme puga. *Te adòre Senyor y te beneixch* &c.

Grahó (ó escaló) *sisé.*

En lo present eixercici de la mòrt, acompanyat de fe, perque pugáu resistir y llançar (*tirar*) de vos lo mal esperit, preneu ara per arma pròpia esta semblança de la vera creu que Jesu Christ anant á morir per nosaltres y ab

molta pena y agonía portá sobre les sues espatles sacratíssimes: y açò fareu de la mateixa manera y mòdo que ell vos convida dient: Qui vòl aprés de mí per lo camí de la mòrt venir á la glòria perdurable, negues á sí mateix, y prenga la sua creu y seguixcam. Dònchs ara llançáu (*arranquéu*) de vos qualsevòl manera de tentació y mal pensament, perque no destorbe lo vòstre ben morir: y senyaladament haveu de llançar (*apartar*) de vos la tristicia de la mòrt, conformant la voluntat vòstra á la ordenació divina: y alégraos perque ohiu nòves de la mòrt, per quant es camí pera la vida etèrna: y així prenéu aquesta creu cridant á Jesu Christ crucificat: *Domine, adjuva me.* Senyor, ajudam: nom desampares. Per esta creu fonch la salut y medicina dels nòstres peccats y malaltíes. De ací brolla la sanch que llava les nòstres taques. En aquesta fonch lo tesòr celestial, que fa richs los pòbres peccadors: en aquesta fonch lo rescat, ó prèu de la nòstra redempció. Teniu dònchs fermament la vòstra vista y memòria ací en esta creu: y haveu de

saber que nòstre Redemptor no vingué á cridar los justs, si no los peccadors: per los peccadors fon ell clavat en esta creu. Y així podeu vos ara considerar, que per vòstres peccats y delictes está ací Jesu Christ en la creu pera delliurarvos de la etèrna mòrt; y pera donarvos vida gloriosa. Miréu dònchs ab quanta humilitat te lo cap sagrat inclinat cridantvos que prengáu dels mèrits de la sua passió sanctíssima. Miréu quens convida de la sua preciosa sanch y carn, pera saciaros complidament á vos y á tots los penitents de gracies y mèrits. Contempléu ací, y mireulo quánt malt tractat está, escarnít y burlát, açotát y coronát de espines: la sua sacratíssima persona tan affligida y açotada ab sis mil siscents y setanta sis açòts, y ab tanta paciència rebuts (*ó acceptats*). Y açò perque consideréu, que lo mateix amor que'l convida á morir per vos, de present lo convidá á perdonar lliberalment vòstres injuries, tostemps que vos ab ferma fe y esperança en lo vòstre còr, li demanaréu misericòrdia á Jesu Christ. Les sues preciosíssimes espatles ha clavat en la

creu, perque no cregáu que nòstre Senyor vos vòl girar la sua affable cara. Lo seu costat sacratissim ha ubèrt, perque vejau la pòrta, per la qual los peccadors convertits entren en lo reyne de misericòrdia. Les sues mans beneytes per vos foradades, perque sien lliberals en donarvos dons y gracies infinites. Los preciosos pèus ha clavat en la dura creu pera que cregáu que fugir, ni apartarse de vos la sua misericòrdia no consenta (*ó consentix*). Dònchs vos ara pera que imiteu açô, claveu ab lo clau dels pèus lo vòstre còr per ferma esperança y perseverancia: y ab lo clau de la ma dreta, vòstra ferma fe: y ab lo clau de la ma esquèrra tota vòstra confiança, perque així clavat ab Jesu Christ siau fet participant de la sua mòrt y passió. Y per çò ara humillantvos als seus pèus ab ferma fe y esperança, y ab molt amor contempléu ací aquestes cinch precioses y sagrades nafres, que son cinch fònts tostemps manants, y que llancen aygua de misericòrdia pera llavar y purificar les taques dels peccats nòstres. Dònchs digáu de'sta manera: *Jesu filii Davit mi-*

serere mei. Ó 'Sperit Sanct, tercera persona en Trinitat, y de tots los penitents consolador, ab ferma esperança humilment suplique en vulláu aconsolar inflamant la mia ánima en amor de aquell que es amor infinit: placiat dònchs á tú Deu eternal Pare igual ab lo Fill y ab lo 'Sperit Sanct, tres persones y un sòls Deu, vullgáu acceptar aquesta mia pregaria, y nom vullgáu Senyor jutgar segons yo ço peccador per molts peccats comesos contra vòstra Magestat, dels quals ara me acuse ser gran peccador, per no ser acusat davant lo vòstre jubí: yo men penit (*á mí em pesa*) perque son contra los vòstres precèptes y manaments, y per no ser condempnat, dich la mia gran culpa, demanant la vòstra infinita misericòrdia: y ab ferma esperança acomane en les vòstres sagrades mans la mia ánima, la qual es estada remuda (*ó redimida*) ab la preciosa sanch de Jesus crucificat, qui ab lo Pare viu y reyna en unitat del Sanct 'Sperit, tostemps Deu verdader y de infinita misericòrdia. *Te adòr, ó Jesu Christ* &c.

Grahó (ó escaló) *seté.*

Ohiu y mireu que diu Jesu Christ per la sua boca sanctíssima: *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.* Benaventurats son los que son purs y nets de còr, perque los tals veurán á Deu: per çò en lo vòstre còr no tingáu alguna rancor, ni impaciència, ni tibieça en la fe: ni penséu que Jesu Christ nous perdonará, ans vos espera ací ab molt amor y misericòrdia. Dònchs que es així, vòstra memòria, vòstra voluntat, vòstron enteniment, vòstra pena y vòstra ánima, ab molta paciència y humilitat acomanavos (*ó acomaneuse*) y llançavos (*ó postreuse*) ací als pèus de Jesu Christ confiant en la sua gran misericòrdia y divina bondat; perque encara que nohy agués altre matjor peccador en lo mon que vos, y ara nous recordassen (*ó feren memòria*) vòstres peccats pera confessarlos, sòlament vos bastaría la vera contrició y dolor de vòstron còr, per mèdi de la fònt de misericòrdia, que es la mòrt y passió de Jesus salvador

nòstre, per la qual fònt los vòstres peccats son perdonats. Y haveu de saber que los peccats per grans é innumerables que sien, no pòden sobrepujar la misericòrdia divina. Es la misericòrdia de Deu una mar sense fondo, sens' fi, y sense terme; de la qual aygua divina, y de pietat, dolça y suau, promptament es comunicada á tots los verdaders penitents, pera netejar les taques dels vicis y peccats passats, confessats y olvidats. Dònchs ab molta fe y humilitat demaneu misericòrdia ací á Jesu Christ en vòstre còr, y Jesu Christ misericordiós vehent la vòstra gran necesitat piadosament vos acceptará ab gran gòig abraçantvos. Mireu ací á Jesu Christ, y no á altra part, que es lo salvador quehus ha de salvar. Y á tots los angels de la gloria celestial, y á tots los Sants y Sanctes, fará celebrar gran solemnitat y alegría, y tot açò perque li sou fill: dònchs digauli vos de'sta manera: Pare de misericòrdia, yo he peccat gravíssimament, no ço digne de nomenarme vòstron fill: feume vos Senyor digne com teniu lo poder, que sia yo hu dels

minims servents vòstres. Grans son per cèrt los asseguraments que la bondat divina hos ha donat pera guanyar vènia y perdó de tots vòstres peccats per grans que sien estats. Si considereu los sants Sacraments de sancta mare Esglesia que haveu rebut, per los quals puix que ab verdadera fe y devoció, y penediment (*arrepentiment*) de vòstres peccats los haveu rebut, sens' ducte ningú haveu guanyát y alcançát remissió y perdó de tots vòstres peccats: y açò per la gracia que la bondat infinita vos ha donat. Guardeu, no ducteu en la fe, no desconfieu, no siau semblant á Caím, lo qual havent mòrt á son germá Abèl, dix Caím: que matjor era aquell peccat de matar á son germá Abèl, que no la misericòrdia de Deu: les quals paraules falsíssimes y de pòca fe, feu matjor offensa á Deu que no en matar á son germá: perque sino haguera desconfiat de la misericòrdia divina, confessant lo peccat ab lo dolor y contrició, y demanant misericòrdia á Deu, sense ducte fora perdonat. Dònchs molt mes així mateix peccá Judes en la desesperació,

que no en vendre á Jesu Christ son mestre y Senyor: lo qual peccat promptament li fora perdonat, si de la clemència de Deu no haguera desconfiat. Mireu queus dich: á Deu omnipotent molta offensa li haveu fet ab los vòstres peccats; empero molt mes offensa li farieu á Deu que tant los ponderasseu y els volguesseu y tinguesseu en mes, que no es la sua misericòrdia. Guardeu dònchs bòn christiá de caure en semblant error, ans molt mes estimant la sua gran misericòrdia infinita digauli: ¡Jesu Christ Fill de Deu viu, ages mercé de mí peccador! Així sia.

Grahó (ó escaló) *huité.*

O quánt es abundant la divina pietat y clemència de Deu! y qui podrá contar los grans y molts peccadors que están ara en la glòria de paraís collocats, los quals lliberalment son estats perdonats per la mercé y soberana bondat de Deu! Cèrta còsa es, que de tals peccadors ha fet Jesu Christ secretaris y familiars seus molt acostats á la sua magestat:

perque mireu, Sent Pere, Sent Pau, Sent Matheu, Sent Dimes lo Sant Lladre, Senta Magdalena, y Senta María Egypciaca, y molts altres infinits peccadors, que foren grans peccadors, y ara son molt amats de Jesu Christ en la sua cort celestial. Al gloriós Sent Pere, Deu omnipotent li acomaná les claus de paraís, perque ell, y los que venen aprés de'll, sien inclinats y lliberals en absòldre y perdonar als peccadors, puix que ell fon perdonat per Jesu Christ de les sues offenses. Així mateix lo Sant Lladre, lo qual fon molt gran peccador, y encara quant estava pròp de la sua fi, que yas moria, estava blasfemant, ni de sos peccats nos penedía, ni tampòch creía ni esperava en la misericôrdia divina: empero en un instant y punt ans de espirar, coménçaseli lo cor á endolcir, y penedirse ab molta dolor, y començarse á regoneixer y coneixerse: y perque no sòls basta coneixerse, empero coneixer á Deu; començá á dir lo Sant Lladre ab molta fe y esperança de salvarse, y diuli á Jesu Christ: *Domine, memento mei.* Senyor,

recòrdat de mí quant serás en lo teu reyne. Respongué Jesu Christ misericordiós, comunicantli lo fruyt de la sua mòrt y passió: *Hodie mecum eris in paradiso.* Hui serás ab mí en paraís. ¡Ó gran esperança, fe y alegría pera los peccadors! ¡Ó qué gran benignitat de Jesu Christ, y respòsta de infinita misericòrdia! Dònchs pera que Jesu Christ vos diga á vos lo mateix, imiteu al Sant Lladre, y ab molta fe y esperança queus ha de salvar digauli: *Domine, memento mei, Jesu filii Davit miserere mei: iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum contra me est semper. Miserere ergo mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.* Perque yo Senyor essent servent inutil y pòbre de mèrits, lo matjor remey que yo tinch es recorrer als abundantissims mèrits de la vòstra passió, que es especial refugi de seguritat als peccadors: y per çò Senyor si lo dimòni volent tentarme deya que seria contra justicia que tants peccats com son los meus, sens haver fet peni-

tència no me han de ser perdonats, estich apparellat lo meu Senyor pera defensarme y respòndreli, que la vòstra preciosa mòrt y passió es de tanta virtut y eficacia, que si infinites vegades lo peccador perdonat tornara á peccar, que infinites vegades seria perdonat demanantvos á vos misericòrdia, tenint dolor y contrició dels peccats, perque millor ha satisfet Senyor la vòstra mòrt y passió per los meus peccats, que no yo, encara que tostemps fes penitència en purgatòri. Dònchs Senyor: *Erubescant impii, et deducantur in infernum, muta fiant labia dolosa.* Volént dir: Senyor que los esperits malignes per la vòstra misericòrdia sien confusos y llançats dins lo infèrn, perque ab sos enganys nom torben lo enteniment. Ó Senyor Jesu Christ crucificat ab tanta crueldad, y per lo peccat de la mia supèrbia y vanaglòria! vos Senyor haveu satisfet que del vòstre cap sagrat deixaveu arrancarvos los cabells, sufrint ab tanta humilitat y paciència còlps, canyades y espentes: y aprés comportant queus possasen aqueixa cruelíssima corona de setanta

y dos espines. Ó Redemptor meu! que per lo peccat de la mia maligne enveja haveu satisfet vos Senyor en la vòstra sanctíssima y divinal cara rebent ab molts impropèris de galtades. Així mateix Senyor per satisfer als desordenats plahers de la mia vista, vos Senyor, vos deixareu tapar los vòstres clarissims ulls ab un drap. Yo inich peccador, per la mia llengua innumerables peccats de blasfèmies y juraments, y molts ab mentira, he comés contra vos Senyor, y contra lo meu pròxim. Ó Redemptor meu, quántes divèrses injuries, paraules ocioses y juhins temeraris yo he fet y he dit contra lo meu pròxim! y vos Senyor benigne y mansuet Cordero volent per mí satisfer al celestial Pare vòstre haveu per mí suplicat y pregat. Yo Senyor ab la mia llengua y gola los saborosos y delicats menjars ab molt delit (*ó deleyt*) gustava: y los dijunis y abstinències ab molta fòrça y contra la mia voluntat servava (*guardava*): y moltes vegades sobrat del apetit desordenat de la gola deixava de dejunar: y vos Senyor que sou tota tempranca per

esmenar y suplir les mies faltes molt sovint haveu dejunat, y passát fam y set, y tantes maneres de divèrsos treballs y fatigues sofrireu per mí; y finalment prenguereu per lo dolç y saborós menjar y beure aquella amarga beguda de fèl y vinagre, y açò per purgar les mies antigues malaltíes. Ó Senyor! que per los meus tocaments y males operacions de les mies mans, vos lo meu Senyor haveu comportat per mí soplint los meus defèctes, que les vòstres precioses y sagrades mans estiguen en esta creu tan estretes y lligades, y ab tanta crueldat clavades, les quals pera sempre crech yo fermament que serán ubèrtes y lliberals pera mí y á tots los peccadors penitents. Molt vos he yo offés Senyor en haver tengut mala voluntat y rancor als meus proismes, tenint malicia en lo meu còr: y vos Senyor mansuet y benigne Cordero, ab tanta charitat volguereu que lo vòstre preciós costat ab cruel llançada fos ubèrt, travesant y descubrint tot lo intrinsich del vòstre còr, del qual eixia sanch y aygua, per fer aquell preciós engüent dels

sants sacraments, los quals curen y llaven los peccats de tots los peccadors convertits. Yo fragil peccador, per la fragilitat y flaquea de aquesta miserable carn mia en vanes ociositats y carnals delits he maculada la mia ánima; y vos Senyor per mí tota la vòstra preciosa y delicadíssima persona haveu deixat nafrar en tanta manera que en la vòstra preciosíssima y reverenda persona del cap fins als pèus ningun lloch de sanitat se podia trobar, tan desfigurada y de grans turments estava afligida y aturmentada la vòstra vèrge carn preciosa. Ó salvador del univèrs mon! per los meus passos vans y desordenats moviments, no dirigintlos á la via de salvació, fent lo que yo á vos Senyor era y ço obligat he gravíssimament peccat: y vos Senyor soplint les mies infinites faltes y als meus peccats, no sòls haveu soplit y patit per mí anant tostemps ab los pèus descalços entre pedres y aspredats ab grandissim treball y penes; empero encara tenieu aquella amor tan gran ab los peccadors que en vos confien, mostrant que no voléu fugir ni

girarme les espatles. Dònchs (*per tant*) clementissim Senyor, molt affectadament vos suplique vullgáu clavar per compassió y dolor de vòstra passió la mia ánima ab vòstres dolors y penes. Obriume Senyor la pòrta de la vòstra misericòrdia, que los qui ab fervor y humilitat á vos acudixen, en vos Senyor tròben via y camí: per çò, yo peccador inutil é indigne ab tal confiança estich, tenint en vos ferma fe: y ab amor y charitat encesa, á vos me acomane, y en les vòstres precioses y sagrades mans per mí clavades me clave, y mirant y seguint á vos Senyor, en tal eixercici constituit, segons la humanitat vòstra, ab vives llágrimes y veu esforçada, reclame y cride: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum, redimisti me Domine Deus veritatis.* En les tues mans Senyor acomane lo meu 'sperit, per quant tú Senyor Deu meu de veritat me has redimít. ¡Així ó bòn Jesus sia!

Agonizans dicat ter orationem dominicalem: Pater noster &c. *ó Pare nòstre* &c. *ut supra pagina* 214. *Postea dicat Sacerdos.*

Pater noster. ¿Pare nòstre aveu dit á Jesu Christ? Yo per cèrt no ducte que ell vos deixe de oyr, perque es y vòl que li digau Pare. ¿Y quál es lo pare que no hòu á son fill en tal necessitat y pena com en la que vos ara esteu? Nous desamparará Jesu Christ, perque lo vòstre ser es de Jesu Christ, y sou òbra de les sues mans, la qual essent arruinada y llançada per la culpa del primer pare Adam; empero Jesu Christ vos ha rescatat en lo arbre de la vera creu com á Pare, y per çò vòl que li digau *Pater noster*, Pare nòstre. ¡Ó quin Pare que es aquest, y quánta es la sua bondat! En tot vehem per cèrt ser molt gran; gran en criar lo univèrs mon, sens tenir necessitat; gran en gobernarlo, proveint á tot lo necessari; gran en saber; gran en lo juhí; de manera que vòl Jesu Christ, que encara que li siau estat, y siau peccador, que'l nomeneu Pare. Y nous par (*parega*) que es bòn Pare, pues vos espera ací ab los braços ubèrts ab tanta clemència; y vòl y espera que passeu esta pena y agonía, perque per ella (prenintla ab paciència) siau me-

reixedor de la glòria perdurable, y per los mèrits de la sua passió sanctíssima, permet que li digau Pare: tanta era la vòstra culpa, segons vòstres peccats, que nunca haguereu tengut atreviment pera pareixer davant ell, si de son Fill unigènit no haguereu oyt que li deveu dir Pare. ¡O cóm sou dichós en tenir tal Pare! per cèrt en oyr aquest nòm tota desconfiança cessa, y tot temor se convertix en amor. ¿Dònchs cóm no tindreu vos en Jesu Christ, tot lo vòstre ánimo, essent ell vòstron Pare?

Aci se pòt fer algun descans pera despues proseguir lo Sacerdòt y preguntarli al malalt segons la oportunitat.

N. ¿Qué li dieu mes avant? *¿Qui es in cœlis?* ¿Que estéu en los cèls? O quánt vos deveu alegrar en veure y creure fermament que aquest vòstron Pare teniu en lo cèl, de la qual paraula compreniu que lo vòstre còr y la vòstra ánima no deu mes estar en aquesta vida perillosa, empero haveu de estar tostemps pregant á vòstron Pare queus pòrte allá

ahon ell está, perque en vòstron Pare Jesu Christ está vòstra herència. ¡Ó incomprensible Pare! ell está en lo cèl, perque allí es vehuen mes les sues excellentíssimes òbres, millor habita Jesu Christ en los cèls angèlichs, ahon resplandeix la sua magestat y bellea. Está també en les ánimes dels justs, los quals com á Pare li donen posada en sos còrs. Dònchs voleu saber quánt será tallá vòstra ánima que puga estar ab Jesu Christ? Quant vos hos conformareu ab la sua voluntat en vòstre còr, y li digau de'sta manera: Senyor, pues per la vòstra gran misericòrdia y bondat voleu que yo sent peccador queus tinga y queus nomene Pare, lo qual tinch en los cèls, vos lo meu Pare y Senyor façáu (*ó feu*) de mí lo que siau servit, ajudeume Senyor, perque yo millor ajudarme puga.

Mes avant li pòt dir.

Germá, pensém ara en rumiar aquelles paraules: *Sanctificetur nomen tuum.* Sanctificat sia lo vòstre nòm. Essent nòstre Redemptor Jesu Christ vòstron

Pare, justa còsa es que primer desigéu la sua honra, així com ell té cuidado de esta vòstra agonía y necessitat, sia pues lo seu sanct nòm sanctificat en vos, y la vòstra ánima per virtut del seu sanctissim nòm sia netejada de tots los peccats, perque sia ajuntada y colocada ab Jesu Christ lo nòm de Jesu Christ: es á saber: lo seu *Vèrb* sia confirmat en vos y nosaltres, perque així com en Jesu Christ teniu lo vòstre ser, així tingáu de la sua Magestat la confirmació en gracia: sia lo nòm de Jesu Christ sanctificat en vos, pera que tostemps pugáu seguir y adorar la sua creu sancta. Lo nòm de Jesu Christ sia sanctificat, perque en altre nòm no tingáu vos esperances. Y lo sanct nòm del Pare Etèrn sia sanctificat, pera que siau son fill. Lo nòm de Jesu Christ sia emprentat en la vòstra memòria, entenimment y voluntat, y en la vòstra llengua, y en lo vòstre còr, de tal manera, que altra còsa en vos nos' veja nis' oxga, si no lo nòm de Jesus.

Mes avant pòt seguir lo Sacerdòt dientli.

Germá, ¿li pareix que podém passar á les paraules: *Adveniat regnum tuum*? ¿Vinga á nosaltres lo vòstre sanct reyne? Diu Sent Joan (al capitol tercer de la sua primera Carta) que nosaltres no sòls tenim lo nòm de fills de Deu, si no que hi som per gracia y adopció. Ara pues, ¿qui nos podrá desheretar de lo reyne de Deu, si nosaltres nol volém desmereixer? Com á bòn Pare, ans que nosaltres pensarem en amarlo (anyadix Sent Joan) primer ell nos amá. Reconvingamlo pues, com á fills que som: y si Jesu Christ reyna en tot lo univèrs mon, haveu vos de desijar y demanarli á Jesus que ara hos governe la vòstra ánima, com á Pare, per pietat, y no com á jutge, ab rigor; perque primer es Pare que jutge. Y pues es Pare que nos amá primer que nosaltres lo amarem, demanemli la part que nos tòca del seu reyne. Y ara, com á Pare de misericòrdia y clemència, que salve y

reba (*recibixca*) la vòstra ánima en lo seu reyne, desde este instant, ó quant hòra sia.

Proseguix la oració dominical, dient Jesu Christ á son Pare Etèrn: *Fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra.* Faças la vòstra voluntat així en la tèrra com se fa en lo cèl. Ara pues vos, imitant per lo mateix á Jesu Christ, y seguint lo orde que ell portá anant á morir, vos com á fill de qui vòl que li digáu Pare, os haveu de conformar y unir á la sua sanctíssima voluntat, y digauli en lo vòstre còr: Senyor, la tua voluntat sia cumplida, y no la mia. En açò consistix tot lo vòstre be. Dich que sia feta la sua sanctíssima voluntat y elecció en esta vida del còs que hos resta (*ó queda*) y en la mòrt, y en tots los vòstres pensaments. Sia cumplida la sua voluntat, així en la tèrra com en lo cèl, ahon no hyha qui li faça resistència. Sia feta així en lo vòstre còs terrenal com en lo 'sperit. Sia cumplida la sua voluntat, així en los justs com en los peccadors: així en infèls com en pagáns. Sia feta la sua

voluntat en donarvos aquesta pena y treball. La sua voluntat sia cumplida, puix es servit que de'sta manera acabeu de passar esta pena y agonía. ¡Ó quina paraula esta entre totes les altres que dieu á Jesu Christ! Sia feta Senyor la tua voluntat. Dònchs ara es hòra, ara vòl Jesu Christ ques cumpla la sua voluntat, perque os vòl traure de aquesta vida perillosa, y portarvos al seu reyne: perque com á Pare sen vòl portar á sos fills, als que vòl y quant vòl. Ara á vos hos crida y hos vòl, y per çò vos hos haveu de alegrar y conformar ab la sua voluntat, obeintlo pues ho vòl, y es la sua voluntat esta.

Germá, ¿li voleu ya dir á Jesu Christ: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*? ¿Lo nòstre pa de cascun dia donéunoslo Senyor en lo dia de hui? Pues be; ara germá vos donará Jesu Christ aquell pa suavissim de la sua glòria etèrna. Vos no voleu res de pa material pera el còs, si no pera la ánima. ¡Ó dichós y benaventurat? vos accepteu ará la mòrt ab paciència, pera que allá en

la benaventurança ab Jesu Christ proveu y gusteu de aquell pa tan dolç y suavissim, així com bo diu Jesu Christ per la sua boca sagrada: *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi.* Yo ço pa viu y verdader que del cèl ha devallat. *Qui manducat meam carnem:* qui menjara de aquest pa de vida: *vivet in æternum*, viurá tostemps ab mí. Ó quant vos deveu alegrar y regocijarvos, puix se hos guarda tant descans y glòria, y tan de prest (*pronte*) sereu fòra de aquesta miserable y trista vida; anireu ara vos y alcançareu de la glòria perdurable. Allá en la cort celestial vos esperen los Sants: allá hos aguarden tots los que han passat per aquest camí de la mòrt corporal, morint ab verdadera fe, esperança y unitat de sancta mare Esglesia, y ab molta confiança y sofriment de paciència.

Diu mes avant: *Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus detoribus nostris.* Perdonam Senyor tots los meus peccats, que yo perdone de molt bòn còr á tots aquells que á mí me

han injuriat. Gran es per cèrt la llibera-litat del Pare Etèrn: ¿y nous par (*pareix*) que es veritat queus dona á vos ara po-der pera perdonar les offenses é injuries als altres, per hon vos alcançáu perdó de les vòstres? Y com, quina offensa se pòt fer contra vos que vos tostemps sou estat peccador? Ans si totes les criatu-res se armassen contra vos no podrien encara vengar les offenses y peccats abominables que vos haveu fet á Jesu Christ. Perque Jesu Christ sent Pare verdader nohus haveu conformat com á fill, segons teniu lo Pare: empero en açò es mòstra Jesu Christ ser infinit, pues tan llargament vos perdona tots vòstres peccats. Jesu Christ nòstre Re-demptor vòl ser cridat Pare de pecca-dors, y per ser Pare se obliga á prove-hir de tot lo que es menester á sos fills. Lo enemich, que es lo dimòni, no deixa-rá ara de venir ab sos enganys: dònchs pera que pugau resistir á les tentacions, y que Jesu Christ per la sua misericòr-dia nous deixe caure en la tentació, per çò digau d'esta manera concluint ab la sancta oració: *Et ne nos inducas in ten-*

tationem. Sed libera nos á malo. Amen Jesus. Y no permitiu que nosaltres cayguem en la tentació. Ans delliureunos de tot mal. Amen Jesus. Pues que tal Pare teniu, que es nòstre Redemptor Jesu Christ, ell vos lliurará de les tentacions y poder del dimòni. Guardauos, no desconfieu, perque lo dimòni no espera altra còsa: ans per molta agonía y treball y passió que passeu tostemps en lo vòstre còr, demanant misericòrdia y lo nòm de Jesus. D'esta manera vos fareu fugir los dimònis, y vencreu (*vencerèu*) la batalla ab lo adjutòri divinal, y així guanyaréu aquella corona de glòria perdurable, la qual han guanyat y guanyarán tots los que be pelearán. Dònchs ab confiança y còr contrit adoreu ací á vòstre Creador. *Adoramus te Christe et benedicimus tibi; quia per sanctam crucem tuam redimisti mundum.*

Grahó (ó escaló) *nové.*

Esteu atent bòn christiá en açò que yohus diré: Eleveu ara lo vòstre enteni-

ment, y penseu en aquest Senyor queus ha de salvar, que ab tanta de amor y clemència hos espera. Dònchs pera que aquesta pena y agonía que vos ara passeu juntament ab illusions y temptacions del dimòni, nohus torben ni destorben lo camí de la vòstra salvació: penseu en la passió de Jesu Christ, y contempleu ab quanta benignitat y paciència volgué rebre quant li escopien en la sua sancta cara aquelles infernals boques. Com volgué sufrir açòts aquest Senyor Jesu Christ, en lo qual nòm los seus sants servents açòten ab poderosa virtut los dimònis. Com está coronat de espines nòstre Redemptor, lo que als seus martirs, y los que mòren ab verdadera fe y paciència los corona ab flòrs pera sempre. Mireu com está ferit Jesu Christ Deu y hòme verdader en la sua cara sanctíssima de galtades, lo qual dona la palma de la victòria als vencedors. Mireulo com está despullat lo nòstre Redemptor en la creu de laròba terrena, lo qui ab ròbes de immortalitat ha vestit y vist los sants. Com té la sua boca sacratíssima amarga de fèl y vinagre, lo qui

ens dona á nosaltres lo pa dels cèls, y ens dona lo calcer (*caliç*) de la salut. Aquest Senyor tan innocent; aquest Senyor tan just y es la mateixa innocència, y la mateixa justicia; está contat ab los lladres. Y essent la veritat etèrna, fon acusat ab falsos testimònis. Y sent aquest Senyor lo jutge del mon, fonch jutgat dels mals, y tostemps la sua sanctíssima paraula callant fins á rebre la mòrt y muntar en la creu. Era tan gran la crueldat veure á Jesu Christ en la creu tan mal tractat, que lo sòl per no veure tan gran crueldat amagá la sua llum. Ó misericordiós Senyor, que ni vos parlareu, nius movieu, ni en lo mateix transit y agonía de la mòrt no volguereu descubrir la glòria de la vòstra Magestat, ans fins á la fi continuament sofrireu aquella tan llarga pena, y tot pera deixarnos eixemple de perfècta paciència. Y aprés de tot açò, si aquells mateixos carnicers del vòstre còs sacratissim se hagueren volgut convertir á penitència, en aquell mateix punt y hòra los aguereu rebut y abraçat vos Senyor sens tancar á ningú les pòrtes de la vòstra

Esglesia: quant mes á vos que tostemps li demaneu misericòrdia vos rebrá ab molta clemència. Dònchs ¿quina còsa pòt ser de matjor benignitat y paciència que esta? que la sanch de Jesu Christ dona vida als convertits, y la aguera donada als mateixos que llançaren (*ó derramaren*) la sua sanch, si se agueren convertit y penedit (*ó arrepentit*). Es tanta y tal la paciència de nòstre Redemptor Jesus, que si tal y tanta no fora, no tinguera hui á Sent Pau la Esglesia, y á molts altres que foren enemichs de Jesu Christ. Ó gran misericòrdia y benignitat de Senyor que voleu estar en la creu ab tant vitupèri y ab tantes plagues, tot nafrat, tot escopit, y ab tanta deshonra, sent vos Senyor lo *Vèrb* divinal del Pare Etèrn: sent sabiduría etèrna y virtut infinita: sent summa bondat y benaventurança cumplida: sent glòria verdadera y fònt de tota la gentilea. Mireu y pues vos bòn christiá com sòls per salvar la vòstra ánima está ací en la creu la llum del mon: está lligada la virtut, y presa la innocència, escarnida la sabiduría, y

vituperada la honra : atormentada la glòria, y plena de llágrimes y dolors la fònt clara de tota la gentilea (*hermosura*). Alábenvos Senyor, dònchs los cèls y la tèrra y tot lo que en ells es, pues voleu oyr lo clamor y petició de aquest pòbre fill y servent vòstre, y no menyspreau (*desprecieu*) los sospirs y gemechs de aquesta vòstra ovella encarcelada, pues volguereu vos ser pres y lligat, pera deslligar â aquest servent vòstre del poder del dimòni, y lligarlo ab lo vòstre amor, per hon mereixca per los vòstres mèrits possehir la corona de la benaventurança etèrna. *Adoramus te Christe et benedicimus tibi* &c.

Grahó (ó escaló) *dehé.*

No dormiu ara N., que no es hòra de dormir, si no de vetlar sobre vos, y recordeuvos dels açòts que Jesu Christ rebé en la sua persona sacratíssima. Vehent lo jutge Pilat que no podia aplacar la furia de aquells tan cruels enemichs, determiná de fer en Jesu Christ un tan famós castich que bastara pera satisfer á

la rabia de aquells tan cruels còrs, pera que contents dels açòts y castich que li faria donar, deixasen ya de volerlo matar del tot. Aquest es hu dels grans y maravillosos mystèris que ya agut en lo mon. Ó benigne y mansuet Cordero Jesu Christ! ¿y qui may pensá que havien de dar açòts en les espatles de Deu? Castich era aquest de esclaus y de lladres, y tan abatut que mes nos' pòt pensar. Ó gran mystèri y còsa de pensar y sentir dins la ánima, que lo Senyor dels cèls, lo creador del mon, la glòria dels angels, la sabiduría etèrna, lo poder y glòria de Deu viu, havia de ser castigat ab açòts ab tanta crueldat: es de creure verdaderament que tots los còrs dels angels estigueren mirant á Jesu Christ com lo açotaven. Y estaven com atònits y espantats mirant aquella maravella tant de espantar. Y estant adorantlo y reconeixent la benignitat de aquella divina bondat que á ells sels descubría. Contempleu vos ara lo meu germá, ab los ulls de la vòstra ánima: y si podreu llançar (*tirar*) sòls una llágrima, penetrará los cèls. Si be contem-

pleu, sentiu y penseu açò que yous diré: com volgueren aquells carnicers y villans despullar al nostre Redemptor Jesus les sues vestidures ab tanta inhumanitat. Jesu Christ se deixá despullar de'lls ab tanta humilitat sens' obrir la sua sanctíssima boca, ni respongué paraula á tantes descortesíes com en la sua presència li deyen: lligárenlo de mans y pèus á una coluna, pera que així poguessen millor açotarlo. Estant lo nòstre Redemptor lligat al pilar á sòles lo Senyor dels angels entre tanta crueldat de gent sens' tenir de la part sua ni padrins, ni valedors que tornassen ni fessen res per ell, ni tampòch hi havia ulls que tinguessen compassió de'll. Començárenlo de açotar ab tanta crueldat y sens' misericòrdia y pietat, descarregant los açòts y disciplines sobre aquelles delicatíssimes carns, y donantli açòts sobre açòts, may parant fins esqueixarli (*ó escoriarli*) la pell, y rebentá tot en sanch, corrent la sanch per totes les parts del còs. De tal manera tractaren y despedaçaren aquell sanctissim còs, de tal manera lo carregaren de açòts, y

tot lo sembraren de plagues, que tenia perduda la figura de qui era, y encara apenes pareixia hòme, tenint sobre les sues espatles y en tota la sua reverendíssima persona passats de cinch mil y siscents açòts. Ó alegría dels angels, vos estau ara ací Senyor en figura del figurat, y de aquell que es glòria dels benaventuráts, y de tal manera haveu volgut vos Senyor ser tant mal tractat sent vos espill de la innocència : clar está Senyor que no foren los vòstres peccats, que no podieu peccar, sino los nòstres. *Adoramus te Christe* &c. *ut supra.*

Grahó (ó escaló) *once.*

¿Queus penseu N. que son les plagues de Jesu Christ, si no unes boques celestials, que ara totes os prediquen amor y misericòrdia, pera que vos confieu y ameu á Deu? Beneyt sia lo seu sanctissim nòm de aquesta passió y agonía queus dona. ¿Queus penseu qui portá á Jesu Christ dels cèls á la tèrra, sino pur amor? ¿Qui'l abaixá del sí del Pare Etèrn al ventre virginal de la Mare, y

es vestí de la nòstra immortalitat, y es feu participant de les nòstres misèries, sino lo 'Sperit Sanct que es amor? ¿Qui finalment lo portá fins posarse en la creu, y estar del cap fins als pèus tan mal aparellat, les mans clavades, lo costat partit, lo còs tot desconjuntat y ple de sanch, los sentits torbats, los morros sechs, les venes buydes de sanch, la llengua amarga, y tot finalment despedaçat; qui dònchs pogué fer tal estrago com aquest, sino lo amor que Jesu Christ nos te? ¡Ó amor gran! amor graciós, amor tal qual convenia á les entranyes y á la divina bondat! Dònchs vos, que esta agonía y turment que passeu, perque així Jesu Christ es servit, ¿cóm no creureu, queus ama y vòl, pues per vos y nosaltres está en la creu? En aquest Senyor haveu de confiar y esperar, teniuvos per dichós y rich pues teniu al mateix Deu per amich y per Pare. Gran maravella es esta que tingau vos de vòstra part un tan rich y poderós Senyor, lo qual nous desamparará nihus deixará tenint vos ferma fe y confiança en la sua gran misericòrdia:

y perseverant mentres teniu la ánima en lo còs, tenint molta paciència de la pena quehus dona; mireu que diu Sent Bernat: que ab aquell está irat Deu que sent peccador nol castiga. Y perque vos sou estat y sou peccador, per çò Jesu Christ vos castiga ara donantvos esta pena que passeu ara: y açò perque os vòl be, y pera lo seu reyne. Pues espereu tan gran grau de glòria, quanta será la pena, paciència, fe y constancia que tindreu, adoreu ací les nafres de nòstre Redemptor Jesus. *Adoramus te Christe* &c.

Grahó (ó escaló) *dotce.*

¿En qué penseu ara N.? mireu ací á Jesu Christ salvador del mon, travesat lo seu sagrat cap ab la corona de espines. ¿Quin còr no rebenta, per dur que sia, de veure així á Jesu Christ tan mal tractat, y aparellat? ¡Ó dulcissim Salvador del mon! quisvulla (*qualsevòl*) que òbra (*òbriga*) los ulls y hos mira en aquesta creu tan dolorós, ¿cóm se li deuria partir lo còr per mitg de dolor,

vehent aquest delicadíssim sagrat cap, del qual tremòlen los angels, y los cèls, estar trespassat ab cruels espines? Mireulo com está escopit, y abofetejat aquest divinal rostro, y los ulls cegos de la sanch, y no sòls de la sanch tanta que llançá (*ó derramá*) per los açòts que li donaren, empero volgué que ab espines cruels li travessasen lo cap. ¡Ó paciència de benigne Senyor, tot per salvar les ánimes! Dònchs quanta rahó teniu vos de tenir molta paciència en aquesta pena y amargura que sentiu. Ó Redemptor de tota humana natura! ¿Y si sòlament la mòrt de vòstra Magestat bastava pera redimirnos, pera qué Senyor feyeu tants ensags (*ensayos*)? ¿Pera qué tantes invencions y maneres de vitupèris? ¿Qui may ha oyt ni va llegir tal manera de corona y tal llinatge de torments? ¿De quines entranyes ixqué aquesta nòva invenció al mon que de tal manera deshonrara á un hòme, que no sòlament lo atormentara, empero que restás (*quedara*) deshonrat? Tots los vitupèris y passions de Jesu Christ no eren necessaries pera'l nòstre remey, perque

bastava sòls derramar una gota de la sua sanch: empero miréu, eren convenientíssimes pera que ell nos declarás (*ó declarara*) lo gran amor quens te: y també pera llançarnos (*arrancarnos*) cadenes de perpètua obligació. Dònchs mirau vos, com sou obligat á satisfer y passar per hon primer ha passat lo nòstre Redemptor Jesus. Mireu ací la sua figura en semblança (*ó semejança*) del figurat. Mireu la disposició de la sua gentilea (*hermosura*) y la mesura (*ó modèstia*) dels seus ulls: la dolçura de les sues sanctíssimes paraules: la sua autoritat: la sua benignitat, y digne de tanta veneració y obediència en seguirlo. Com fon humil ab sos deixebles (*discipuls*): tan mansuet ab sos enemichs: tan gran ab los supèrbos, tan suau ab los humils; y finalment tan misericordiós pera tots. Qui pòt dir, quánt es estat tostemps en sofrir, tan manso y benigne! Quánt sabi en lo respòndre: quánt piadós en lo jutgar: quánt misericordiós en lo rebre als peccadors: y quánt llarch y lliberal en perdonar. Dònchs bòn christiá, ¿de qué esteu pensatiu, de qué ha-

veu de estar temerós ni trist, si no molt alegre y conforme á la voluntat de Deu? Claveu ací los vòstres ulls del ánima, y mireu aquesta horrible diadèma de la corona de'spines, y aquestos ulls mortals, y aquesta cara tan mòrta y tota borrada de sanch y sullada (*bruta*) de les escopinyades que li llançaren (*tiraren*) en la cara. Mireulo y contempleulo dins y de fòra lo còr, atravessat de dolors, y lo còs ple de plagues: desamparat de sos deixebles (*disipuls*), perseguit dels juèus: escarnit y menyspreat de tots, acusat injustament, y desemparat de tota favor humana. ¡Ó resplandor de la glòria del Pare Etèrn! ¿y quius ha tan mal tractat? ¿Ó espill sense mácula de la magestat de Deu, y quius ha tot plagat? No altra còsa si no los peccats nòstres. ¿Dònchs bòn christiá, per qué penseu vos que volgué Jesu Christ morir ací en la creu? per donarvos á vos ara la vida perdurable, quant siau fòra de'sta miserable. ¿Per qué penseu que prengué la nòstra carn y fragilitat Jesu Christ? Per donaros á vos ara lo seu 'sperit, y que muygau en la sua gracia: de manera que

totes les penes de Jesu Christ son ara tesòrs y riquehes vòstres. La corona de nòstre Redemptor Jesus ara os honra, pues vos coronará de vida etèrna. Los açòts de Jesu Christ son ara remey á les vòstres culpes. Les dolors de nòstre Redemptor os regalen á vos ara, perque pensant en elles no sentau, ni tingau en res les vòstres. La fèl y vinagre que Jesus rebé tan amarga, vos sustenta á vos ara gustant la sua sanctíssima passió. Les plagues de aquest Senyor y salvador nòstre, vos sanarán ara les vostres. La sua sanch preciosa, vos fará ara rich de glòria: y finalment, lo amor de Christo redemptor nòstre vos embriagará ara de tal manera, que no seguireu sino la sua elecció y voluntat fins estar davant de la sua Magestat quant ell sia servit. ¿Dònchs qui será lo malaventurat, y tan desdichat que en aquest Senyor no confia ni espera? ¿Qui no tindrá compassió de Jesu Christ? ¡Ó lo meu germá! mireu queus dich: ahon ya amor ya dolor, ara es veurá si teniu lo amor en Deu en tenir dolor de vòstres peccats: ara es veurá si teniu amor á Deu, si teniu do-

lor de detenirvos en esta vida miserable. Ara es veurá si teniu amor á Deu, si teniu dolor y compassió de la mòrt de vòstron Pare Jesu Christ. Ara es coneixerá si teniu amor á Deu, si teniu dolor dels peccats que cometereu, y del be que deixareu de fer, y voleu morir per lo seu amor, acceptant la mòrt ab paciència. Ara es veurá finalment si teniu amor á Deu, si teniu dolor, com no teniu tanta dolor ni contrició com vos voldrieu, y si teniu ganes de amar á Jesu Christ conformantvos ab la sua voluntat. Mireu quant es lo amor que Jesu Christ vos te, que lo fòch del vòstre amor y lo gavinet de la divina justicia han possat al Fill de Deu ací en la creu. Lo amor que Jesu Christ vos te, li deixá queus perdonás: y la justicia, li desijá queus castigás com á peccador. De manera, que pera que vos restasseu perdonat y los peccats fossen castigats, volgué lo Pare Etèrn donar mèdi que morís Jesu Christ en creu per vos, perque vos muygáu ara ab molta paciència per ell. Ó lo meu germá, si poguesseu un pòch sosegarvos, y ab molta fervor pen-

sasseu y contemplasseu los passos de la passió sacratíssima, quanta consolació y descans rebrieu y sentirieu. Penseu dònchs quant nòstre Redemptor anant á la montanya del calvari á morir, sent lo Rey dels Angels, anava caminant ab la creu al còll tan pesada pas á pas, tremolantli los genolls, los quals tantes vegades havia tengut en tèrra estant en lòrt fent oració, inclinant lo seu sacratissim còs, tenint los ulls mesurats, la cara plena de sanch, y ab aquella garlanda de setanta y dos espines, travessat lo seu cap sacratissim, y ab aquells tan vergonyosos clamors y crides que cridaven contra ell portantlo á crucificar. Alceu y obriu ara los vòstres ulls interiors del ánima y contempleu aquest pas ara: y es que vehent tot açò la sua Mare sacratíssima de nòstre Redemptor, qué penseu que sentirien les sues castíssimes entranyes, y tot açò es sòls per salvaros y donarvos la vida perdurable. Digauli pues ara á nòstra Senyora: Ó Senyora dels angels, reyna del cèl, pòrta de paraís, advocada de tots los christians peccadors, y de tot lo univèrs mon,

refugi dels peccadors, salut dels justs, alegría dels angels, y de tots los sants benaventurats, mestra de les virtuts, espill sense mácula, titol de castitat, pacientíssima Senyora, y summa de tota perfecció, Senyora mia, advocada mia, y de tots los que en vos esperen y reclamen. Digaume Senyora mia misericordiosa, ¿pera qué dura tant la mia vida? ¿Cóm puch viure ni voldré viure yo, vehent lo vòstre Fill mòrt en esta creu per mí? En les vòstres preciosíssimes mans me acomane, nom desamparéu, ajudeume Senyora, perque les fòrces se men van, y perque yo millor ajudarme puga. *Adoramus te Christe* &c.

Grahó (ó escaló) *tretce.*

Gran benefici es per cèrt, que lo Rey perdone al lladre los açòts que mereix, empero que lo mateix Rey y Senyor los vulla rebre en les sues espatles, açò es una gran maravella y de espantar per ser tan gran benefici que no pòt ser matjor. Alceu dònchs los vòstres ulls ací á daquesta creu, y mireu totes estes

nafres y açòts, ple de plagues y dolors que ha passat ací lo Senyor de la Magestat: perque cada una destes plagues es un benefici per sí, y molt gran benefici. Mireu aquest innocentissim còs tot corrent sanch, sembrat de tantes plagues y açòts, y rebentant la sanch per tantes parts. Mireu aquest sagrat cap caygut de flaquea damunt lo muscle. Mireu aquesta divina cara, en la qual desitgen mirar los angels, com está desfigurada y abofetejada. Mireula be esta sancta cara; mireula be, y contempleula ab los ulls del ánima, que esta sancta cara era tant deleytosa pera'ls ulls dels que la miraven, com ha perdut tota la flòr de la sua gentilea (*hermosura*). Mireu aquesta sancta y sagrada boca tan amarga de la fèl y vinagre. En fi, que per hon se vulla que'l mireu trobaréu que noyha en ell còsa sana, sino que dels pèus fins al cap está cubèrt de plagues. Aquesta front clara que era, y aquestos ulls que eren mes gentils que lo sòl, están ya mortals y cegos ab la presència de la mòrt. Aquestes orelles que oíen los cantars del cèl,

están plenes de blasfèmies de peccadors. Aquestos braços tan ben formats y tan llarchs, que abraçaren tot lo poder del mon, están ara desconjuntats y llançats (*ó tirats*) en esta creu. Aquestes mans sagrades que criaren los cèls, y may feren mal á ningú, están ara ací clavades y desgarrades ab claus tan durs. Aquestos sagrats pèus que nunca anaren per lo camí dels peccadors, están ací ara ab tanta ignominia trespassats ab lo clau: y sobre tot açò, mireu aquest llit ahon dòrm, y ahon está gitat aquest espòs celestial, quánt estret y quánt dur que es, y encara no te ab que inclinar lo seu sacratissim cap. ¡Ó cap de òr coronat de espines, cóm esteu per lo nòstre amor tan fatigat! ¡Ó còs sanct, del 'Sperit Sanct concebút, cóm esteu per lo amor quens teniu tan plagat y tan mal tractat! ¡Ó dolça y amorosa plaga del costat, cóm esteu tan ubèrta! ¡Ó creu tan rigurosa y quin fruyt teniu tan preciós! ¡Benaventurat lo quet pòt gustar! Ó cruels claus deixeu aquestos pèus y mans de aquest Senyor innocent, y veniu al còr de aquest que

ya sen vòl passar de aquesta vida miserable á la altra de glòria perdurable, y feriulo de tal manera, que així com teniu los dos pèus de Jesu Christ clavats en esta creu tan junts la hu ab laltre, que així estiga lo seu amor unit, ab lo qui está en esta creu clavat. Ó ineffable bondat! ¡Ó misericordiós Senyor! ¡Ó amor nunca pensat! ¡Ó incomprensible charitat! ¡Ó Senyor! ¿y qué es lo que haveu vist ab aquest servent vòstre, ni quins servicis vos ha fet, ni ab quines òbres vos te obligat, pera que vos muntasseu en creu á redimirlo y á passar tan cruels turments? Ó maravellosa lliberalitat que sens' tenir ni haver de nòstra part ningun mèrit, haveu volgut per sòla la vòstra gracia y misericòrdia remediarnos per esta via: digauli vos dònchs ara ací á vòstre Creador de'sta manera: O clementissim y dulcissim Senyor, ¿qué es lo que ya en mí que yous poguera pagar tan gran benefici? Encara que yo Senyor tingués totes les vides dels fills de Adám, y tots los treballs y malaltíes que son, foren y serán; tot açò seria no res pera pagarvos lo

menor dels treballs que vos haveu passat per mí. O Senyor, misericòrdia hos demane hy la vòstra gracia també pera quem salve. Yous demane Senyor, encara que indigne peccador, per les entranyes de la vòstra inmensa charitat, que així vulláu ferir lo meu còr ab les vòstres ferides: així embriaguéu la mia ánima ab la vòstra sanch, que ahon se vullga que yom gire, ara ans de morir, que tostemps vos mire, y queus veja crucificat ab los braços ubèrts, pera que yo no pèrda la esperança y nom aja de dampnar (*ó condenar*), si no que tostemps Senyor estiga crucificat ab vos, y tota esta pena y agonía que yo Senyor passe, encara que no ab tanta paciència com vos lo meu Senyor me doneu eixemple, empero vos la vullau (*ó vullgau*) acceptar en remissió de tots los meus peccats. No permetáu Senyor, pues yo tant vos còste fins á muntar en la creu per mí, que yom pèrda, nou permeta la vòstra gran misericòrdia y clemència, si no que la vòstra mòrt y passió, y los vòstres mèrits, suplixquen als meus defèctes y grans peccats, per

hon yo reste (*quede*) perdonat; y pues vos Senyor ho voleu que yo muyga, y passe esta pena, sia feta la vòstra voluntat. O Senyor meu crucificat, ab quina cara puch yo pareixer en vòstra presència, essent yo estat offensa vòstra tantes vegades: empero cèrt Senyor y redemptor meu, que si no fora tanta la vòstra bondat y clemència, humilitat y paciència: y si no foreu tan misericordiós benigne, no tinguera yo tant gosar y atreviment de demanarvos perdó y misericòrdia: empero Senyor, pues consentireu també ser abraçat y besat del traydor Judes queus vené: y perdonareu als queus crucificaren: yo so hu de aquells queus han crucificat, y per çò Senyor sia yo dels perdonats per la vòstra clemència. O lo meu Senyor y Salvador, yo moltes vegades vos he besat en lo sant sacrament, y he mostrat ab gestos y senyals y paraules que era del número dels vòstres deixebles (*discipuls*): y aprés vos he venut, rompent la fe que yous devia, y peccant aprés de tants beneficis rebuts tornantvos á crucificar. Yo Senyor so lo qui ab la

mia ingratitut vos vatg lligar les mans, les quals á mí amorosament me havien curat. Yo Senyor vos llancí (*tirí*) la còrda al còll quant vatg menysprear la gracia que en lo batisme rebí (*recibí*). Yo Senyor vos peguí de galtades, quant blasfemí y jurí lo vòstre sanctissim nòm. Ó Senyor y Redemptor meu, y qué será de mí acabantse ara la mia vida! Vos pregareu á vòstron Pare Etèrn per los queus crucificaren, escusantlos per la ignorancia, perque no sabien lo ques feyen: empero yo Senyor no pequí per falta de saber, y per çò Senyor tinch temor. Vos Senyor perdonareu al lladre y li donareu paraís, empero yo no tinch tal contrició com ell tingué en aquell punt y hòra. Vos Senyor acomanareu vòstra Mare al vòstre deixeble (*discipul*) Sent Joan; empero yo Senyor á qui dech ser acomanat, essent yo tan porfiat peccador? Vos deixareu Senyor los vòstres vestits als soldats, y lo vòstre còs á Nicodemus; empero á mí Senyor nom podeu deixar per justicia altra còsa sino lo infèrn. Empero Senyor, abracem yo ab la vòstra creu y miseri-

còrdia que sobrepuja á quants peccats se han fet en lo mon ni se pòden fer. *Adoramus te Christe* &c.

Grahó (ó escaló) *catorce.*

O Redemptor de tot lo univèrs mon: ¿y cóm pogué acabar ab sí mateix que essent ell lo Senyor de la vida estiga sentenciat y mòrt en esta creu? ¿Quina lley ho consent, ni quina rahó ho permet? Ó lo meu germá, y quánt y quánt mes li devéu vos á Jesu Christ per haveros redemit ací en lo arbre de la vera creu, que no per haveros criat: perque al temps queus va criar nous doná sino á vos mateix: empero lo dia queus redimí, no sòls vos doná á vos mateix, empero volgué Jesu Christ donarse á vos. Donaus Christo á vos mateix que estaveu apartat de'll per la culpa, y Jesu Christ se hos doná á vos quant vos haveu reconciliat ab ell per la gracia. De manera, que Jesu Christ vos ha fet á vos germá per naturalea, y ara os fa també participant en la sua glòria etèrna. Ó quánt mes li devéu á nòstre Redemp-

tor per haveros redimit ab la sua sanch preciosa, que no per haveros criat ab les sues mans! perque al temps queus criá hos feu de no res: empero al temps del redimiros empleá tota la sua faena: es á saber: tota la sua sanch que tenia en lo seu còs, y la sua vida ab que vivia. Grans gracies li haveu de fer á Jesu Christ, y molt haveu de passar per lo seu amor, mes perque hos ha redimit, que no perque hos ha criat: perque en criar totes les còses no tardá mes de sèt dies, y en redimiros á vos tardá trenta y tres anys. ¡O quánt be quels acabá Jesu Christ estos trenta y tres anys, quánt ben suats, y quánt ben treballats foren per vos! ¡O glòria de Hierusalém! ¡O alegría de Israel! ¿Digaume bòn christiá, que resta (*ó queda*) en lo seu sagrat còs que per vos no sia estat aturmentat? ¿Ni qué deixá de fer lo seu immens amor que per vos nou fes? Nous penséu vos que la passió de nòstre Redemptor Jesus, la començá en l'òrt quant fonch pres, ó en la columna quant fonch açotat, perque primer sabé Jesu Christ quina còsa era passar tur-

ments, que no de començar á naixer: perque en aquell punt que prengué carn humana, se li representaren allí tots los turments de'sta vida. De manera que juntament naixia y penava. ¿Quina altra còsa fonch la sua vida sanctíssima sino una passió cruel y prolixa (*ó llarga*)? ¿Qué no ha passat, y qué no ha sufrit lo nòstre Redemptor, pues que en tots los seus anys fonch tan fatigat de totes les gents y perseguit? Y en totes les parts del seu còs sanctissim fonch aturmentat, y en totes les sues òbres contradit. ¿Quina angustia hy hagué que al seu còs no aplegara? Ni quins turmens hy agut que per ell no agen passat. En los seus ulls divèrses vegades hy agué llágrimes plorant: en les sues orelles oynt blasfèmies: en la sua cara galtades: en la sua boca fèl y vinagre: les sues mans clavades, y ab los pèus clavats: en lo cap espines; y tota la sua reverendíssima persona plena de plagues: per ninguna part passava que no passás fatigues. En lo pesebre quant naixqué passá pobrea: en lo desèrt batalla: en Egypte destèrro: en lo temple resistèn-

cia: en los camins gran cansament: en l'òrt suor: y finalment, en la creu mòrt. Qué mes voleu queus diga bòn christiá, si no que així com de dia predicava Jesu Christ en lo temple, y denit orava en lo desèrt, així de dia li contradien lo que deya, y denit lo cercaven (*buscaven*) per hon anava. Desde que Jesu Christ naixqué fins que morí, no hy agué momento en que no aprofitás, ni agué hòra en que no mereixquera. ¿Y lo que Jesu Christ mereixia, y los treballs y fatigues que passava, pera quiu passava, y per quiu passava, sino pera vos y per vos? Dònchs (*y perque*) pues sou heréu dels mèrits de Jesu Christ, queu siáu ara també en los seus treballs, imitantlo vos ara en esta pena vòstra y agonía de la mòrt, pues es lley divina y humana, que qui sen pòrta la herència, pòrte també ab ell mateix la cárrega. ¿Qui si no Jesu Christ fon á matines á mitja nit castigat: á hòra de prima acusat: y á tèrcia aturmentat: y en la sexta condenat: y á hòra de nona ya mòrt: á hòra de vespres ungit: y á les completes sepultat? Qué mes voleu queus diga, si no

que sent ell lo jutge fon jutgat: sent rey fon escarnit: sent sacerdòt tot aturmentat: sent innocent fon condenat; y sent lo mes just de tots los justs está mòrt en esta creu. ¡O alt mystèri! O divinal sacrament, que així com per bòns y mals volgué morir, així los amichs y los enemichs li ajuden á passar los treballs. Passá Jesu Christ treball y pena en les dònes que'l ploraven quant lo portaven á crucificar. Passá treball en los infèls que'l acusaven, y en lo lladre que'l blasfemava: y en lo pòble que'l acusava: y en Longinos que'l allansejava: y en la trista de la sua Mare que'l llamentava. ¿Per qué penseu que Jesu Christ volgué que li pegaren la llançada en lo costat, y lligats los pèus, y foradades les mans? No per atre, si no per donaros á vos medicina del peccat original, y remey peral mortal. ¡O amor inmens y charitat infinita: resplandor dels angels y glòria dels benaventurats! ¿Y quins demèrits ha trobat Jesu Christ en la sua sanctíssima vida, pera que no aja volgut lliberarla de deixar de morir? ¿Y quins mè-

rits ha trobat en vos pera que de tal manera se aja lo Fill de Deu arrullat y determinat á morir per vos? ¿Cóm qui sou vos, perque Jesu Christ aja de sufrir tantes penes fins aplegar á morir ací en la creu per vos? ¿Sou vos per ventura si no una criatura de no res? ¿Concebut en peccat, nat en dolor, criat ab angustia, flach pera les bònes òbres, inconstant pera les virtuts, y ans foreu mal que no nat? Dònchs penseu qui es lo que reb la mòrt ab tants turments, y per quiu passa, y ahon ho passa, y com ho passa, lo qual si tot ho contempleu y penseu, y ho sentiu, no sòls restareu (*quedareu*) eriçat, y tendréu en pòch les vòstres penes, empero restareu atònit y espantat si be ho penseu. Lo qui patix les penes y la mòrt, es vòstron Deu y criador; per qui ho patix es per vos: lo que ell patix es la mòrt tan ignominiosa. ¿Ahon ho patix? en la creu: ¿y cóm ho patix? ab purissim amor queus te: lo amor tan gran que Jesu Christ vos te no pòt ser matjor: y en tanta manera fon tal lo amor, que li feu pendre carn humana en sa pròpia vo-

luntat, y morir en creu de pura charitat. ¡O Deu vos salve, creu preciosa, digna de ser adorada! Creu beneyta y sagrada, en la qual sellavos fonch la mòrt mòrta, quant lo Senyor de la mòrt, que es Jesu Christ, perdé así la vida. ¡O creu sanctíssima y de vida! qui sino la sanch ab que fon banyada y tenyida: y qui sino lo còs sacratissim de que fon adornada, feu y causá que així com en ans li solien possar als lladres en les espatles la creu, se pòssen ara tots los christians en lo front? Qui es aquesta creu sagrada, si no la clau ab que se hes ubèrt lo cèl, y se hes ubèrt lo tesòr que estava amagat? Es lo estandart de Jesu Christ, y llaç pera lo dimòni, remey del peccat, y confusió del infèrn, y lo prèu de tot lo mon. Quina altra còsa es la creu preciosa en que Jesu Christ te possades les sues espatles, sino pòrt dels perduts, muralla dels fiels christians, camí de tots los que caminen á la glòria, com ara vos, tudora dels hòrfens, y guarda dels humils, escòla de savieça, y philosophía dels ignorants. ¡O creu sagrada ensangren-

tada ab la sanch del Cordero immaculat! Mireu queus dich bòn christiá, á dos deutes vos te á vos Jesu Christ obligat. Lo primer, la vida sua que per vos ha possat. Lo segon, la vida etèrna que per vos ha cobrat. Essent la vòstra ánima no mes de una, Jesu Christ vos la ha donada dos vegades. La una quant la criá en les vòstres entranyes. La'ltra, quant ab la sua preciosa sanch vos la redimí. ¿Dònchs qué li podeu vos ara presentar á Jesu Christ per lo tant que li deveu, si no de lo que ell está enamorat, que es la vòstra ánima, pues que per salvarla está ací en lo arbre de la vera creu: y no lay podeu donar ni presentar sense morir primer per lo seu amor? Si Jesu Christ vos ha criat sense que vos lo hi demanareu: si ell vos ha fet christiá sense vos meréixero: si ell vos ha redimit sense vos pregarloy: si ell tostemps, y fins la hòra de ara ha esperat, y hos espera á que li demaneu misericòrdia, de qué haveu de estar temoriçat, ni torbaros, ni estar desconsolat? Mireu que ab los grans peccadors com vos é yo, ha de guanyar Jesu Christ

honra, així com la guanyá ab lo Sant Lladre, y ab la Magdalena, ab Sent Pau, y ab altres molts que foren grans peccadors. Cèrt que es molt de ponderar, que la mòrt de Jesu Christ, Fill del Etèrn Pare, no mana Deu omnipotent que la plorás ningú, si no sòlament lo phopheta Hieremíes, perque era sant y virtuós; y açò pera donaros lo Pare Etèrn á entendre que los alts mystèris de la passió sanctíssima del Fill de Deu nols dona á gustar y sentir si no á qui ell vòl, y es servit que la plòren. O cóm seria benaventurat lo vòstre còr si sentis la passió y amor de Jesu Christ, empero tota esta pena y treball gran que passeu sia en recompensa de les llágrimes que per los vòstres peccats havieu de plorar; la qual pena se hos convertirá en consolació divina. Qué penséu que volia dir lo propheta quant dix (*digué*): *O mors ero mors tua?* Si no que en lo arbre de la creu, la creu llevaria á Christo la vida: y Jesu Christ á la creu llevaria la vida, y la privaria de la potència. ¡O mòrt gloriosa y mòrt benaventurada, qui nunca tal pensara, ni

qui tal imaginara! es á saber: ¿que una mòrt havia de acabar altra mòrt? No abastava pròu que en la agonía de quant estava Jesu Christ en l'òrt que suava sanch de pura angustia, si no que també en la agonía de quant estava en la creu volgué donar la ánima al Etèrn Pare? Anava sellavos (*per aquell temps*) la mòrt molt rabiosa cercant (*buscant*) rastre de la ánima sacratíssima, la qual tenia Jesu Christ en la sua boca, esperant lo punt de la hòra darrera, no pera haverla de lliurar á la mòrt, si no pera donarla y offerirla á son Pare Etèrn. La mòrt no tenia que veure ab Jesu Christ, sent ell lo Senyor de la mòrt. Lo que la mòrt pogué fer allí fonch apartar y desagermanar la ánima del còs, y no mes, si no pera tres dies de espay: que cèrt de lo demés així es. Restá essent Deu infinit, quant se restá mòrt: així com ho era en ans essent viu. Diu Sent Bernat, que encara que al punt del morir se li alterava â Jesu Christ tot lo seu còs, no per çò deixava de dar sospirs y gemechs per los peccadors, y per los peccats: perque en la matjor agonía de

la mòrt nunca li faltaren fòrces pera pregar, ni charitat pera perdonar. O ineffable artífice, y companyía ineffable qual es la de Deu humanat, y qual es la de Jesu Christ. Quánt esfòrç feu nòstre Redemptor en lo ultim pas de la sua passió, pues havia de restar mòrt pera redimiros á vos y á tots, y perque lo peccat sia acabat, y vos ara remediat. Alegrauvos que los cèls están ya ubèrts, y lo dimòni resta ya vençút. ¡O Pare Etèrn! ¡O Deu infinit! recordauvos de aquest vòstre Fill en aquest pas tan trist, tan penós y tan estret, per la vòstra gran misericòrdia. ¿Digaume qué matjor amor ni qué igual charitat podia ser hui en lo mon que plorar lo Fill de Deu ací en la creu per vos, perque vos hos alegreu ara? Ya deurieu dònchs lo meu germá tenir empaig de viure mes, ni detenirvos en esta vida essent ya, y vehent ací en la creu mòrt al que dona la vida. Mireu queus dich, per la mòrt y passió gran que en la creu ha passat Jesu Christ, pregauli en lo vòstre còr, que pues que juntament ab ell nous morireu arrancantse de les vòstres carns

la ánima, que ell permeta dònchs per sa misericòrdia que se arranque de les vòstres entranyes la culpa: y en recompensa de esta pena que rebéu, vulla Jesu Christ suplir, perque mes satisfará nòstre Redemptor davant son Pare Etèrn un suor, ó una injuria, que de vos mil anys de purgatòri. Empero mireu queus dich, vos voleu no sentir tant aquesta pena y basca, penséu en lo galardó y ganancia y corona de glòria que tindreu: que si aquesta agonía vos espanta per lo que en vos sentiu, mireu que lo fruyt del arbre de la vera creu ací hos está convidant y esperant ab mes amor que no vos passeu dolor. Ara eixireu lo meu germá de aquest mon fet martyr de Jesu Christ, y ab lo nòm de servent de Deu. Mireu queus convé molt lo esforçarvos á estar molt ferm en la fe, y tenir gran sufriment de paciència, pues que en açò hos va tant, que es la salvació de la vòstra ánima: no durmiu ara: Judes, lo malaventurat, estigué velant tota la nit contra Jesu Christ: ¿y vos no velareu una hòra ara per lo seu amor, y per la vòstra salvació? ¡O còsa

tan dolorosa, y de pensar, ser mòrt lo Fill de Deu en la creu! Esteu atent y reposauvos (*ó preveniuse*). ¿Quál dels angels ó archangels pogué deixar de plorar ahon contra tota orde de naturalea, Deu inmortal está com á hòme desnú (*despullat*) y mortal? Diu Sent Agostí benaventurat: nous espanteu quels angels feren y tingueren sentiment: perque així com fonch posible morir Deu quant á la carn y humanitat que rebé de verdader hòme, així fonch també possible que los angels bòns plorassen y es dolguessen de la mòrt y passió de nòstre Redemptor, prenint los angels còssos formats en l'ayre pera plorar y fer gran llanto. Desque (*ó desde que*) lo mon es mon nunca tal se es vist, ni nunca tal sa oyt: es á saber: que entre les reliquies que la Esglesia te per molt estimada, es la fèl, una de les mes precioses, perque sense aquella fèl amarga, ni vos podieu ser redimit, ni lo dimòni seria vençút. ¿Quius penseu vos que es la fèl que la Esglesia te y guarda per ser tan gran tesòr, sino la passió amarga que passá Jesu Christ ací en

la creu? Esta es la mes rica jòya per hon les ánimes son salvades: este es lo maná que abaixá dels cèls: aquest es lo mes alt tesòr que te la Esglesia cathòlica. ¡O mòrt y passió benaventurada, la que Jesu Christ ha deixat â la sua Esglesia cathòlica! perque sis volguè morir, y morí, era per donaros ara á vos vida de glòria perpètua. Y si Jesu Christ se doná pena á sí mateix, fon per donaros á vos corona de glòria. Si pera nòstre Redemptor fonch fèl la sua passió: ara es mèl pera vos açò que passeu, en comparació de la sua amargura: de manera, que en acabant la vida Christo, la vòstra ánima resta redimida. Diu Sent Pau benaventurat estes paraules. *Quod ex ipso, et in ipso, et per ipsum sunt omnia.* Es á saber: que de Jesu Christ, y per Jesu Christ, y en Jesu Christ, están totes les còses. Empero, son sis les que tenen de'lles la preminència entre totes elles, que son estes: la essència, la potència, la sabiduría, la carn humana, la paciència, y la clemència. De'stes sis excellències y gracies, les tres de'lles en la passió del

Fill de Deu nôstre Redemptor tostemps estigueren dormint: y les altres tres tostemps despèrtes velant. Dormí en la creu la sua pura y divina essència, pues no volgué mostrarse en la creu ser verdader Deu: perque si ell de tot en tot se mostrara ser verdader Deu y no hòme, nunca ell en la creu poguera morir. Dormí també en la sua passió la sua alta y etèrna sabiduría, no volent respòndre paraula á ninguna injuria per mes mala y gravíssima que li fos dita. Deixás Jesu Christ fer de sí mateix lo que una ovella es deixa fer de sí mateixa en la carnicería: perque si Christo, Fill de Deu, volguera mostrar davant de Herôdes y Pilat una centella del seu saber, nunca los juèus foren bastants pera matarlo. Dormí també en la passió de Christo la sua incomparable potència, no volent pendre de ningú dels seus enemichs vengança: perque si ell volguera usar, no per mes de un sòls momento, los infèrns se hagueren ubèrt y á tots vius sels tragara: aquestes son les tres potències que en la creu ab Jesu Christ dormiren. Les altres tres que en Jesu

Christ vellaren, foren estes: Vellá y no dormí en la passió de Jesu Christ la sua molt tèndra y delicatíssima carn, la qual en la creu no tingué un momento de descans, ni cesá en la sua sagrada persona un sòls punt de torment. ¿Cóm era posible que no vetlás Jesu Christ en la creu, pues no restá (*quedá*) en lo seu sagrat còs ninguna vena que no fos dessagnada, ni carn que no fos escorchada y aturmentada? Vellá y no dormí en la passió de nòstre Redemptor la sua incomparable paciència, la qual nunca ell perdé, ni de sí mateix la apartá, pues nunca als seus enemichs digué paraula injuriosa, ni nunca els mostrá la cara ayrada. Vellá també y no dormí en la passió sagrada de Jesu Christ la sua bondat divina, la qual bondat y divina clemència mostrava Jesu Christ quant als seus enemichs perdonava, y per ells pregava. ¡O bondat inmensa, y pietat nunca oyda la del Fill de Deu Jesus salvador del mon! Perque possat cas que totes les tres virtuts que primer hos he dit se possaren en la creu á dormir; empero nunca deixá la gran clemència

de Jesu Christ de vellar: perque miréu queus dich, mes facil còsa es y seria, deixar lo sòl de illuminar, que deixar Jesu Christ de perdonar. Dònchs miréu, cóm en Jesu Christ nòstre Redemptor, estes tres potències se despertaren, y quánt se despertaren, y perque's despertaren. Despertás la sua incomparable essència, quant cridá en la creu ab una veu molt terrible al temps de arrancárseli la ánima: y de aquí es, que com atònit y espantat aquell gran Centurió dix (*digué*) á Jesu Christ: *Verè Filius Dei erat iste.* Verdaderament tú eres Fill de Deu. Despertás també, en Christo salvador del mon, la sua alta sabiduría en la creu quant dix les sèt paraules en la darrera hòra. Despertá Jesu Christ en la creu la sua incomparable potència quant al sòl feu amagar, y la tèrra tremolar, y als monuments obrirse, y als mòrts resucitar. O quántes estupendes maravelles ens mostrá lo Fill de Deu molt be, que fonch la alteça de la sua omnipotència, lo abisme de la sua essència, la grandeça de la sua 'sciència, y la valerositat de la sua

persona reverendíssima! Dònchs miréu ací á daquesta creu: miréu ací que verdaderament açò es casa de Deu, pòrta del cèl, tèrra de promissió, paraís de deleyts, y llòch de salut. Açò es lo arbre de la vida, aquesta es aquella escala mística que veya Jacob que juntá lo cèl ab la tèrra, per hon los angels abaixen als hòmens, y los hòmens munten á Deu. Aquest es llòch de oració, á qui vos ab sanes entranyes y còr contrit y humiliat, devéu adorar y beneyr, y donarli gracies, per aquesta pena que passéu, pues vos será remunerada en grau de glòria. Digáu de'sta manera com yo diré: Adòrete Senyor Jesu Christ, y beneixch lo teu sant nòm, pues per mèdi de'sta sancta creu has redimit á mí peccador y á tot lo mon. Gracies sien dades á tú, clementissim Salvador, perque me has amat, y has llavat los meus peccats ab la tua sanch puríssima, y te has offerit per mí en aquesta creu, pera que ab lo olor suavissim de aquest noble sacrifici, encés ab lo fòch del teu amor has satisfet y aplacat á Deu: dònchs Senyor beneyt y lloat sies per sempre.

Salvador del mon, reconciliador de tots los christians, reparador dels angels, restaurador dels cèls, triunfador del infèrn, vencedor del dimòni, auctor de la vida, destruydor de la mòrt, y redemptor dels que están en tenebres, y esperança dels que en vos esperen y confien: dònchs yo Senyor en vos confie, y en vos espere, y en les vòstres mans acomane la mia ánima, y sia feta la vòstra sanctíssima elecció y voluntat. Amen.

Grahó (ó escaló) *quince.*

Quant Pilat volgué sentenciar á mòrt á Jesu Christ segués (*s'asentá*) en lo seu tribunal y cadira: estant ya segut (*sentat*) tenint á Jesu Christ lligat allí davant ell, estava lo Redemptor del mon tot tremolant, ab sa humilitat y paciència, esperant la sentència: y així Pilat començá á donarla, dient de'sta manera: Yo Pònç Pilat, President y Jutge de Hierusalém per lo poderós Emperador y Monarcha Tiberio Cesar, estant yo segut (*sentat*) en lo tribunal y cadira

de la judicatura, me fonch presentat de part de la sinagòga del pòble dels Juèus per cèl de justicia Jesus de Naçareth, lo qual ab atrevida osadía es diu ser Fill de Deu: y encara que ell sia nat de mare pòbre, se diu Rey dels Juèus. Y alabas' que podrá destruyr lo temple de Salomó. Y aparta lo pòble de la sua lley aprovada. Y yo examinant estes coses, y tocantles ab les mies mans, lo condene á que muyga crucificat en una creu, juntament ab dos lladres. De'sta manera doná la sentència Pilat á Jesu Christ. Essent ya nòstre Redemptor sentenciat, giras' y veu la creu que li portaven, en la qual havia de morir. ¡O Fill de Deu! ¡y quin llit que esperava pera que agués de descansar aprés de tants de treballs! ¡O quin llit del Redemptor tan estret pera que ell hy pogués cabre! empero era molt ample segons pesava. Era gran pera portar, empero dura pera dormir. Era molt gran y alta pera Jesu Christ, essent tan benigne cordero. Era la creu molt terrible pera que Jesu Christ la portás essent tan manso. Era la creu injusta pera Jesu Christ, que era tan just.

Era aspra pera Jesu Christ, que era tan delicat. Era agra y dessaborida, essent Jesu Christ tan dolç. Era molt pesada, estant Jesu Christ tan flach. ¡O creu espantable, que no mirava á qui amenaçava! Portava lo Redemptor de la vida la creu al còll, y lo millor que podia la sostenia perque tenia les mans lligades. Y prosseguint son camí ab molta gran flaquea que portava ab sí mateix, per causa que la nit del dijòus á vespre, quant lo prengueren en l'òrt, no dormí en tota la nit, per causa de les fatigues y grans açòts que li havien pegat. Anava molt debilitat, y la creu com era tan pesada, tot lo muscle li escorchava, perque la portava arrastrant per tèrra. ¡O bòn christiá! ¿si en lo vòstre còr se hos pegara de aquest dolor de Jesu Christ? pues portava ell la creu al còll per vos: y damunt de la creu portava ya los vòstres peccats que li donaven mes pena, que no si portara mil creus. Miréu vos dònchs lo meu germá de que haveu de desconfiar, puix que ya Jesu Christ patí per vos? No siau dònchs tan desconegut en no sentir aquestos dolors de vòs-

tre Redemptor, y mireulo be ab los ulls del ánima com devia tòrcer é inclinar lo cap pera que la creu millor li pogués cabre en lo muscle, y com anava en lo mitg de dos lladres. Y anava hu tocant la trompeta, y deya la crida de'sta manera: Com Pilat lo condenava á mòrt á Jesus de Naçareth per usurpador del titol real, y per enganyador del pòble. ¡O bòn christiá! si açò sòls basta pera que hos mogau á compassió de tal manera, que la vòstra pena que passeu no la sintáu. O Redemptor universal, que en la carrera naixqué Jesu Christ, y morí en la montanya, haventlo enviat lo seu Pare Etèrn, li faltá la tèrra, pues morí dalt en la creu, alçat de la tèrra. Lo valor de la sua passió se estengué molt, y per çò volgué morir fòra de poblat alçat en la creu, á hon tots lo veren, perque tots se alegrassen, puix per tots moria. Per un carrer per hon havia de passar Jesus ab la creu al còll estava una sancta dòna ques' nomenava Verònica, la qual era devòta de nòstre Redemptor, y com lo va veure venir de lluny ab la cara tan sullada (*bruta*) de

sanch, y ab tanta ignominia de escopinades, y tan desfigurat, moguérenseli les entranyes á gran compassió: y tenint ella un tròs de llèns net y delicat, feune tres doblechs, y quant Jesus aplegá ahon ella estava ixqué, y sens temor de aquells quel portaven, acòstas á nòstre Redemptor Jesus, y agenollada en tèrra volíali donar lo llèns que portava: empero com veya que Jesu Christ tenia les mans lligades, y que no podia en elles torcarse la cara, ella mateixa ab gran reverència, lo eixugá y li torcá la sua preciosa cara. Y cèrtament no sens gran admiració de molts, com per permissió divina, comportaren los jueus que aquella dòna entrara entre ells, sent tan cruels y desmesurats.

Lo gloriós Sent Joan vent eixir á Jesu Christ ab la creu al còll prénguelí tan gran angustia en la sua ánima, que no sabia lo que's faria, ó si aniria á avisar á la sagrada vèrge María, ó si acompanyaría á son Mestre y Redemptor: y entre ell mateix estava pensant açò: que si no la cridava, que seria culpat de'lla: y que si la cridava seria de'lla

homicida, pensant que ab nòva tan dolorosa es morria (*moriria*). Y en açò passava Sent Joan tres penes juntes: la una de son Mestre Jesu Christ: laltra de la Vèrge sagrada; y laltra de sí mateix. De manera, que se determiná de anar á cridarla: y anava molt trist tot tremolant y gemecant ab grans plòrs: anava corrent y girantse á des á des (*ó de quant en quant*) á veure á son Mestre Jesu Christ, que nol volia pèrdre de vista si possible fora. Anava tan fòra de sí y tan torbat mirant deçá y dellá, que ni sabia si anava arrere ó avant. Aplegant lo Sant benaventurat á casa de la Reyna dels angels, llançás (*se tirá*) als seus pèus ab grans plòrs, dient així: O dòna trista y plena de dolor sobre quantes dònes han parit fills: molt cruel embaixada hos pòrte: y si sentireu gran pena de lo que yous diré, molta mes la sentiréu quant ho veuréu. En aquest dia de hui se's començada la vòstra môrt. Hui seus acaba la vida. Hui es lo dia que Simeon vos senyalá pera'l coltell (*gavinet*) de dolor, penetrador de la vòstra ánima. Vòstron Fill, Senyora, y

mon Mestre Jesus, venut va de Judes per trenta diners á qui vos lo acomanareu: y Pere ha negat per tres vegades. Y de sos enemichs es estat escarnit y pres. Y en casa de Anás, Cayfás y Heròdes es estat molt aturmentat y escarnit. Y en lo pati de casa de Pilat molt cruelment açotat y sentenciat á mòrt de creu. Y va ab una corona molt cruel, plena de espines que li travessen tot lo cap, y va ab la creu al còll, y pòrtenlo lòs juèus ab grans crits y avalòts, y ab una crida de gran infamia. Si vos Senyora lo voleu alcançar á veure viu, no desmayeu: esforçauvos y veniu de pres (*pronte*) que ab dos lladres lo pòrten ab gran pressa. Anant dònchs la Mare del Criador á veure y cercar son Fill preciós, va oyr de molt lluny la gran remor de les armes que portaven: y la gran gent que anava, y veu tantòst (*en lòra*) com resplandegueren los fèrros de les llances y alabardes que assomaven per lo alt: y tròba la Vèrge per la tèrra les gotes y lo rastre de la sanch, que bastava pera mostrarli lo camí per hon havia de anar. Acòstas' á pòch á

pòch al seu amat Fill, y comença alçar los ulls ab dolor si poria veure al que la sua ánima tant amava. ¡O quin amor y temor del còr de María benaventurada! per una part desijava veurel, y per altra part rehusava de veure una figura tan llastimada, y tan mal tractada. Aplegada ya que fonch ahon lo pogués veure, mirárense la hu al altre aquelles dos llums, y atravessantse los còrs ab los ulls ferírense ab la vista. Les sues ánimes foren llastimades de dolor y compassió. Les llengues tenien mudes pera parlar, empero lo còr de nòstre Redemptor diria á la sua Mare de'sta manera: ¿Pera qué sou venguda ací paloma mia? ¿volguda mia? ¿Mare mia? lo vòstre dolor augmenta la mia passió : y los vòstres turments aturmenten á mí. Tornauos (*torneusen*) Mare mia, tornáuosne á la vòstra possada, que nos deu sofrir ni perteneix á vòstra pureça virginal companyía de homicides y de lladres. Respondria lo còr de la sua Mare y diria de semblant manera: ¿Per qué Fill meu me manéu que men vaja de aquest llòch? Vos no sabeu Senyor meu,

Deu meu y Fill meu, que en presència vòstra tot me es á mí llicit: y que no ya altre oratòri sino hon se vulla que vos esteu? ¿Cóm men puch yo lo meu Fill y Senyor partir de vos, sense partirme de mí mateixa? De tal manera em teniu Senyor ocupat lo meu còr del vòstre amor y de la vòstra dolor, que fòra de açò ninguna còsa puch pensar, á ninguna part puch anar sense vos, y de ningú demane ni puch rebre consolació sino en vos lo meu Fill. En vos está lo meu còr, y dins vos está la mia casa y la mia vida. Y pues vos lo meu amat Fill y Senyor, per espay de nòu mesos tinguereu les mies entranyes per casa; ¿per qué no tindré yo estos tres dies per morada les vòstres? Si dins les vòstres entranyes me voléu rebre á mí lo meu Fill, seré ab vos crucificada, y ab vos sepultada, ab vos beuré juntament la fèl y vinagre, y ab vos juntament espiraré. Estes paraules diria la sacratíssima Senyora Mare y Vèrge en lo seu còr al còr de son Fill Jesu Christ. Acabant estes paraules, corregué la Vèrge devés son Fill, y abraças ab ell,

y ab la creu, y fonch tan gran lo dolor que sentiren lo Fill y la Mare quant se veren, que nos pòt dir. ¿Qui pòt dir lo que allí passarien los dos? Nol volia deixar la sua Mare á son Fill: y com caygueren los dos en tèrra, fonch causa ella que los juèus cruels per alçar á Jesu Christ lo alçaren á coces y bastonades, tirantlo de les còrdes y dels cabells. O com fora millor que la sua Mare el deixara anar á morir, perque quant mes lo detenia, mes turment li donava! sòls la mòrt li era á Jesu Christ descans. Aquells cruels de juèus ab molta crueldat, vehent que á ells los pareixia que la hòra sen anava, (tant era lo desitg de veure mòrt á Jesu Christ) apartaren ab molta crueldat á nòstra Senyora de son Fill, y portárenla fòra de la gent. ¡O Deu eternal, Pare piadós, quánt ineffable era y es la sua misericòrdia, y quánt rigurosa la sua justicia, que per salvaros á vos peccador, y perque no siau condenat, permet lo Pare Etèrn eixecutar en son Fill tan aspra justicia, deixantli passar tants de mals y turments! Mireu queus dich bòn christiá,

que encara que altra còsa de pena Jesu Christ no passara per vos, si no sòls aquella quant Jesu Christ veu á la sua Mare, y caure los dos en tèrra baix de la creu: açò sòls basta pera ser vos culpat é ingrat, si ab lo vòstre còr no reclaméu ara á nòstra Senyora, pues que totes les penes de Jesu Christ, y de la sua Mare foren pera que vos tingáu ara segura la sua misericòrdia y perdó general de tots los vòstres peccats, y alcanceu ara la glòria perdurable. Amen. Amen.

Grahó (ó escaló) *setce.*

Quant Jesu Christ aplegá ab la creu al còll á la montanya de Monte Calvari, aquells pervèrsos enemichs, perque fos mes vergonyosa la mòrt de nòstre Redemptor, li despullaren totes les ròbes fins á la túnica interior, que era tota teixida de alt á baix sens costura ninguna. Pensáu dònchs ab quanta benignitat se deixava escorchar aquell Cordero innocent sense obrir la sua boca, ni parlar paraula contra los que malament lo

tractaven, ans de molt bòna gana consentiria ser despullat. Y pera despullar á Jesu Christ la sua túnica, li llevaren primer ab gran crueldat la corona de espines, que li tenien travessat lo cap. Y aprés que ya fonch despullat, lay tornaren á possar de nòu, y ficarli altra vegada les espines per lo cap fins al servell, fent nòves plagues en lo seu sacratissim cap. Y segons era tanta la crueldat dels jueus, es de creure que açò fonch veritat, y tenien malicia pera usar semblants turments. Y com la túnica estava pegada á les plagues dels açòts, y la sanch estava ya freda y cremada; al temps que lay llevaren, com eren ells fòra de tota pietat aquells malvats, despegárenli la ròba de tota la persona de un còlp, y ab tanta fòrça, que tot lo escorcharen, y li renovaren totes les plagues dels açòts de tal manera, que lo sant còs del Fill de Deu restá per totes parts ubèrt: y com estava tot fet una plaga, tota la persona li corria sanch. Considereu dònchs vos ara lo meu germá, comparant aquesta pena vòstra ab la de Jesu Christ, y veuréu

que casi la vòstra no es res. Alceu los ulls y miréu ací la alteça de la divina bondat y misericòrdia que en aquest mystèri tan clarament resplandeix. Miréu dònchs que havent vestit ell los cèls se deixá despullar totes lesròbes sues. O Senyor, y essent ell la gentilea (*hermosura*) dels angels volgué estar despullat de les vestimentes sues, y deixarse estar tan lletg y tan mal preparat: y sent ell la alteça dels cèls volgué tant humiliarse. Y essent ell la magestat y grandeça de Deu, estigué tan abatut á la vergonya, estant despullat davant tot lo pòble, correntli la sanch fil á fil per lo cap, y per los cabells, y per la barba sagrada, fins á tenyir y regar la tèrra. Lo còr que açò no sent, mes dur es que pedra. *Adoramus te Christe* &c. *ut supra.*

Consideració dèçat com li clavaren la ma esquèrra.

No sense causa y gran mystèri, la orde que tingué lo primer Adám en peccar, guardá Jesu Christ també en lo

morir; en que així com Adám allargá la ma al arbre pera collir la fruyta vedada: així lo segon Adám, que es nòstre Redemptor, allargá la ma en la creu pera ser clavada. Primer volgué Jesu Christ que li clavassen la ma del còr, que es la esquèrra, perque volia que lo seu còr pagás lo que lo còr de Adám peccá: y la sua ma també pagás lo que la ma de Adám furtá. ¿Per qué penseu que Jesu Christ volgué que li clavassen primer la ma esquèrra que no la dreta? perque lo còr está mes pròp de la ma esquèrra que no de la dreta, y per donarnos á entendre quánt de còr nos amava y quánt de veres nos ha redimit. Si Jesu Christ Fill de Deu offerira la ma dreta, que es la que'stá mes apartada del còr, pareguera que ell nos redimia per fòrça, y no de grat: empero en offerir y donar al martyri la ma esquèrra, que es devés lo còr, donans á entendre que juntament portava á la creu en lo seu còr lo amor, y en la sua ma la dolor. Estánt gitat Jesu Christ de espatles en la creu, així com loy manaren, ell ab tanta de amor y voluntat, quant era

la crueldat de aquells malvats. Allargá Jesu Christ la ma esquèrra pera esperar lo turment del clau: los uns li tenien lo bras, perque nos pogués ajudar á sí mateix: y la hu dels jueus li prengué la monyica del bras, y possá aquella sacra ma sobre lo forat ahon havien barrinat en la creu: y un altre jueu de aquells tenint lo clau sobre la palma de la ma sagrada, començá ab un martell á clavar ab grans martellades y colps, en tal manera, que al primer còlp li passaren la ma, y com lo clau era quadrat rómpeli la carn y obrírense les venes, tallantse los nirvis, y apartat los òssos. ¡O manso Cordero! que ni cridava, nis movia gens, perque tenia lo seu còr molt atent á pregar al seu Pare Etèrn per aquells quel martiriçaven y mataven. ¡O lo meu germá! si estes martellades sonaren en les vòstres orelles, y les sentireu en lo vòstre còr, quántes llágrimes serien les vostres y lo amor que tendrieu á Deu. Adoréu aquesta sagrada ma y nafra. Adòrete Senyor y beneixete que per la tua sancta creu has remút á mí peccador y á tot lo mon.

Consideració dihuit com li clavaren la ma dreta.

No fonch altra còsa carregarse Jesu Christ de claus, si no pera descarregaros á vos ara los vòstres peccats. Y voler Jesu Christ sufrir que li pegaren tantes martellades, no fonch per mes si no perque á vos nous gòsse ya tentar lo dimòni de tal manera queus agués de vencre. De manera, que aprés que fonch clavada la ma esquèrra, com volgueren aquells cruels clavar la ma dreta, no pogueren tantòst (*tan pronte*) clavarla, així com ells ho desijaven eixecutar, perque lo gran dolor del clau primer que li clavaren en la ma esquèrra, de tal manera se li acurtá lo bras, que ab mes de tres dits no aplegava laltra ma, ahon ells havien barrinat pera posarli lo clau. Mireu com era posible que vinguessen en igual la ma y lo bras ab lo forat que'stava fet pera lo clau, estant estrets los nirvis, embegudes les venes, mal tractada la carn, y dessagnat lo còs, lo bras esquèrre tot contret, y pa-

ralítica la ma. De manera, que tiraren molt fòrt lo bras dret pera ferlo acostar al llòch barrinat: y tiraren també molt fòrt del bras esquèrre en tanta manera, que primer lo esgarraren que nol clavaren. Començaren á tirar del altre bras y los cruels dels quil crucificaven prengnérenli la ma dreta y possárenla sobre ahon havien barrinat y possat lo clau en mitg de la palma de la ma divina, donárenli sens orde tantes martellades en lo cap del clau, fins que passá tota la fusta, rompentli los cuyros y esqueixantli (*escoriantli ó desconjuntanli*) los nirvis: y com lo clau era gròs y quadrat, de creure es que sen portá de camí alguna còsa de carn. Empero encara que no alcançá la ma fins ahon havien barrinat pera clavarlay, alcançá la sua charitat á tots los nats y per naixer, y no sòls als seus enemichs, empero á amichs y á enemichs que á ell se li tornaven y perseguien, perquels amava, y may los nega la sua misericòrdia á qualsevòl que la demanara. Tot quant es Jesu Christ es amor: ¿voléu queus diga com? ¿qué matjor amor y misericòrdia

podia ser que quant matjor era la gana que los jueus tenien en donar la mòrt á Jesu Christ, tant era lo amor y misericòrdia del Fill de Deu pera perdonarlos? De manera que aprés de ser clavada la ma dreta, començaren á possar diligència pera alçar la creu en alt. Començaren á pendre la creu los uns per lo cap, los altres per los braços, altres per mitg, y tants si carregaren, que uns á altres se destorbaven ab la gran pressa y desorde que tenien, uns en ajudar á sostenir la creu ab llances, y si les llances se desviaven de la creu, anaven á dar en les sacratíssimes carns de Christo: y tostemps lo mansuet Cordero callant, y pregant al Pare Etèrn per ells. O quins crits y grans brams que cridaven quant alçaren la creu en alt, y la deixaren caure de un còlp en lo forat que pera ella tenien fet; y refermárenla ab pedres y bastons: los uns cridaven y rehíen de plaer: altres ploraven de pietat vent á Jesu Christ que ab lo pes del còs, y ab los moviments de la creu les plagues de les mans se rompien, y donaven llòch al eixir de la sanch, la qual

estava represa y corria com á fònts. O quina música de quatre veus que allí es feya, ahon clavant lo martell feya lo contrabaix, y juntament portava lo compás. Lo tenor feyen aquells que alçant la creu en alt cridant á grans veus, esforçantse ab industria uns á altres. Dònchs, ó que contralt portava la Mare del Cordero, y Sent Joan gloriós, y tots los que no podien veure tan grandíssima crueldat sens plorar, á veus altes cridaven. Feya lo tiple aquella gran cridería, cridant los quel escarnien. Empero molt mes alt se sentia lo callar de Jesu Christ y la gran remor (*remoguda ó desconjuntura*) dels seus òssos, que així se li desconjuntaven, que aplegaven á les orelles del Pare Etèrn. La oració que Jesu Christ offeria á son Pare en aquell sacrifici era, pregantli queu rebés (*recibira*) en satisfacció dels vòstres peccats. ¡Ó bòn christiá! ¡ó lo meu germá! si vos no sou insensible, ¡cóm no sentiu açò en lo vòstre còr! despertauos ya que no es temps ara pera dormir: despertauos be, y sentiu lo desconjuntarse lo còs sagrat de Jesu Christ. Perque si en la

carn de Jesu Christ guardaven justicia en maltractarla be, vos y no ella havieu de ser justiciat y condenat. ¿Y en qui podrien estar millor empleats los claus de fèrro, que en vos que fereu lo peccat? ¿De qui si no de les vòstres mortals èrres y peccats feren y causaren pera Deu los claus? Y perque pues tant es lo amor que lo Fill de Deu vòstre Pare hos te, adoreulo y digueu així: Te adòre Senyor y te beneixch, que per la tua sancta creu has redimit á mí peccacador y á tot lo mon.

Consideració dènau sobre quant li clavaren los pèus.

La causa perque á Jesu Christ aprés que li hagueren clavades les mans lo alçaren en alt, era perque los jueus volien ferli aquella infamia que estigués á vista de tot lo mon. A ells los pareixia que era molt pòch lo afronte pera Christo oyr ells que era crucificat, si no quel volien veure en alt ab la vista. ¡Ó germá meu! ¿y cóm es possible que estigáu vos ara content de aturarvos (*de estar*

sosegats) gens (*ó un punt*) en aquesta vida, vehent al Fill de Deu com se li acabá la sua? ¿Quina altra còsa representa lo alçar de la hòstia lo sacerdòt en la missa, sino quant la creu fonch alçada en alt, ab aquella humanitat sacratíssima de Christo? ¿Quina altra còsa penseu que fonch tot lo discurs de la sua sagrada vida, sino una sancta missa? De'sta sagrada missa dix (*digué*) lo intròit Jesu Christ en la encarnació. La *gloria in excelsis Deo* en la nativitat. Dix lo evangèli quant predicá en la sua vida. Consagrá lo seu sagrat còs lo dijòus de la cena. Alçá la hòstia en la ara de la creu. Y acabá la missa ab lo *consumatum est*. ¡Ó hòstia sancta! ¡Ó hòstia pura! ¡Ó hòstia sens mácula! ¿De hon sino de Jesu Christ tinguereu efficacia totes les hòsties? ¿Y de hon sino de la sua missa venen totes les altres misses? ¡Ó Redemptor de tota humana naturalea? Miréu que diu Isaíes, que per molt ques parassen á mirarlo quant estava en la creu, y casi nol podien coneixer, perque noy havia en tot lo seu sagrat còs carn que no estigués na-

frada, y molt aturmentada, ni cuyro que no estigués escorchat, ni nirvis que no estiguessen torçuts, ni venes que no estiguessen rompudes, ni òssos que no estiguessen cansats: ni ninguna part del còs que no estiguera tot plagat. Volgué estar Jesu Christ despullat en la creu de les suesròbes, pera vestiros á vos ara dels seus mèrits pera sanctificarvos: y del seu crèdit pera abilitarvos: y de la sua vida pera vivificarvos: y de la sua gentilea pera honrarvos. Digaume, ¿si Jesu Christ nous donara los seus mèrits, qué fòra de vos ara? ¿Qué sabrieu vos ara á que sabia la etèrna vida, si Christo nous donara la sua? ¿Qui aguera gosat pareixer davant la sua divinal cara, si lo beneyt Senyor nous prestara la sua gentilea? ¿Cóm es possible que no parega lo Fill de Deu en la creu disforme y lleitg, pues están sobre ell carregats tots los peccats del mon? De manera, que vehent los hebrèus y los juèus que lo còs de Jesu Christ estava penjat sòlament de les mans clavades, començaren á procurar de clavarli també los pèus, no ab intenció de lli-

mitarli la pena y dolor tan gran que passava, sino per acurtarli la vida mes prest. Prengué hu de aquells jueus cruels lo clau en la ma, y refermantse be dels peus, possá lo peu esquèrre de Jesu Christ sobre lo dret, pera que los dos junts los clavás ab un clau de punta y sens punta. Possá lo clau en mitg de la cara del peu, y començá á pegar ab lo mateix martell que clavá les mans, pera que entrara lo clau per lo peu primer, fins á passar al segon peu, rompent aquells cuyros, y maltractantlos ab tan poca pietat. Mes pena sentí Jesu Christ passantli lo clau per los peus, que no si loy aguessen travessat per mitg de les entranyes. ¡Ó bon christiá! nous desconsoleu, nius torbeu, de'sta pena y agonía que passeu, pues que lo sacrifici que hui se offerix en la montanya de Calvari, encara que es aspre y penós pera vos passant esta pena, empero al Fill de Deu es molt accepta perseverant vos, y tenint paciencia. ¡Ó martyr incomprensible de nostre Senyor Jesu Christ! ¡Ó lo meu germá! que passeu aquest martyri y gran agonía, ya se

acôsta la hòra en que Jesu Christ rebrá (*recibirá*) la vòstra ánima. Ó si plagués â la bondat divina, que així com yo ara recite y manifeste la passió y mòrt de Jesu Christ, y vos ho hoiu, que així ho sentirem en les entranyes vos y yo. Empero segons vetg y sent, primer se li acabaren á Jesu Christ de buydar les venes de la sua sanch que no á vos ni á mí ixquen llágrimes. Empero així com al Pare Etèrn fonch accèpta la passió de son Fill Jesu Christ, així acceptará ara lo Fill la vòstra passió y penes que passéu. Digáu de'sta manera adorant totes les sues plagues: *Adoramus te Christe et benedicimus tibi, quia per sanctam crucem tuam redimisti mundum.*

Consideracions sobre les sèt paraules que digué Jesu Christ estant en la creu.

PRIMERA PARAULA.

Bòn christiá ohiu, y esteu atent en açò queus dich: totes les paraules de Christo nòstre Redemptor se han de oyr ab gran atenció, y ubèrts los ulls

del enteniment se han de lletgir, y ab grandissim cuydado se han de escudrinyar y sentir: empero miréu queus dich principalment les paraules que dix (*digué*) á la hòra de la sua mòrt. Estant Jesu Christ Fill de Deu ya del tot clavat de mans y pèus, en la darrera hòra que la ánima se li volia arrancar, començá á orar, y acomanarse á son Pare ab una veu molt trista, y ab paraules de molt gran llástima: y començá á plorar lo Fill de Deu ab llágrimes molt piadoses tot ple de dolor: y estava mirant al cèl: y ab una veu cridant al Pare, y orant per los peccadors dix de'sta manera: *Pater ignoce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Que vòl dir: Pare meu, perdonéu á estos quem crucifiquen, perque no saben lo ques fan. ¿Per qué penséu que Jesu Christ volgué cridar en la hòra de la sua mòrt? Per mostrar la sua alta divinitat. Y morir Christo orant, y espirar plorant, fonch pera provar la sua humanitat: de manera, que si en lo morir mostrá ser hòme, en les circunstancies de morir se conegué ser Deu. Com á hòme estava en la creu orant, y

com á Deu estava ensenyant doctrina. Com á hòme mortal plorava, y com á Deu de sa voluntat moria. Com á hòme demanava perdó perals peccadors, y com á Deu perdonava ell mateix los peccats. Com á hòme es deixá obrir lo costat ab una llança, y com á Deu prometé al Lladre la glòria. Com á hòme morí inclinat lo sagrat cap en la creu, y com á Deu obrí totes les pòrtes de la glòria. No volgué lo Fill de Deu morir en alguna aldea, sino en ciutat: no de nit, sino de dia: no amagat, sino en publich: no estigué entre bòns que'l honraren, sino entre dos lladres pera que'l injuriaren. No se va indignar contra ningú, empero tostemps pregant al Pare Etèrn. No estigué aconsolat de ningú com vos ara, sino affligit y burlat y escopit de tots. No disminuyen ni afluixaven les sues dolors, empero quant mes anava mes li augmentaven. Nou passava per fòrça, sino de grat, pera donaros á entendre que així com era la sua mòrt pública y notòria á tots, així moria ell per tots. Dòchs així com per la sua sanch sou estat redimit, així per

sòla la suá sanch haveu vos de ser salvo. ¡Ó Fill del Etèrn Pare crucificat! ¿En qué penseu vos que Jesu Christ pagá á aquells que de'll blasfemaven estant en la creu, quines amenaces los feu, y quines malediccions los llançá (*tirá*)? ¿Sabeu qué? pregava al seu Pare per ells dient: Pare meu, perdona á estos que no saben lo ques fan. ¡Ó paciència inefable! ¡Ó doctrina soberana! ¡Ó paraula preciosa de tan divina boca pronunciada, y de tan piadosa ánima eixida, y de tan pacient persona dita en favor de sos enemichs! ¿Ques lo que volia dir Jesu Christ quant deya: Pare Etèrn perdonals? Es á saber, amansa la tua ira, y no eixecutes en estos la tua ira, encara que ells eixecuten la sua en mí. ¡Ó Senyor gran perdonador! ¿Voléu veure quánt? Qui tan lliberalment perdoná als primers pares: y tan lliberalment perdoná á Sent Pere, á Sent Pau, y als deixebles (*discipuls*): finalment, perdona á tots los que son estats contraris. Dònchs ó Senyor misericordiós, pues esteu aparellat pera perdonar á tots los que en vos crehuen y es-

peren; vos Senyor vullgau perdonar á aquest peccador: y pues ell es hu dels que á vos offengueren, ajudeuli ab aquella paraula que també per altres diguereu: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.*

SEGONA PARAULA.

La segona paraula de les sèt que Jesu Christ digué en la creu, fon perdonant ab bòn Lladre, y li digué: *Hodie mecum eris in paradiso.* Que vòl dir: En veritat te dich, que hui serás ab mí en paraís. Quant lo bòn Lladre li demaná á Jesu Christ perdó, y que sen recordara de'll dient: *Domine memento mei.* Açô digué lo lladre que estava crucificat á la ma dreta de Jesu Christ, parlant ab lo mateix Senyor, com si diguera: Ó Mestre y Redemptor de totes les criatures, yous pregue y suplique que així com haveu volgut pendrem á mí per companyero en aquesta creu, siau també Senyor servit de recordaros de mí quant siau en lo vòstre reyne. Si Jesu Christ li doná lo reyne dels cèls al Sant Lladre

fon perque lo confessá per Redemptor, per Deu y hòme, quant tots los altres lo negaven. Ell li donava alabances á Jesu Christ, quant tots los altres lo blasfemaven. Acompanyá lo Lladre á nòstre Redemptor, quant tots lo desamparaven: y encara lo Lladre el defensá quant tots lo acussaven. ¡Ó qué alts juins son los de Deu! ¡Ó secrets encumbrats, y de gran maravella de la divina Providència! ¿Qui de tots los sants mereixerá entendre estos grans mystèris y secrets? ¿Ni tampòch qui dels seraphins podrá alcançarlos? Ans que lo Sant Lladre morira en la creu, en la sua vida ell furtava: y Judes donava charitats. Lo Lladre es fartava: y Judes dejunava. Lo Lladre saltejava: y Judes orava. Lo Lladre servia al mon: y Judes servia á Christo: y ab tot açò, lo Lladre es salvá y Judes se condená. Ó benaventurat Sant Lladre, que mes li valgueren tres hòres que estigué en la creu ab companyía de Jesu Christ, que no tres anys continuos que Judes aná darrere de nòstre Redemptor. Grans foren los mèrits del Sant Lladre, pues

no foren anys ni mesos, ni semanes, sino hòres, y encara molt pòques, les que en servici de Jesu Christ vixqué: empero les sabé molt be emplear, en be. Mireu queus dich, que tant quant de molt espay peccá, tant de subit (*pronte*) se arrepentí, y ab tanta presa es va esmenar, y ab tan pòch temps se salvá. Ó lo meu germá, penséu dònchs que lo Sant Lladre tan gran peccador, y per la fe confessant á Jesu Christ, y per la paciència que tingué en la agonía de la mòrt ara es gran Sant en la glòria. Per peccador que vós siau estat, no desconfieu ni desespereu de ser oyt: perque ni se tròba que lo Sant Lladre fonch batejat, ni tampòch estigués confessat: ni encara tenia dolor, ni se arrepentia de sos peccats, fins que fonch possat en la creu: un sòls sospir lo feu christiá, y una sòla paraula que digué, lo portá al cèl. Laltre, que era lo mal lladre, no tenia fe, ni esperança, y per çò blasfemava contra Jesu Christ, dientli de'sta manera: Si tú eres Jesu Christ, salvat á tú mateix, y á nosaltres. Empero lo Sant Lladre, que estava crucificat á la

ma dreta, vehent com lo Senyor així perdonava, y ab tanta paciència moria, fonch illuminat per lo 'Sperit Sanct, y començá de creure y arrepentirse dels grans peccats que havia comessos. Y com veya que'l altre que estava á la esquèrra perseverava en blasfemar ab molt danyada impaciència, li digué lo Sant Lladre de'sta manera: Tú no tens temor á Deu encara que estás en la mateixa condenació de mòrt: mira, que nosaltres recibim lo que mereixem; empero aquest Just que en mitg está, quin mal feu? De manera, que lo Sant Lladre possant los ulls molt vius en Jesu Christ li digué: Senyor, recòrdat de mí, quant serás en lo teu reyne. Volia dir clarament de'sta manera: Ó Rey de glòria, que allá vas á reynar, te suplique que quant estigues segut (*sentat*) á la dreta del Pare, quem' escrigues lo meu nòm entre los teus elets y benaventurats. Y pues tú Senyor me fas gracia y dones fe pera creure en tú, y aprés de la tua Mare, en mí es sosté la tua fe y coneixènça de la tua divinitat, per çò Senyor no reste sense prèmi esta mia

confessió: y així com te he acompanyat en mòrt de creu, recòrdaten de portarme á que te acompanye en lo teu reyne de glòria, y de aquell immens dolçor me dones esperances: perque Senyor, mes me fatiga lo teu torment y passió gran que passes en la creu, que la mia pròpia: y vehent yo Senyor, y coneixent, y creent, que tú eres just, sant y Fill de Deu, no mire sens dolor sigues tan mal tractat de aquestos malvats incrèduls. Y pues tú lo meu Senyor y Salvador, mòrs primer que yo, ans que tú Senyor espires, deixam rastre (*ó guia*) per hon yo atine y acèrte, al teu reyne. Açò es tot lo que volia dir lo Sant Lladre en les paraules que digué á Jesu Christ. *Domine memento mei dum veneris in regnum tuum.* Ó benaventurat y dichós Lladre, que fins á la forca, sabé furtar, pues sabé salvarse, y allí en la creu furtá y guanyá paraís. Ó Sant Lladre que trobá la vida en la creu, y trobá lo gust 'spiritual: y fonch ell lo primer crucificat aprés de Jesu Christ: benaventurat ell que mereixqué la sentència per ell dada ab tan gran favor, com

la que Jesu Christ li doná responentli de'sta manera: *Hodie mecum eris in paradiso.* En veritat te dich que hui serás ab mí en paraís, casi dient: No vull que esperes temps tan llarch així com demanes quant yo sia en lo meu reyne, aprés de muntat als cèls: no, sino en aquest mateix dia de hui, te donaré lo paraís, que será veurem à mí glorificat, y goçarás ab mí en la mia glòria, ahon yo estaré, que lo paraís terrenal pòch es pera tú: empero mira lo cèl impíreo, encara no es temps fins que yo munte: entre tant yo seré lo teu paraís, en lo qual hui serás y goçarás. ¡Ó lliberalitat divina! Mes dona que no li demanen los seus. Lo Lladre li demaná ques recordás dell quant seria en lo seu reyne, y Jesu Christ loy doná en lo mateix dia: y demanántlilo pera despues, dónaloy tantòst (*en lòra*). ¡Ó dichós servici del Lladre! ¡sembrar y collir: demanar y goçar, tot junt en un dia, y tantòst pagat! ¡Ó gran mystèri de la passió sagrada! Que fins allí, á ningú per sant que fos, no se li escusá lo infèrn; y lo primer que sabem molt cèrt que morí sens

gustarlo fonch lo Lladre, perque en lo punt y hòra que espirá veu á Jesu Christ glorificat, trobantse en paraís. Digauli pues vos ara ací á Jesu Christ: *Senyor, per la tua gran misericòrdia y clemència recòrdat de mí.*

TERCERA PARAULA.

La tercera paraula que Jesu Christ digué estant en la creu, se la dirigí á la sua Mare, dientli: *Mulier, ecce Filius tuus.* Dòna, vet (*mira*) ahí ton Fill. *Deinde dixit discipulo.* Tantòst (*al punt*) digué Jesu Christ al deixeble (*discipul*). *Ecce Mater tua.* Vet ahí ta Mare. ¡Ó qué paraules tan matadores pareixen estes de Jesu Christ, pera Mare tan amada de son Fill! Pero nou son, si pensem lo gran mystèri que contenen. La Vèrge María be les entengué: y també vòl que nosaltres les entengám. Dientli á María sanctíssima mira ton fill, y á Sent Joan mira ta Mare; entonces nos declará als christians fills adoptius seus. En la persona de Sent Joan estavem representats els elegits: dels quals, per lo gran amor

de la Beatíssima Vèrge María, fon feta Mare nòstra. Així ho diu Sent Bernat. Allí en persona de Sent Joan estavem tots matriculats (*ó encabeçats*): y al mòdo que de Adám ixquerem fills de ira, en Joan naixquerem fills adoptius de la Mare María Senyora nòstra. Desde aquell afortunat instant, en que del pèu de la creu quedá per Mare de Joan, quedarem tots ab relació de filiació á tan divinal Maternitat units: y la Vèrge María ab obligació de ser la nòstra abogada. ¡Ó y quina esperança podém tindre germá en esta hòra de la mòrt! Feuli pues recòrt de tal Maternitat, que per esta nòstra protectora no quedará. Com á corredemptora nos protegirá y amparará; y si per part de Sent Joan, no quedá el rébrela (*recibirla*) per Mare á nòm de nosaltres, *accepit eam discipulus in sua*, no quede per nosaltres, el demanarli que de peccadors nos fasa justs, y que intercedixca ab son Fill sempre, y molt mes en esta hòra de congoixa. Amen.

QUARTA PARAULA.

La quarta paraula que Jesus digué estant en la creu (segons Sent Mateu) fon: *Eli, Eli, ¿lamma sabacthani?* Hoc est: *¿Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* La qual paraula no es menys espantosa que llastimada, que vòl dir: Deu meu, Deu meu y Pare meu, ¿qué es lo que yo he fet en lo teu desacato, pera que en tan estret pas me hages desamparat? ¡Ó desamparat Jesu Christ sent Fill de Deu! ¿per qué penséu que son Pare Etèrn lo desampará, sino per la nòstra redempció? Deixá lo Pare Etèrn á son Fill, perque pasara la passió y mòrt per vos. Lo Pare Etèrn no desampará á son Fill, deixant de ser unit ab ell, ni se apartá dell, empero déixali lo Pare Etèrn passar les penes que vos mereixieu. ¡Ó sanctíssima divinitat, á la carn y ánima unida que les deixá desunir y apartarse; empero no de sí, perque se apagara lo peccat! ¡Ó summa bondat etèrna, y gran charitat la de Jesu Christ! ¿qui sino ell sòls,

ampará als quel perseguien, y defensava als quel acusaven? honrava als quel infamaven: y perdonava la culpa als que á ell li llevaren la vida. ¿Y pues qué fará per vos quel seguiu ara per la fe, hil serviu ab esta pena y agonía, que vos passeu ara? Ó Redemptor y Fill del Etèrn Pare, que com ell era molt vergonyós, així com ell mateix se preava de tenir la vergonya, es de creure que mes sentí ell en gran manera quant aprés que fonch ben açotat lo portá Pilat, il amostrá á tot lo pòble quant digué: *Ecce homo*: mes ho sentí que quant lo portaren ab la creu á Monte Calvari: perque la creu llévali la vida, empero los açòts llevárenli la honra. Tres molt solemnes torments donaren á Jesu Christ los hebrèus y juèus, los quals no donaren als lladres: es á saber: los açòts ab que li obriren les espatles: y la corona de espines ab que li esqueixaren (*escoriaren*) lo cap: y la fèl y vinagre ab que li amargaren la boca. Digaume, ¿quin pare temporal sofrí tant á sos pròpis fills, com á vos Jesu Christ? ¿Quin pare pòrta á son fill

en braços mes de una hòra, com á vos queus ha portat nòstre Redemptor tota vòstra vida fins la hòra de ara? Ans que vos naixquereu lo offenguereu en lo peccat original: y aprés que foreu nat lo haveu offés ab lo peccat mortal: y tota la vida que os ha concedit, lo haveu offés y enujat ab lo peccat venial: y no obstant tot açò, vos ha criat com á fill. ¡Ó bondat inmensa, y clemència inaudita! ¿quin pare ó mare ha fet tant per son fill, com Jesu Christ ha fet per vos, per portaros á vos ara á la glòria perdurable?

QUINTA PARAULA.

La quinta paraula que lo Fill de Deu dix en la creu, fonch quant digué: *Sitio:* que vòl dir: Set tinch. Esta paraula *sitio* es una de les sèt: y es com si diguera: Sabent lo Fill de Deu que tot lo que tocava á la redempció de tot lo mon estava ya acabat: volent que no quedara còsa per complir de la 'scriptura sagrada, digué: *Sitio:* que vòl dir: molt gran set tinch. Estant Jesu Christ en la

agonía de la mòrt, y molt al cap de la sua vida, y com se recordava que de la glòria de la sua ánima solía ser comunicada á la sua carn preciosa digué la paraula de *sitio*. ¡O quánt gran es la set que tenia y passava en la darrera hòra, y en aquella tan terrible pena y agonía! es á saber: de aquella influència y consolació divina. Perque la mòrt y passió de Jesu Christ que son Pare Etèrn li carregá sobre la sua carn flaca; no sòls era penosa, empero excedia naturalea humana á tota quanta era y es. ¡O lo meu germá! ¡cóm vos deveu consolar! mireu que la gran set que Jesu Christ en la creu passava, y la'ygua freda perque ell sospirava, no era per la'ygua questá en les fònts, sino de aquella consolació divina que algunes vegades li solia causar la glòria de la sua ánima: perque esta altra set humana no demanava Jesu Christ, perque sellavos ell estava tan al cap de la vida, que no li podia dar molta pena. ¡O Jesus de Naçareth! gran es la causa que tenia de tenir set. ¡O qué doblada set es la de nòstre Redemptor! la una quel atur-

mentava, la'ltra quel matava. Aturmentávalo la set corporal; empero la set de la sua ánima, que era desitg de la salut de la vòstra; aqueixa set lo matava y atormentava en tanta manera, mes que no la creu, y per complir ab la set de salvar la vòstra ánima. Com deurieu vos ara pensar que estant la Mare de Jesu Christ junt á la creu, demanant lo seu Fill á beure no lin podia donar perque estava en despoblat, y així hu de aquells malvats que allí estaven prengué una canya, y al cap de'lla una espònja banyada y ben embeguda de fèl y vinagre, y acostás entre la Mare y la creu, y dónali á Jesu Christ que prengués ab la boca lo de la espònja si pogués traure y chupar ab los morros. Y Jesu Christ començá ha gustar, y així com ho gustá girá lo seu sacratissim cap y no volgué beure. ¡O Jesu Christ llibre escrit de 'scriptura de turments dins en la ánima, y de fòra en lo còs! y lo còs amargat de dins y turmentat de fòra. ¡O paloma sens fèl! Jesu Christ, empero turmentat, y ab la fèl amargada. ¡O quánt benaventurat sereu vos lo meu

germá, si esta pena y agonía que tant vos aturmenta, la gustéu pensant en aquells beuratges tan amarchs que donaren á Jesu Christ, quant no li restá sino lo gust: y encara aquell gust fins dins en los pits volgué ser amargat! O quánta set devéu vos tenir ara de ser fòra de'sta pena y gran turment que passéu. Set tingué Jesu Christ de son Pare Etèrn, per complir lo seu manament, y tornarsen á ell. Set tingué Jesu Christ de la sua Mare sanctíssima, per no deixarla. Set tingué lo bòn Jesus de morir per vos, y per tot lo mon. Set tingué lo Fill de Deu de salvar los que estaven en los llims. Set tingué lo Cordero inmaculat, de edificar la Esglesia. Set tingué Jesu Christ salvador del mon, de salvar á tots los fèls christians. O quánt multiplicada era la set del Fill de Deu. Y pues vos lo meu germá, que esteu ara en aquest rogall (*resoll ó pantaix*) y agonía, mireu que Jesu Christ te molta set de vos de portarvos á la sua glòria. Rompeu dònchs aqueixe vòstre còr ab alguna llágrima pera donar á beure á Jesu Christ, y si no podeu ar-

rancar llágrimes, doneuli y presenteuli fèl y vinagre: es á saber, esta vòstra pena tan amarga, que ell la acceptará pues vos es pare, y suplirá á lo que vos no abastareu, tenint vos ferma fe y esperança en ell, pues te Jesu Christ tanta set de salvaros.

SEXTA PARAULA.

La sexta paraula que lo Fill de Deu digué estant en la creu á la hòra de la sua mòrt, y en acabant de pendre y gustar la fèl y vinagre que en la creu li agueren donat, fon esta: *Consummatum est:* es á saber: que ya estava tot cumplit, y tot en perfecció fet, pues la redempció estava ya acabada, y la malicia dels juèus cumplida. O quánt gran consolació es pera vos y pera tots, haver dit Jesu Christ: *Consummatum est:* Acabat es, per la sua boca divina. ¿Quin altre poderós (diu Sent Agostí) podia dir: acabat es lo peccat, si no Jesu Christ que per lo peccat moria? Es ara ací de ponderar quala es la paraula que diu, y qui es lo que la diu, y en quin llòch la

diu, y per quin mystèri la diu. La paraula que diu: *Consummatum est*, qui la diu es Jesu Christ: ahon la diu es en la creu: quant la digué fonch al punt de espirar: y per lo que la digué fonch per la consolació de tota la sua Esglesia. Còsa es esta molt alta, y de sentir, que de totes les sèt paraules que Jesu Christ dix en la creu, ninguna fa tant al nòstre propòsit com es aquesta de *consummatum est*. Perque en la primera paraula de *Pater ignosce illis* que Jesu Christ digué, no tenia part la Esglesia desta paraula, pues sòlament la dix per lo perdó de la sinagòga. En la segona paraula de *Hodie mecum eris in paradiso*, quina part ne te la Esglesia? pues nòstre Redemptor la digué al Lladre que pròp de'll estava y moria. En la tercera paraula de *Ecce Mater tua*, quina part ne te la Esglesia, pues lo Fill de Deu no la dix sino al deixeble (*discipul*) que allí estava, y á la sua Mare que per ell plorava. En la quarta paraula de *Quare me deriliquisti*, quina part ne te la Esglesia, pues Jesu Christ ab sòls son Pare parlá, y al Pare dell mateix se clamava. En la

quinta paraula de *Sitio*, quina part ne te la Esglesia tampòch, pues ab ella manifestá la grandíssima set que sofria, per los torments que patia. En la sèptima paraula de *In manus tuas Domine, comendo spiritum meum*, quina part ne te la Esglesia, puix en ella y per ella lo Fill de Deu se despedix del mon y acomana al seu Pare Etèrn lo 'sperit. De manera, que si alguna part de les sèt paraules te la Esglesia, en sòla la de *Consummatum est* la te, que vòl dir, acabat es. O mystèri profundissim y secret nunca oyt lo que en esta paraula está tancat, pues no es altra còsa dir Jesu Christ, acabat es, sino fer saber á tot lo mon que la Esglesia era principiada, y la sinagòga desfeta: la 'scriptura complida y la sua vida acabada. Fonch la sanch preciosa de Jesu Christ acabada, y en tanta manera que no restá en les sues venes gota: perque ab tal determinació vingué lo Fill del Etèrn Pare al mon de complir ab nosaltres tot quant amor tenia, y llançar per tots tota quanta sanch possehía; acabat fonch á lo que Jesu Christ vingué al mon. Acabat fonch lo

manament de son Pare Etèrn, per qui vingué al mon á manifestar lo seu sanctissim nòm *Jesus:* yal manifestá. Y si ell vingué á illuminar en la fe als christians, y á predicar al mon, yau feu. Acabat es ya lo dolor del còs de Jesu Christ, y los turments, y les persecucions dels enemichs. Be pogué dir Jesu Christ, acabat es, puix acabá la vida: acabá la culpa de Adám: acabá la redempció del mon; y acabá lo testament vell. Acabárense les figures dels patriarches; y acabaren les prophecíes dels prophetes: acabaren les ceremònies de la lley ab esta paraula, *Consummatum est.* Acabá lo Fill de Deu de fundar la Esglesia: y acabárenseli los turments de la creu. Acabá Christo la maldat dels quel mataren: y la trayció de Judes malaventurat. Acabats son ya tots los treballs, y sanch, y vida de Jesu Christ, tot es ya acabat. Gireu vos ara los ulls de la vòstra ánima, á la sua Mare sacratíssima. ¡O Mare de misericòrdia! que pera ella no era tot acabat: que en aquella missa que ella ohí lo *requiescant in pace* restava, que es la paraula dar-

rera, la qual fonch molt trista pera ella. Y al respòndre amen, restá de tal manera que no pogué respòndre: y lo que pogué respòndre apenes digué ó pogué dir acabat es. ¡O Mare de consolació! acabat ya son Fill de morir, acabada fonch la sua llum y acabada la sua delectació. ¡O bòn christiá! tantòst (*en lòra*) acabaréu vos de passar aquest trago de la mòrt, y començaréu á gustar de la vida perpètua. ¡O Redemptor y Salvador Fill de Deu viu! ell ha acabat del tot, y la sua Mare també. Vos en la vòstra vida y juventut nunca acabaveu de offendre á Jesu Christ, y ell may se cansava de perdonaros, fins á la present hòra de ara nunca hos á deixat.

SÈPTIMA PARAULA.

Aplegada la hòra de nona dix Jesu Christ la sèptima y última paraula estant en la creu, que ya la sua ánima sancta sen volia eixir del seu sacratissim còs estant tremolant en la creu, ab una veu molt gran: y açò no sens miracle, doná Jesu Christ clamor tan gran y tan

terrible per la divina virtut esforçat, no per esfòrç natural, acomanantse al seu Pare Etèrn digué: *Pater, in manus tuas Domine comendo spiritum meum.* Pare, en les tues mans acomane lo meu 'spirit. Acabant estes paraules, y girantse devés la sua Mare, espirá. En haver espirat Jesu Christ restárenli los ulls tancats, la cara descolorida y blava, dels grans còlps y galtades. Lo còs tot èrt, los pòchs cabells que li restaren tots plens de sanch gelada; y la boca de sanch y algun tant ubèrta. La sua carn mitg negra y blava dels grans turments. Lo nas tot blau, y la llengua amarga de la fèl y vinagre: y la fisonomía de la cara casi desfeta. O general jubilèu y perdó de indulgència plenaria, justificada justicia, Jesu Christ condenat y mòrt per tots en general. ¿O sanctíssima ánima del finat Jesu Christ, y ahon aná tan súpitament, llevada la tristicia que en lo còs tenia? ¿Còm pogué deixar la sua ánima un còs virginal tan sant y tan divinal? Retornant la sacratíssima Vèrge del gran desmay que li havia pres de dolor, obriria los seus ulls sanc-

tissims y alçaria la cara á son Fill Jesus, y vehentlo ya mòrt del tot, li diria de'sta manera: Fill meu, mòrt eres y no te puch alcançar. ¡O com has volgut lo meu Fill travessar lo meu còr ab un coltell (*gavinet*) tan agut! ¡O tesòr de la mia ánima! ¡lo meu còr se me trastorna en veuret tan alt, y tot desconjuntat y mòrt, lo meu gòig se me's tornat en planch (*plòr*) y tú lo meu Fill en escarn del pòble! O quants camins y treballs he passat yo temoriçantme de lo que ara vetg. ¡O Pare Etèrn, no me has volgut oyr, pregante quem portares juntament ab mon Fill á la creu, y morir en ell, y me has llavat restant (*quedant*) yo tan amarga y debilitada, y tan deshonradament! ¡O Angel Gabrièl! ¿ahon es lo quem digueres plena de gracia, y beneyta sobre totes quantes son, y lo fruyt beneyt de les mies entranyes? Plena estich de dolor, y angustiada mes que quantes dònes son. ¡O angels, y çèls, y llums vestides del drap de María benaventurada! ¡O tèrra y mar, y totes les criatures, tots deurieu bramar de sentir la mòrt tan injus-

ta de aquest Cordero innocent! ¡O lo meu germá! mireu lo queus dich: veus açí á Jesu Christ figura del figurat: de açí haveu de traure lo fruyt pera que'l gusteu: digauli de'sta manera: ¡O Pare meu y de misericòrdia! O lo meu be, ¿á qui iré pera quem perdone, sino á vos que esteu en la creu per mí? ¿A qui gossaré descobrir los meus grans peccats, y lo meu còr, sino á vos pera quem perdoneu y absolgau? O Senyor, ¿y còm puch yo dir queus ame vehentvos yo mòrt en esta creu sense yo morir? Vos Senyor haveu volgut morir que devieu viure, y yo indigne de viure, hos vetg morir. O intolerable passió véureus yo Senyor tan cruel en aquesta creu de ser tan maltractat, y los vòstres pèus sagrats banyats de sanch, y yo no puch llançar (*arrancar*) dels meus ulls llágrimes per los peccats que he fet. O Fill de Deu viu, y misericordiós Senyor, feume gracia Pare meu de clemència, que lo vòstre sanctissim nòm de Jesus, no se men vaja del enteniment y memòria, fins que la mia ánima sia arrancada y fòra del meu còs. O Pare de mi-

sericòrdia, *in manus tuas Domine, comendo spiritum meum. Adoramus te* &c.

Consideraçió última, com li pegaren la llançada.

Estant lo Fill de Deu mòrt en la creu que havia pròp de dos hòres que la sua ánima se li havia arrancat del seu còs sacratissim: tenia ya la cara descolorida y sullada (*tacada ó bruta*) de pols y de sanch: los ulls trencats de les cayguades que caygué quant lo portaven á crucificar: los membres tots desconjuntats: totes les venes buydes de sanch: tot lo seu sagrat còs despedaçat: y estava ab lo cap inclinat. Un gentil que allí es trobá ques deya Longinos, fonch pregat é importunat dels hebrèus que allí estaven, los quals malvats encara no volien creure que en tan breu temps fos mòrt lo Redemptor: y així Longinos tirá de la llança, y pegá en lo costat de Jesu Christ. ¡O llança cruel! ¿qué es lo que buscava en lo costat del Fill de Deu? Si cercava (*buscava*) allí los deixebles (*discipuls*) y apòstols nols trobaria

perque en l'òrt fugiren tots. Si cercava la sua sanch, per les carreres restá tota derramada. Si cercava les rôbes, ya estaven entre los juèus repartides. Si cercava la sua ánima no la trobaria perque ya era anada als llims. ¡O llança cruelíssima! ¿y qué es lo que volia trobar en aquelles divines entranyes, sino al Fill de Deu que era mòrt, y á la Mare sua pera travessarli la ánima? ¿Qué cercava la llança? ¿Qué volia? ¿Á qué venia á Monte Calvari? No á altre venia sino á cercar lo Propheta Sant: empero si la llança li volia llevar la fama, ya en la creu la tenia perduda. Si li volia rompre les carns, ya los claus les hi romperen. Si li volia llevar la vida, ya doná al Pare Etèrn la ánima. Si la llança volia sagnarlo del costat, ¿no sabia que estava mòrt? O que gran mystèri, que no volgué lo Fill de Deu, ni permeté, que estant ell viu en la creu li haguessen ubèrt lo costat, sino que tantòst (*en lòra*) que en la creu havia espirat, volgué rebre la llançada de Longinos; y açò per donarnos á entendre Jesu Christ que en lo punt y hòra que ell perdé la

vida se obrí de par en par la pòrta de la glòria. De manera, que ab un mateix còlp y llançada rompé á Jesu Christ les entranyes; y ara á vos se hos á ubèrta la pòrta per hon haveu de entrar acabant de espirar. ¡O alt mystèri! ¡O inaudit sacrament! pues en la sanch que mes mostreu los hòmens la sua escacessa, en aquella mostrá nòstre Redemptor mes la sua franquea: lo qual pareix molt clar en que ningú llança la sua sanch sino á mes no poder. Empero la que derramá Jesu Christ fonch fins á mes no tenirne; y es açò molt cèrt, perque la sanch que tenia en la carn, la llançá quant lo açotaren. La sanch que tenia en lo seu sacratissim cap, les espines lay tragueren. La que tenia en les venes, los claus lay feren eixir. La que tenia en les espatles, á poder de açòts lay tragueren. Y finalment, una pòca de sanch meçclada ab aygua que tenia retreta (*retirada*) en lo seu còr, lo fèrro de la llança lay tragué. O venes precioses, y gotes de sanch sagrades: que volgué lo Fill de Deu que li ixquera del seu costat sanch y aygua pera re-

gar lo muladar de la montanya de Calvari. O bòn christiá, mireu queus dich: si una sòla gota de sanch de Jesu Christ cayguera en los infèrns, tots los dampnats foren estats salvos. O quan cas haveu de fer, diu Sent Hilari, de veure que lo Fill de Deu es vòstre Pare y Senyor, pues vos ha criat: es vòstre germá, pues vos ha redimit. Y es vòstre patró, pues vos ha comprat. Molt conforme dònchs es â rahó que juntéu vos ara lo vòstre còr ab molta paciència ab lo de Jesu Christ. Y lo vòstre costat de ferma esperança, ab lo de Jesu Christ. Y la vòstra sanch de ferma fe, ab la de nòstre Pare Jesu Christ. Y lo vòstre amor, ab lo amor del Fill de Deu Jesus. De tal manera, que així com açí en lo mon sou germans vos y Jesu Christ en armes, ho siau ab plagues; çò es, unit ab lo seu amor, y conformarvos ab la sua voluntat. No es per cèrt justa còsa que á nòstre Redemptor li tingáu vos la pòrta del vòstre còr tancada: pues que pera entrar vos en les sues entranyes tostemps vos la te ubèrta. Sòls lo Fill de Deu fonch, y es, lo que als seus fèls

amichs nunca sels nega: nunca en sos treballs los falta: nunca secret los amaga: ni nunca la pòrta de la sua misericòrdia los tanca. De manera, que no sòls volgué Jesu Christ que la llança fera camí per les sues costelles, empero que vessem també lo que tenia en les sues entranyes. La pòrta del costat de Jesu Christ, la qual feu Longinos ab la sua llança, fins ara la tenguda y la te ubèrta y la tindrá fins lo dia del juhí, pera que vos ab molta fe y confiança entreu per ella, y tots los que en la sancta fe cathòlica morirán ab verdadera y ferma fe, esperança y paciència. ¡O plaga del costat del Fill de Deu, de la qual ixqué aygua y sanch ab ques llaven los peccats del mon! ¡O lo meu germá! esforçauvos ara y mireu açí ab los ulls del ánima aquesta nafra y pòrta del costat de Jesu Christ, per hon haveu vos ara de entrar: digauli de'sta manera que yous diré: O riu que ixes de paraís y regues tota la tèrra. O plaga del costat preciosa, feta mes per lo amor de la salvació de les ánimes, que no ab lo fèrro de la llança cruel. O pòrta del

çèl, finestra de paraís, llòch de refugi, torre de fortalea, sanctuari dels justs, sepoltura de peregrins, niu de les palomes humils. Deu te salve, plaga del costat preciós, que ferixes los còrs devòts: ferida que ferixes les ánimes dels justs. O ròsa de ineffable gentilea (*hermosura*): riquea de preu inestimable: entrada pera lo còr de vos mon Deu: testimòni del vòstre amor; y penyora de la vida perdurable. En la tua plaga Senyor se acullen los que son tentats per lo dimòni: en tú Senyor se aconsòlen los trists: ab la tua plaga curen les dolències, y tots los malalts: per la tua plaga lo meu Deu y Senyor, entren al çèl los peccadors: y en la tua plaga Senyor se adòrmen y repòsen los desterrats y peregrins. O plaga de amor, casa de pau, tresòr de la Esglesia, y vena de aygua viva que salta fins á la vida etèrna. Obriu Senyor aqueixa pòrta pera que yo entre, perque yam vull despedir si tú eres servit. Reb Senyor, y accèpta les mies pregaries, encara que indigne, y la mia ánima te acomane, y entre dins eixa deleytable plaga y casa. Do-

nam Senyor per ella camí á les entranyes del teu amor, perque ab ell acabe yo. Bega Senyor yo de aqueixa dolça font. Sien llavats y curats tots los meus peccats lo meu Redemptor Jesus, ab aqueixa sancta aygua del vòstre sacratissim costat. O Senyor, fes que la mia ánima se adòrma en la tua sancta plaga. Sies servit Senyor, de acabar la mia agonía y turment, empero Senyor la tua voluntat sia cumplida. *Adoramus te Christe* &c. *Deo gratias.*

Formula præscripta à SS. Dño. Benedicto Papa XIV., pro impetranda benedictione cum indulgentia plenaria his, qui in articulo mortis sunt constituti.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℟. Qui fecit cœlum et terram.

Aña. Ne reminiscaris, Domine, delicta famuli tui N. (vel famulæ tuæ N.) neque vindictam sumas de peccatis ejus.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos à malo.

℣. Salvum fac servum tuum (vel ancillam tuam).

℟. Deus meus sperantem in te.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Clementissime Deus, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui neminem vis perire in te credentem, atque sperantem, secundum multitudinem miserationum tuarum respice propitius famulum tuum N., quem tibi vera fides, et spes christiana commendant. Visita eum in salutari tuo, et per Unigeniti tui passionem et mortem, omnium ei delictorum suorum remissionem, et veniam clementer indulge, ut ejus anima in hora exitus sui te judicem propitiatum inveniat, et in sanguine ejusdem Filii tui ab omni macula ablata, transire ad vitam mereatur perpetuam. Per eumdem Christum Dominum nostrum.

Tunc dicto Confiteor &c. *et Sacerdos* Misereatur &c.

Deinde.

Dominus noster Jesus Christus Filius Dei vivi, qui Beato Petro Apostolo

suo dedit potestatem ligandi, atque solvendi, per suam piissimam misericordiam recipiat confessionem tuam, et restituat tibi stolam primam, quam in baptismate recipisti; et ego facultate mihi ab Apostolica Sede tributa, Indulgentiam plenariam, et remissionem omnium peccatorum tibi concedo. In nomine Patris, et Filii &c.

Per Sacrosancta humanæ reparationis mysteria remittat tibi omnipotens Deus omnes præsentis, et futuræ vitæ pœnas, paradisi portas aperiat, et ad gaudia sempiterna perducat. Amen. Benedicat te omnipotens Deus, Pater, Filius et Spiritus Sanctus. Amen.

Açí dona fi la segona part del Espill de ajudar á ben morir.

ESPILL
DE
BENAVURE

Universidad de Valencia
Biblioteca General
4
1111